

TURAY ALFRÉD

EVANGÉLIUMI
HOMÍLIÁK

A ÉV

TURAY ALFRÉD
EVANGÉLIUMI HOMÍLIÁK, A ÉV

Turay Alfréd

EVANGÉLIUMI HOMÍLIÁK

A év

Írta
TURAY ALFRÉD

Szerkesztette és lektorálta
BÁLINT ERZSÉBET

Felelős kiadó
© DR. TURAY ALFRÉD

A perikópák a 2022–2023-as liturgikus A év rendjét követik

ISBN 978-615-01-6458-8

Nyomdai munka
Kucsák Könyvkötészet és Nyomda, Vác

2022

AJÁNLÁS

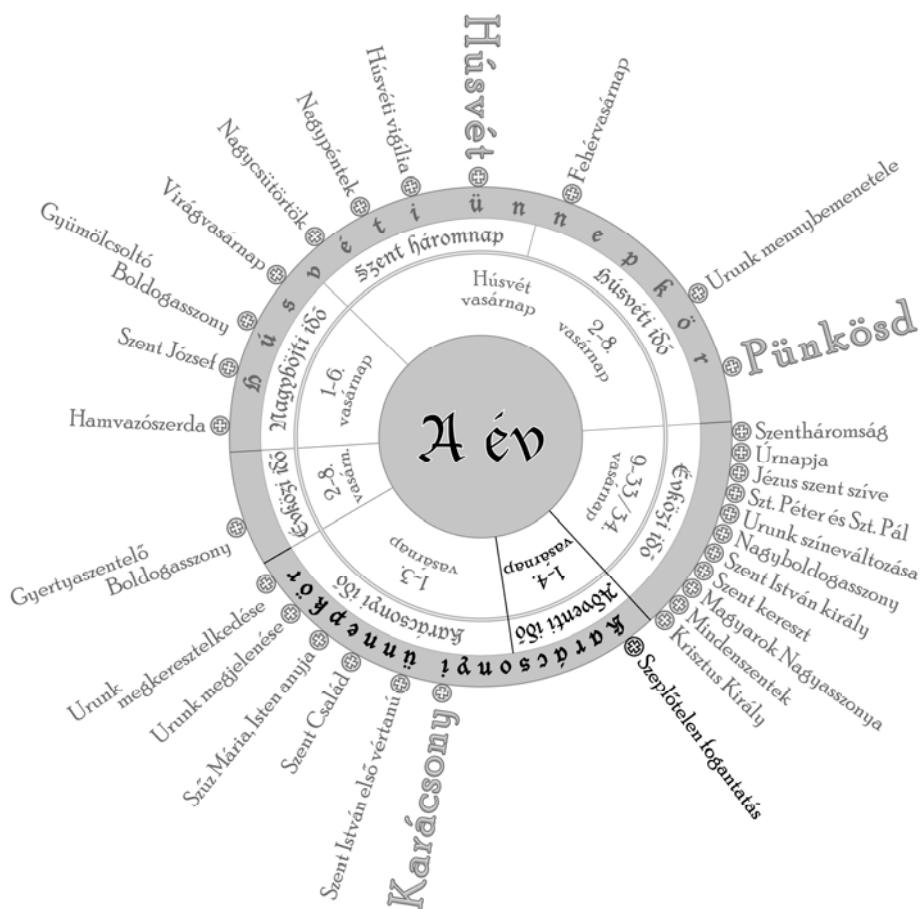
Egy filozófus olyan dolgokon járta az eszt, amelyek az emberek – túlnyomó többsége – számára nem igazán érthetőek. Ha ez a bölcselő egyben pap is, akkor meg az egyszerű hívő emberek attól félnek, hogy olyan szellemi magasságokban szárnyal, ahová nem képesek majd követni. Nos, ezeket az előítéleteket Turay Alfréd – vagy ahogy a hívek nevezik: Frédi atya – érvényteleníti. De nem úgy, hogy „alászáll” a semmitmondó hétköznapiságba, hanem azáltal, hogy ő maga is az igazságot, vagyis az Isten akaratát kereső ember szemszögéből vizsgálja és magyarázza a szentírási szövegeket. Éppen ettől lesz őszinte és tartalmas a vasárnapi homíliája.

Szeretettel ajánlom mindenkinek: papoknak, a beszédükre készülő diakónus és akolitus testvéreknek és mindazoknak, akik a lelkükben és a szellemükben szeretnének tiszta forrásból meríteni.

Vác, 2021. – Kartal, 2022.

Görbe József

ADVENTI IDŐ

Advent első vasárnapja

Mt 24,37–44

[Egy alkalommal Jézus ezeket mondta tanítványainak]: „Mert mint Noé napjai, olyan lesz az Emberfiának eljövetele is. Mert amint a vízözön előtti napokban csak ettek és ittak, nősültek és férjhez mentek, egészen addig a napig, amelyen Noé bement a bárkába, és nem is sejtették, amíg el nem jött a vízözön és el nem ragadta mindnyájukat: így lesz az Emberfia eljövetele is. Ha akkor ketten a szántóföldön lesznek, az egyiket fölveszik, a másikat otthagyják. S ha két asszony öröl malommal, az egyiket fölveszik, a másikat otthagyják. Legyetek tehát éberek, mert nem tudjátok, mely napon jön el Uratok. Azt pedig értsétek meg, hogy ha tudná a házigazda, melyik őrváltáskor jön a tolvaj, ébren volna és nem engedné betörni a házába. Legyetek tehát készen ti is, mert amelyik órában nem gondoljátok, eljön az Emberfia.”

Advent első vasárnapja van. A magyar advent szó, amely a karácsony előtti négy vasárnapot felölelő liturgikus időszakra utal, a latin *adventus Domini* (az Úr eljövetele) kifejezésből származik. Keresztény őseink a Biblia alapján már a 4-5. században különbséget tettek két advent, az Úr első és második eljövetele között. Az első advent az a várakozási időszak, amely az emberiség történelmének elejétől Jézus Krisztus megtestesülésének, földi születésének eseményéig tartott. Erre az eseményre emlékezünk karácsonykor. A második advent, amelyet görög szóval parúziának (megnyilvánulásnak, ünnepélyes eljövételnek) is mondunk, olyan időfolyam, amely Jézus fel-támadásával kezdődött, és az idők végén, az egész történelmet megítélő dicsőséges Krisztus megjelenésében válik majd teljessé. Az evangéliumi részlet prófétai intelmei és buzdításai erre a második adventre vonatkoznak.

A második advent, a Krisztus második eljövételére várás folyamata az Isten melletti döntés, illetve az ítélet időszaka. A prófétai nyelvet használó Jézus ennek a második adventnek kritikus időszakát természeti katasztrófák és háborús körülmények apokaliptikus képeivel írja le: azt hangsúlyozza, hogy ez az idő olyan döntő fordulatot hoz az emberek életébe, mint amelyet azok tapasztalnak meg, akik túlélnek egy-egy kozmikus

katasztrófát vagy kegyetlen háborút. Arra utal, hogy a történelem valamennyi népe és nemzedéke megtapasztalhatja az ő folyamatos második eljövételét, s ez a tapasztalat a pusztulás és a megmenekülés alternatíváját kínálja fel az emberek számára. Valamennyi emberi nemzedék elmondhatja magáról: olyanok vagyunk, mint a Noé előtt élő emberek, akiknek lehetőségük volt arra, hogy a pusztulást vagy a megmenekülést válasszák. Minden generáció tudatosíthatja magában: mi vagyunk azok a mezőn vagy malomban dolgozó férfiak és asszonyok, akik számára a fölvételnek (az örök üdvösség elérésének) és az otthagynak (az üdvösség elvesztésének) lehetősége egyaránt nyitott. – Az életbevágóan fontos alternatívákat feltáró Jézus arra buzdítja követőit, ne legyenek olyanok, mint a vízözön előtt élő, a veszéllyel nem számoló emberek, hanem Noéhoz hasonlóan készüljenek fel az Istennel való találkozásra. Azt kéri hallgatóitól, tudatosítsák magukban: ők is a példáiban említett emberek közé tartoznak, akiknek sorsa a háborús viszonyok között bizonytalan, és csak akkor menekülhetnek meg (csak akkor vétetnek fel), ha felkészültek az Istennel való találkozásra, aki az Emberfia által ítéli meg a világot.

Advent liturgikus időszakában az első advent lezárulását jelentő karácsony ünnepére készülünk, egyben tudatosítjuk, hogy a második adventben élünk. Ezen a napon köszönjük meg Istennek, hogy Krisztus első eljövételével beteljesítette a történeti Jézus előtt élő emberek messiási várakozásait. Ugyanakkor gondoljunk arra is, hogy a második adventben, Jézus második eljövételének eseménysorában élünk! Kérjük Istent, adjon nekünk nyitott szívet, hogy életünk minden napján fel tudjuk fedezni a felénk közeledő Krisztust, hogy amikor ez a második eljövétel a maga teljes dicsőségében megnyilvánul, a feltámadt Krisztussal való végső nagy találkozás örök életet és boldogságot jelentsen majd mindannyiunk számára.

Advent második vasárnapja

Mt 3,1–12

Azokban a napokban megjelent Keresztelő János, és hirdette Júdea pusztájában: „Térjetekek meg, mert elközelgett a mennyek országa.” Ő az, akiről Izajás próféta beszél: „A pusztában kiáltónak szava: »Készítsétek az Úr útját, tegyétek egyenessé ösvényeit«. Jánosnak teveszőrből volt az öltözete és bőrvön a csípője körül, az étele pedig sáska volt és vadméz. Akkor kiment hozzá Jeruzsálem, az egész Júdea és a Jordán egész környéke. Megkeresztelte őket a Jordán folyóban, és megvallották bűneiket. Amikor pedig látta, hogy a farizeusok és a szaddúceusok közül sokan jönnek, hogy felvegyék a keresztségét, ezt mondta nekik: „Viperák fajzata! Ki tanított titeket menekülni a jövődő haragtól? Teremjétek hát a megtérés méltó gyümölcsét. És ne gondoljátok, hogy azt mondhatjátok magatokban: »Ábrahám a mi atyánk«. Mert mondom nektek, hogy ezekből a kövekből is képes az Isten fiakat támasztani Ábrahámnak. A fejsze már a fák gyökerén van. Minden fát ugyanis, amely nem terem jó gyümölcsöt, kivágnak és tűzre vetnek. Én vízzel keresztelek titeket a megtérésre, de aki utánam jön, erősebb nálam: a saruit sem vagyok méltó hordozni. Ő Szentlélekkel és tűzzel fog megkeresztelni titeket. Szórolapátja a kezében van már, és meg fogja tisztítani szérűjét: összegyűjti búzáját a magtárba, a pelyvát pedig olthatatlan tűzzel elégeti.”

Advent második vasárnapján az egyház Keresztelő János prédikációját idézi a hívők emlékezetébe. E beszéd középpontjában két téma áll: Isten országának eljövetele és felszólítás a megtérésre.

János azoknak a prófétáknak a nyomában jár, akik Krisztus első eljövételét megelőzően évszázadokon keresztül hirdették, hogy egyszer majd eljön a Messiás (akit görögül Khrisztosznak, magyarul Fölkentnek nevezünk), és megvalósítja Isten országát. Isten országa (más megnevezéssel: a mennyek országa) az a titokzatos lelki birodalom, amelyben érvényre jut Isten uralma. Megvalósulóban van mindenütt, ahol a szabad akarátú emberek az isteni útmutatásokat követve másokért élnek, a Teremtő jóságát megjelenítve az irgalom, a szeretet, a megbocsátás cselekedeteit gyakorol-

ják, és erősítik embertársaikban az örök életbe vetett reményt. – A Keresztelő azt is hangsúlyozza, hogy az országba való belépés feltétele az ember részéről az Istennel való találkozás útjának egyengetése: a megtérés. E szó héber, illetve arám megfelelője annyit jelent, mint megfordulni, visszatérni, útirányt és életmódot változtatni. Akik lélekben készek voltak erre, azokat e készség jeleként János vízzel megkeresztelte. A megtérést elutasító honfitársait azonban kemény szavakkal ostromozta: vipérák fajzatainak, terméketlen gyümölcsfáknak, Ábrahám méltatlan utódainak és tűzre való pelyvának nevezte őket. Szavait nem a gyűlölet vagy a bosszúállás szelleme sugallta, hanem az embertársaiért való aggodás: azt szerette volna, ha mindegyikük Isten boldogító országának polgárává válik.

Bár Keresztelő János prédikációja az első advent végén élő kortársainak szól, számunkra is van üzenete, akik a második adventben, Krisztus második eljövetelére várakozva élünk. Isten országának megvalósítását a történeti Jézus már megkezdte a földön: ez a birodalom titokzatos módon jelen van életünkben. Valahányszor irgalmat gyakorolnak velünk, szeretettel felemelnek bennünket vagy nagylelkűen megbocsátják vétkeinket, a mennyország előizeként mindig megtapasztalunk valamit Isten országának boldogító jelenvalóságából. – Az ország körvonalait azért nehéz észrevenni, mert Isten birodalma itt a földön még együtt van a sátán országával, amelybe az Isten útmutatásait elutasító emberek tartoznak, köztük olykor mi magunk is, amikor bűnt követünk el. Ez a magyarázata annak, hogy minden ember megtérésre szorul, s nekünk is szinte naponta meg kell térnünk. Megtérni, illetve az ország teljes jogú polgárává válni a keresztények számára annyit jelent, mint a keresztségi fogadalmaknak naponta megfelelni, a keresztségben nem részesült embertársaink életében pedig annyit, mint lelkiismeretük szavának engedelmeskedni.

Advent második vasárnapján kérjük Istent, adjon nekünk nyitott szemet és szívet, hogy életünkben fel tudjuk fedezni országának körvonalait! Adjon erőt, hogy mi is építeni tudjuk ezt az országot! Segítsen bennünket annak tudatosításában, hogy a második advent vége, a dicsőséges Krisztussal való találkozásunk csak akkor jelent majd számunkra örök boldogságot, ha felkészültünk erre az eseményre.

A Boldogságos Szűz Mária szeplőtelen fogantatása Lk 1,26–38

Isten pedig a hatodik hónapban elküldte Gábrriel angyalt Galilea városába, amelynek Názáret a neve, egy szűzhöz, aki el volt jegyezve egy férfival. A neve József volt, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. Bement hozzá az angyal, és így szólt: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.” Őt zavarba ejtette ez a beszéd, és elgondolkodott, hogy miféle köszöntés ez. Az angyal pedig folytatta: „Ne félj, Mária! Kegyelmet találtál Istennél. Íme, méhedben fogansz és fiút szülsz, és Jézusnak fogod nevezni. Nagy lesz ő, a Magasságbeli Fiának fogják hívni; az Úr Isten neki adja atyjának, Dávidnak trónját, és uralkodni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem lesz vége.” Mária erre így szólt az angyalhoz: „Miképpen lesz ez, hiszen férfit nem ismerek?” Az angyal ezt felelte neki: „A Szentlélek száll rád, és a Magasságbeli ereje megárnýékoztéged; s ezért a Szentet, aki tőled születik, Isten Fiának fogják hívni. Íme, Erzsébet, a te rokonod is fiat fogant öregségében, és már a hatodik hónapban van, ő, akit magtalannak hívtak, mert Istennek semmi sem lehetetlen.” Mária erre így szólt: „Íme, az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te igéd szerint.” És eltávozott tőle az angyal.

Ezen az ünnepen Mária szeplőtelen fogantatására emlékezünk. A szeplőtelen fogantatás – amelyet gyakran összekevernek a Jézus Mária általi szűzi fogantatásával – azt jelenti, hogy Mária létezésének kezdetétől fogva mentes volt az áteredő bűn végzetszerű hatása alól. Másként fogalmazva, az ünnep azt tanítja, hogy Mária – Jézus visszamenőleges megváltó kegyelme alapján – eleve olyan állapotban fogant, amelybe a többi ember csak a vágy-, a vér- vagy a tényleges keresztség után jut el. – A szimbólumokban megfogalmazott evangéliumi részlet azt hirdeti, hogy ez a szeplőtelen fogantatás Isten ajándéka, amely ugyanakkor Mária szabad együttműködését is feltételezi.

Üdvözlégy, kegyelemmel teljes! – mondja az angyal Máriának. Mivel a kegyelem mindig ajándék, a kegyelemmel teljes kifejezés azt jelenti, hogy az Istenanya a mennyei Atya ajándékaként birtokolta kitüntetett helyzetét. Az első századok egyháza – bár nem beszélt szeplőtelen fogantatásról –

meggyőződéssel vallotta, hogy Mária méhében testesült meg Jézus Krisztus, Isten kegyelmének teljessége. S mivel Mária volt az a „terület”, amelyen a második isteni személy a világba lépett, feltételezhető, hogy Isten Mária lényét a bűn árnyékától is megóvta. Ezt a tanítást IX. Pius pápa 1854-ben hittételként hirdette meg, miközben arra is emlékeztetett: az egyház tagjai burkoltan már az első századtól kezdve hittek a szeplőtelen fogantatás dogmájának mondanivalójában.

Legyen nekem a te ígéd szerint – mondja Mária az angyalnak. Ez a Mária ajkára adott mondat arra utal, hogy Isten ajándéka az ember részéről mindig szabad együttműködést, elfogadást feltételez. Így volt ez Mária életében is. Szeplőteleniségét, kiváltságos helyzetét ajándékként birtokolta, de ezt az ajándékot el is kellett fogadnia. Ez az elfogadás abban nyilvánult meg, hogy hozzánk hasonlóan a hit zarándokútját járta (vö. Lumen Gentium 58): szenvedett, küzdött a földi lét nehézségeivel. Növekedett hitben, reményben és szeretetben, hogy méltónak bizonyuljon az ajándékra, vagyis végérvényesen azzá váljon, akinek Isten öröktől fogva megálmodta. Ily módon példát adott arra, miként kell elfogadnunk Istentől a keresztségben nyújtott ajándékát, amely megszabadít a bűn fogságából, és lehetővé teszi a halált legyőző örök életet.

Mária szeplőtelen fogantatásának ünnepén köszönjük meg Istennek, hogy az Istenanya tiszta lényében testet öltő Jézus kiszabadított bennünket a bűn halálos szorításából. Köszönjük meg, hogy Mária személyében példát adott arra, miként kell elfogadnunk Isten ajándékát. Imádkozzunk, hogy a szeplőtelen Szűz példáját követve a szenvedésekkel átszőtt földi lét legsötétebb óráiban is elfogadással tudjunk válaszolni Isten rejtett közeledéseire.

Advent harmadik vasárnapja

Mt 11,2–11

Amikor János a börtönben Krisztus tetteiről hallott, elküldte hozzá tanítványait és megkérdezte tőle: „Te vagy-e az Eljövendő, vagy mást várunk?” Jézus ezt válaszolta nekik: „Menjetelek, vigyétek hírl Jánosnak, amit hallotok és láttok: A vakok látnak, a sánták járnak, a leprások megtisztulnak, a süketek hallanak, a halottak föltámadnak, a szegényeknek pedig hirdetik az evangéliumot. Boldog, aki nem botránkozik meg bennem.” Amikor azok elmentek, Jézus így kezdett beszélni Jánosról a tömegnek: „Miért mentetek ki, mit akartatok látni a pusztában? Széltől lengetett nádat? Vagy mit akartatok látni, amikor kimentetek? Finom ruhákba öltözött embert? Íme, akik finom ruhákat hordanak, a királyok házaiban laknak. Vagy mit akartatok látni, amikor kimentetek? Prófétát? Igen, mondom nektek: prófétánál is nagyobb. Ő az, akiről írva van: »Íme, elküldöm küldöttemet színed előtt, aki elkészíti előtted utadat.« Bizony, mondom nektek: asszonyok szülöttei között nem támadt nagyobb Keresztelő Jánosnál. De aki a legkisebb a mennyek országában, az nagyobb őnálá.”

A harmadik adventi vasárnapot a szentmise kezdőénekének bevezető szavai (Fil 4,4–5) alapján örvendezés vasárnapjának nevezzük: „Örüljete az Úrban mindig! Újra mondom: Örüljete!” Az öröm oka az, hogy advent vége felé járunk, már nagyon közel van a Messiás születésének emléknapja. – Az evangéliumi részletben Jézus arról ad tanítást, hogy ő a Messiás, akiről a próféták jövendöltek: benne és általa megkezdődik a bűnös világ megítélése és Isten titokzatos országának kibontakozása a földön.

Messiási mivoltát azért tudatja a börtönben lévő Keresztelő Jánossal, mert az Ószövetség utolsó nagy prófétája, aki szigorú ítéletet és a bűnös embereket kegyetlenül büntető messiást várt, Jézus személyét illetően kissé elbizonytalanodott: a szelíd, egyszerű, emberszerető és irgalmas názáreti Tanítónak magatartása nem illett bele elképzeléseibe és messiási várakozásaiba. A bizonytalankodó János kételyeit Jézus azzal oszlatja el, hogy olyan ószövetségi messiási jövendölésekre hivatkozik, amelyek a messiási kort az

irgalmas ítélet világának és a Messiást az ember testi-lelki nyomorúságát megszüntető személynek tüntetik fel. Amikor arra hívja fel János figyelmét, hogy vakok látnak, sánták járnak, leprások tisztulnak meg, és süketek halálnak (vö. Iz 29,18; 35,1–6a.10 stb.), a babiloni fogság egyik prófétájának szavaira utal, aki éppen ilyen szimbólumokkal írta le a babiloni száműzetésből való szabadulás örömét és a messiási kor lelki áldásai nyújtotta boldogságot.

Jánosnak adott válaszában Jézus burkoltan arra is utal, hogy benne és általa érkezett el Isten országa a földre. Isten országáról, a bűnbocsánat, az emberszeretet, az irgalom és az örök életbe vetett remény titokzatos birodalmáról azt tanítja, hogy ez az ország magasabb rendű, mint az ószövetségi üdvrend, mert ami az ószövetségi ember szívében a vágyak szintjén élt, az most valóra válik. Az ország eljövendő tagjai már hatékony bűnbánatot tudnak tartani, valószínűleg megszabadulhatnak a bűn végzetes következményeitől, és a Messiás erejében viszonzni tudják a mennyei Atya teremtő szeretetét. Ezért mondja azt, hogy jóllehet az asszonytól születettek között nincs nagyobb Jánosnál, az utolsó nagy ószövetségi prófétánál, a mennyek országában a legkisebb is nagyobb nála. Ez nem erkölcsi értékítélet és összehasonlítás, hanem annak kifejezése, hogy az ország polgára előnyösebb helyzetben van, mint annak előhírnöke, mert az első adventben élő emberek vágyait és álmait valóra váltó újszövetségi világ magasabb rendű, mint az ószövetségi üdvrend.

Az örvendezés vasárnapján, amikor az első advent végső időszakára emlékezünk, s tudatosítjuk magunkban, hogy a második advent reményteljes világában élünk, köszönjük meg Istennek a Messiást és az általa hozott országot. Adjunk hálát a mennyei Atyának, hogy nem szigorúan ítélő Messiást küldött el hozzánk, hanem olyasvalakit, aki úgy ítél, hogy közben a megroppant nádszalat nem töri össze, és a pislákoló mécsbelet nem oltja ki (vö. Mt 12,20). Egyben köszönjük meg a Messiás által hozott mennyek országát is, amelynek tagjaiként bizton reménykedhetünk az örök boldogság elérésében.

Advent negyedik vasárnapja

Mt 1,18–24

Jézus Krisztus születése pedig így történt: Anyja, Mária el volt jegyezve Józseffel. Mielőtt egybekeltek volna, kitűnt, hogy méhében fogant a Szentlélektől. József pedig, a férje, igaz ember lévén, nem akarta őt hírbe hozni, ezért elhatározta, hogy titokban bocsátja el. Amikor ezeket forgatta szívében, íme, az Úr angyala álmában megjelent neki és így szólt: „József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert ami őbenne fogantatott, a Szentlélektől van. Fiút fog szülni, és a Jézus nevet adod neki, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.” Mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék az Úr szava, amit a próféta által mondott: „Íme, a szűz méhében fogan és fiút szül, és a nevét Emmánuelnek fogják hívni.” Ez azt jelenti: Velünk az Isten. József pedig fölkelte álmából és úgy tett, amint az Úr angyala megparancsolta neki. Magához vette feleségét.

Advent liturgikus időszakában a Messiás születésnapjára készülünk. Az evangéliumi részlet elővételezett formában annak a Jézusnak születésére irányítja figyelmünket, akit karácsonykor ünneplünk. Ezt a Jézust olyan Messiásként mutatja be, akiről már az ószövetségi próféták is jövendöltek, és aki messiási mivoltában messze felülmúlta a zsidó nép várakozásait.

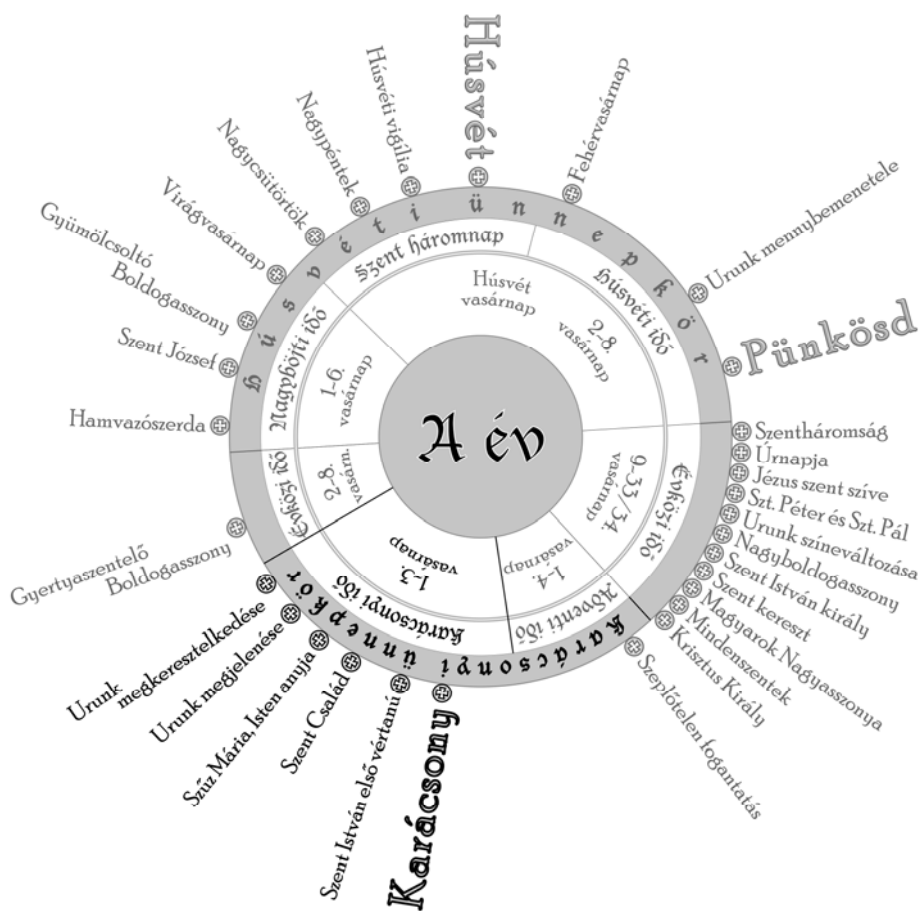
„Íme, a szűz méhében fogan és fiút szül, és a nevét Emmánuelnek fogják hívni” (vö. Iz 7,14). Ezek a szavak a Kr. e. 8. században hangzottak el Izajás próféta ajkáról, aki egy nagyon kilátástalan történelmi helyzetben vigasztalta kortársait. Arra hívta fel figyelmüket, hogy Isten nem hagyja el szorongatott helyzetben lévő népét. Elküldi majd a Dávid családjából származó szabadítót, aki életével és tetteivel fogja igazolni, hogy ő valóban Emmánuel, mert benne és általa Izrael népe megtapasztalhatja, hogy vele van az Isten.

Nyolc évszázaddal később Máté evangéliumának idézett részlete azt fogalmazza meg, hogy a jövendölés minden emberi várakozást felülmúló módon a názáreti Jézus születésében és személyében vált valóra. Az izrae-

liták többsége politikai szabadító érkezésében reménykedett. Jézus azonban, akit az időszámítás szerinti 30-as években Poncius Pilátus helytartósága alatt kereszthalállal büntettek, s aki feltámadásában Isten hatalmas Fiának bizonyult (vö. Róm 1,4), messze felülmúlta ezeket az emberi várakozásokat. A keresztény közösségnek ezt az alapvető meggyőződését az evangélista egy csodálatos születésről szóló elbeszélés tükrében mutatja be. Az álomlátás, az angyal megjelenése, a szűztől és a Szentlélektől való születés motívumait tartalmazó leírás nem krónika vagy helyszíni közvetítés, hanem az ókori Kelet egyik sajátos irodalmi műfajában, az úgynevezett gyermekségtörténetben megfogalmazott tanítás. Ennek lényegét így összegezzük: a názáreti Jézus már fogantatásától kezdve az a megváltó, aki nem a történelem logikájának szükségszerűségéből vagy az emberek akaratának következményeként jött a világra, hanem a Szentlélek kezdeményezésére, és nem politikai szabadítóként tevékenykedett, hanem a bűn örök halállal fenyegető fogságából szabadította ki az egész emberiséget. Ő az Ószövetségben megígért Messiás, akinek személyében követői megtapasztalhatták, hogy velük van az Isten.

Az adventi időszak végén, amikor Jézus születésnapjának emlékeztetere készülünk, gondolkodjunk el az evangéliumi üzeneten. Adjunk hálát Istennek a szabadítóért, a velünk lévő Istenért, aki azért lépett be szennyes és bűnös történelmünkbe, hogy megváltson, megmentsen bennünket, és megnyissa mindannyiunk számára a mennyország kapuját. Mondjunk köszönetet a mennyei Atyának, aki Jézus elküldése és szabadító tette által értelmet adott földi életünknek, és feltámadásunk kilátásba helyezésével a remény sugarát szötte bele a néha nagyon kilátástalannak tűnő sorsunk sötét homályába.

KARÁCSONYI IDŐ

Urunk születése (Karácsony), éjféli mise

Lk 2,1–14

Történt pedig azokban a napokban: Rendelet ment ki Augusztusz császártól, hogy írássék össze az egész földkerekség. Ez az első összeírás akkor történt, amikor Szíriát Kvirínusz kormányozta. El is ment mindenki, hogy összeírják, mindenki a maga városába. Fölment tehát József is Galileából, Názáret városából Júdeába, Dávid városába, amelyet Betlehemnek hívnak, mert Dávid házából és nemzetségéből való volt, hogy összeírják Máriával, eljegyzett feleségével, aki áldott állapotban volt. Amikor ott voltak, eljött az ideje, hogy szüljön, és megszülte elsőszülött fiát. Pólyába takarta és jászolba fektette, mert nem kaptak helyet a szálláson. Azon a vidéken pásztorok tanyáztak, és őrizték nyájukat az éjszakában. Egyszer csak ott termett mellettük az Úr angyala, és az Úr fényessége körülragyogta őket. Nagy félelem vett erőt rajtuk. Az angyal ezt mondta nekik: „Ne féljetek! Íme, nagy örömet hirdetek nektek, melyben része lesz az egész népnek. Ma született nektek az Üdvözítő, az Úr Krisztus, Dávid városában. Ez lesz a jel számotokra: találni fogtok egy kisdedet pólyába takarva és jászolba fektetve.” Ekkor azonnal mennyei sereg sokasága vette körül az angyalt, és dicsérte Istent: „Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség a jóakarátú emberekben!”

Karácsony szent éjszakáján a keresztény világ Jézus földi születésnapját ünnepli. Arra a felfoghatatlan titokra emlékezünk, hogy a második isteni személy belépett emberi történelmünkbe, hogy megszabadítson bennünket a bűn fogságából, és lehetővé tegye számunkra a föltámadást és az örök életet.

Jézus Krisztus születése ünnepének eleinte nem volt pontos dátuma. A 4. századtól kezdve azonban a nyugati egyházban december 25. napjára, a téli napfordulóra került az ünnep. A magyar karácsony elnevezés is, amely a szláv korciti (átfordul, átlép) igéből származik, a téli napfordulóra, illetve Krisztus győzelmére utal: a jelkép értékű időpont azt fejezi ki, hogy miként a napfordulón a Nap legyőzi a sötétséget és a homályt, úgy győzi le a megtestesülő Krisztus is a bűn sötét világát.

Az idézett evangéliumi részlet nem Jézus születéséről szóló riport vagy krónika, hanem a gyermekségtörténet irodalmi műfajában írt alkotás. Lukács evangélista szimbólumokkal telített és képzeletszülte elemekkel tarkított elbeszélés keretében mutatja be a történeti valóságot, miközben az irodalmi műfaj szabályait követve azt hangsúlyozza, hogy a Betlehemben született gyermek azonos azzal a Jézussal, akit földi életében, halálában és feltámadásában isteni természetű Messiásnak ismertek fel hívei.

Lukács két gondolatot hangsúlyoz. Egyrészt Jézus isteni mivoltára utal. Az elbeszélés szerint az angyal azt hirdeti a pásztoroknak: „ma született... az Úr Krisztus, Dávid városában.” Figyelemre méltó, hogy az örömhír közlője nemcsak azt mondja, hogy Jézus az Úristen által küldött Krisztus (Messiás), hanem azt állítja, hogy ő az Úr Krisztus. Mivel az evangélista szótárában az Úr általában az Istent jelenti, az angyal ajkára adott Úr Krisztus megnevezés arra utal, hogy ez a messiás az Úrral szoros kapcsolatban álló, vele közösségben lévő, azaz isteni természetű lény.

Az evangélista által hangsúlyozott másik gondolat az, hogy a betlehemi újszülött azonos azzal a Jézussal, aki halálában az emberiség megváltójának, a bűn végzetes következményétől megszabadító és az embert Istennel kibékítő üdvözítőnek bizonyult. A keleti uralkodók és Augustusz császár is maguknak tulajdonították a megváltó, szabadító vagy üdvözítő címet, amennyiben alattvalóik számára a fegyverek erejével ők biztosították a mindenkor törekeny politikai békességet. Lukács evangélista számára egyedül Isten a megváltó, a szabadító vagy az üdvözítő (vö. Iz 44,6; Zsolt 79,9; Lk 1,47), aki nem fegyverekkel, hanem azáltal lett szabadítóvá, hogy Fia kereszthalála által megszabadított minden embert a kárhozat kényszerétől, és megbékéltette önmagával a reá haragvó bűnös emberiséget (vö. Kol 1,19–20; 2Kor 5,19).

Az ünnepen adjunk hálát Istennek, aki úgy szeretett bennünket, hogy szent Fia személyében Ő maga jött el hozzánk. Köszönjük meg neki, hogy Fia által kibékített bennünket önmagával, és így az angyalok kórusához csatlakozva mi is hálátelt szívvel tudjuk imádkozni: Dicsőség a magasságban Istennek, és a földön békesség a jóakaratú emberekben!

Urunk születése (Karácsony), pásztorok miséje Lk 2,15–20

És történt, hogy amikor az angyalok visszatértek tőlük a mennybe, a pásztorok így szóltak egymáshoz: „Menjünk át Betlehembe, és lássuk azt a dolgot, ami történt, s amelyet az Úr hírül adott nekünk.” Elmentek tehát sietve, és megtalálták Máriát és Józsefet, és a jászolban fekvő kisdedet. Amikor meglátták őket, elhíresztelték azt, amit a gyermek felől hallottak. És mindnyájan, akik hallották, csodálkoztak azon, amiről a pásztorok beszéltek nekik. Mária pedig megjegyezte mindezeket a dolgokat, és el-elgondolkodott rajtuk szívében. A pásztorok pedig visszatértek, magasztalták és dicsérték Istent mindazokért a dolgokért, amiket hallottak és láttak úgy, ahogy megmondták nekik.

Jézus Krisztus születésének emléknapja, karácsony ünnepe van. Az evangéliumi részlet a pásztorok betlehemi látogatásáról szól. Nem helyszíni közvetítés vagy mai értelemben vett krónika, hanem a Messiás születésének idejére visszavetített dráma, amely a szimbólumok nyelvén fogalmazza meg az ünnep mondanivalóját. Azt hirdeti, hogy Jézus már születésekor is az volt, akinek feltámadásában bizonyult: azaz már születésekor is valóságos ember és isteni eredetű Üdvözítő volt egy személyben, aki Isten létére azért vállalta az emberi sorsot, hogy lehetővé tegye számunkra a bűn rabságából való szabadulást.

A dráma cselekményében Jézus emberi valóságára utalnak: a szegényes körülmények között jászolban fekvő emberi kisded, a mellette álló szülők és a gyermek látogatására készülő pásztorok. – Jézus emberi, történeti valóságához nem férhet kétség. Az ő alakját nem pusztán az emberi fantázia teremtetten meg, jóllehet a születéséről szóló beszámolók nem mai értelemben vett krónikák, hanem költeményekhez hasonlítható irodalmi alkotások. Nem szabad azonban megfeledekeznünk arról, hogy egy-egy jelképekben gazdag költemény is kifejezhet történeti valóságot, s adott esetben jobban, teljesebben mutatja be azt, mint a száraz tényeket és adatokat rögzítő beszámoló. A kereszténység sokrétű és óriási dokumentumanyaggal

rendelkezik Jézus történetiségét illetően, s aki erről nem hajlandó tudomást venni, az nem felvilágosultságáról, hanem értetlenségéről, tájékozatlanságáról vagy történelemhamisítási szándékáról tesz tanúságot.

A dráma cselekményében Jézus isteni mivoltára utal az angyalok jelenléte, valamint az, amit a pásztorok a gyermek felől hallottak. Az angyalok a Bibliában mindig az Isten jelenvalóságának szimbólumai: ha angyal ad hírt valaki születéséről, az a jelképek nyelvén a születendő személy isteni eredetét jelzi. Ehhez hasonlóan Jézus isteni valóságát fejezi ki az is, hogy a pásztorok látogatását megelőző jelenetben (vö. Lk 2,8–14) az angyal Úr Krisztusnak és Üdvözítőnek nevezi a gyermeket: azaz nemcsak a Messiás (Krisztus) és az Üdvözítő, hanem az egyedül Istennek kijáró Úr címmel is illeti őt. Arról, hogy a történeti Jézus nem csupán ember, hanem isteni eredetű Üdvözítő is volt, Jézus születésekor a pásztorok vagy a pásztorok szavain elgondolkodó Mária semmit sem tudhatott. A leírás szerzője mégsem hamisítja meg a történeteket, amikor azt a benyomást kelti, hogy Jézus születésekor minden emberi szereplő számára világos volt az ő isteni származása és egész megváltói életműve. Az író – a gyermekségtörténet irodalmi műfajának szabályait követve – csak annyit akar mondani, hogy Jézus már születésekor is az volt, akinek dicsőséges feltámadásában bizonyult, azaz ő volt a megtestesült Isten Fia, aki megszabadította a világot az örök halállal fenyegető bűnös állapot fogságából.

Karácsony ünnepén a hívő embert szimbolizáló pásztorokkal együtt adjunk hálát a mennyei Atyának Jézus megtestesüléséért és a megváltásért. A szentmise után pedig osszuk meg karácsonyi örömünket másokkal is. Hirdessük a kétségbeesett, az élet útján céltalanul és reménytelenül botorkáló embereknek, hogy van értelme az életnek, vannak távlataink, mert az Isten hatalmas Fiának bizonyuló Názáreti Jézus (vö. Róm 1,4) kétezer évvel ezelőtt emberré lett, megváltott bennünket, hogy föltámadva a halálból mi is eljuthassunk majd az örök életre.

Urunk születése (Karácsony), ünnepi mise Jn 1,1–5.9–14

Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige. Ő volt kezdetben Istennél. Minden általa lett, és nála nélkül semmi sem lett, ami lett. Benne élet volt, és az élet volt az emberek világossága. A világosság a sötétségben világít, de a sötétség azt nem fogta föl. Az igazi világosság, aki minden embert megvilágosít, a világba jött. A világban volt, a világ őáltala lett, de a világ nem ismerte fel őt. A tulajdonába jött, övéi azonban nem fogadták be. Mindazoknak azonban, akik befogadták, hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek; azoknak, akik hisznek az ő nevében, akik nem a vérből, sem a test ösztönéből, sem a férfi akaratából, hanem Istenből születtek. Az Ige testté lett, és köztünk lakott, és mi láttuk az ő dicsőségét, mint az Atya egyszülöttének dicsőségét, aki telve volt kegyelemmel és igazsággal.

Karácsony napján a János-evangélium himnikus előszavának egyik részlete három kijelentésben utal Jézus isteni természetére, emberré válásának titkára és megtestesülésének céljára.

„Kezdetben volt az Ige, és az Ige Istennél volt, és Isten volt az Ige” – hangzik az első kijelentés. János evangélista a görög filozófiából ismert Logosz (Világértelem, isteni Szó vagy Ige) kifejezést alkalmazza a betlehemi Jézusra. Ezzel a kifejezéssel arra a keresztény meggyőződésre utal, hogy a betlehemi kisded nem csupán egy különleges emberi lény, hanem isteni természetű valóság, aki Isten teremtmény Szavaként, Igéjeként az örökkévalóságban is létezett. Érdeemes felfigyelni arra, hogy János szóhasználata nem sérti a zsidó egyistenhitet. Az Isten szó a zsidók számára mindig az egyetlen Atyaistent jelentette. Az evangélista nem azt mondja, hogy az Ige is isten volt, mintha az Atyán kívül egy másik isten is létezhetne, hanem azt állítja, Isten volt az Ige, azaz részesült az Atya egyetlen isteni természetéből.

„Az Ige testté lett” – ez a második kijelentés. Ezek a szavak azt a felfoghatatlan misztériumot fejezik ki, hogy a világot teremtő és a világot mérhetetlenül felülmúló Isten teremtmény Szaván keresztül belépett a terem-

mények világába, sorsközösséget vállalt az emberrel: emberré, a Biblia görög szövege szerint „hússá” lett. Az evangélista azért fogalmaz ilyen naturalista módon, mert el akarja kerülni azt a téves tanítást, amely szerint Jézusnak csak valamiféle „álruhája”, látszatteste volt.

A himnusz harmadik kijelentése a megtestesülés célját körvonalazza: az Ige emberré lett, és „mindazoknak..., akik befogadták, hatalmat adott, hogy Isten gyermekei legyenek”. E mondat világossá teszi, hogy az isteni természetű Jézus az emberiség érdekében jött a világba: azért, hogy lehetőséget adjon az emberi teremtményeknek a biológiai halál legyőzésére, túlélésére. Aki Isten gyermeke, az valamiképpen részesül Isten dicsőségéből, halhatatlan, örök életéből, amely felülmúlja a biológiai létrendet. Jézus azért jött a világba, azért lett emberré, hogy mindazoknak, akik befogadják őt, azaz tanítása szerint élnek, lehetőséget adjon a halál utáni élet elnyerésére. A megtestesülés célja tehát az életadás, az ember boldoggá tévése.

A himnikus előszó három kijelentése, amely összefoglalja karácsony titkát, méltóságot, isteni rangot és örök távlatokat ad emberi életünknek. Méltóságot ad, mert bármilyen méltatlanok vagyunk is a kitüntetésre, a betlehemi Kisdeden keresztül Isten Szava szólít meg bennünket. Isteni rangot nyújt, mert a megtestesült Igében Isten felemelte és magához ölelte az egész emberiséget. Karácsony titka örök távlatokat is feltár előttünk, mert ennek a megtestesült Igének köszönhetően Isten gyermekeivé lehetünk, azaz részeseivé válhatunk a Teremtő boldog és soha el nem múló életének.

Szent István első vértanú Mt 10,17–22

Evangélium: [Abban az időben Jézus ezeket mondta tanítványainak]: „Óvakodjatok az emberektől! Mert átadnak benneteket a törvényszékeknek, és zsinagógáikban megkorbácsolnak majd titeket. Helytartókhoz és királyokhoz hurcolnak benneteket miattam, hogy tanúságot tegyetek előttem és a pogányok előtt. Amikor pedig átadnak titeket, ne aggódjatok előre, hogy hogyan vagy mit beszéljete. Mert megadatik nektek abban az órában, hogy mit mondjatek. Hiszen nem ti vagytok, akik beszéltek, hanem Atyátok Lelke az, aki beszél általatok. Akkor halálra adja majd a testvér a testvérét és apa a fiát. A gyermekek szüleik ellen támadnak, és halálra juttatják őket. Gyűlöletesek lesztek mindenki előtt az én nevemért, de aki kitart mindvégig, az üdvözl.”

Szentlecke: Amikor ezeket hallották, megdühödtek szívükben, és fogukat csikorgatták [István ellen]. Ő azonban Szentlélekkel telve föltekintett az égre, látta Isten dicsőségét, és Jézust Isten jobbra felől állni. Megszólt: „Íme, nyitva látom az egeket, és az Emberfiát állni Isten jobbra felől.” Erre ők fennhangon kiáltva befogták fülüket, és egy akarattal rárohantak. Azután kihurcolták őt a városon kívülre, és megkövezték. A tanúk pedig letették ruháikat egy ifjú lábához, akit Saulnak hívtak. Amikor megkövezték Istvánt, az így könyörgött: „Úr Jézus, vedd magadhoz lelkemet!”

(ApCsel 7,54–59)

Karácsony napján a történeti Jézus megszületését ünnepeltük, Szent István vértanú emléknapján a hit Krisztusa születése napját idézzük fel: arra emlékezünk, hogy az életében, halálában és feltámadásában Krisztusnak (Mesiásnak) bizonyuló Jézus követőinek lelkében megszületett a Jézus isteni mivoltába vetett szilárd hit, amely még földi életük feláldozására is képessé tette az első tanítványokat.

Az Apostolok Cselekedeteinek szerzője beszámol István diakónus vértanúságáról. István egyike volt annak a hét diakónusnak, akiket Jézus halála és feltámadása után az apostolok segítőtársnak választottak a szegé-

nyek szolgálatára (ApCsel 6,5). Az első volt azok közül, akik a Szentlélek erejében nyitott szívvel elfogadták a történeti Jézus feltámadásának titkát, illetve az ő isteni valóságát. – A szerző azt hangsúlyozza, hogy az ifjú diakónus nem öneréjében vált vértanúvá, hanem annak a hitnek erejében, amellyel elfogadta az üldözéseket megjövendőlő és a hitvallóknak támogatást ígérő Jézus segítségét. Ezekről a megjövendőlt üldözésekről olvastunk az evangéliumban. Kérdés, hogy mi adott erőt Istvánnak a vértanúságra. Pusztán emberi szempontból szinte teljességgel érthetetlen az, hogy odaadta legdrágább kincsét, földi életét. Ha megtagadja Jézust, megmenekült volna a haláltól. Ő azonban ezt nem tette meg. Vajon miért, és mi adott neki erőt a bátor hitvalláshoz? Erre a kérdésre válaszol az Apostolok Cselekedeteinek szerzője, amikor megemlíti: István „Szentlélekkel telve föltekintett az égre, látta Isten dicsőségét, és Jézust Isten jobbjára felől állni”. Ezek a szavak képnnyelven fejezik ki, hogy az ifjú diakónus a Szentlélek erejében mélységesen hitt a feltámadt Jézusban, aki földi életében megmenekülést, üdvösséget ígért mindazoknak, akik az üldözések közepette is megvallják őt. A Jézus isteni mivoltába és ígéretébe vetett bizalmának igazoló jele az is, hogy haldoklása közben Jézushoz hasonlóan megbocsátott ki-végzőinek (vö. ApCsel 7,58–60).

Az egyház a szenteket azért állítja elénk, hogy tanuljunk tőlük, kövessük példájukat. Ez az ünnep arra emlékeztet bennünket, akiknek talán nem kell vértanúvá lennünk, hogy a mindennapok vértelen vértanúságában, amikor hitünk miatt hátrányos megkülönböztetésekben részesülünk, csak akkor leszünk képesek tanúságot tenni Jézusról, ha elfogadjuk a Szentlélek segítségét. Kérjük tehát a Lélek támogatását, akinek nemcsak Jézus megtestesülésében volt szerepe, hanem annak a krisztusi hitnek születésében is, amely István diakónust képessé tette a vértanúságra!

A Szent Család ünnepe

Mt 2,13–15.19–23

Miután [a napkeleti bölcsek] elvonultak, íme, az Úr anyála megjelent Józsefnek álmában és így szólt: „Kelj föl, vedd magad mellé a gyermeket és anyját, és menekülj Egyiptomba! Maradj ott, amíg nem szólok neked! Heródes ugyanis keresni fogja a kisgyermeket, hogy megölje őt.” Erre ő fölkelt, éjjel maga mellé vette a gyermeket és anyját, és eltávozott Egyiptomba. Ott volt Heródes haláláig, hogy beteljesedjék az Úr szava, amit a próféta által mondott: „Egyiptomból hívtam ki fiamat.” Amikor Heródes bevégezte életét, íme, az Úr anyála megjelent álmában Józsefnek Egyiptomban és így szólt: „Kelj föl, vedd magad mellé a kisgyermeket és anyját, és menj Izrael földjére. Meghaltak ugyanis, akik a gyermek életére törtek.” Ő fölkelt, maga mellé vette a kisgyermeket és annak anyját, és bement Izrael földjére. Mivel meghallotta, hogy Arkelausz uralkodik Júdeában apja, Heródes helyett, félt odamenni. Miután álmában intést kapott, eltávozott Galilea vidékeire. Odaérve egy Názáretnek nevezett városban telepedett le, hogy így beteljesedjék, amit a próféták mondtak: „Názáretinek fogják hívni.”

Ezen a vasárnapon az egyház a Szent Családot állítja követendő példaként a keresztyén családok elé. Az evangéliumi részlet szerzője a gyermekeségtörténet irodalmi műfajába tartozó írásában párhuzamot von az egyiptomi fogságból szabadító Mózes és a bűn fogságából szabadító Jézus között, miközben hangsúlyosan kiemeli: Jézust családja is támogatta szabadító művének végrehajtásában.

A Biblia alapján az egyház háromféle értelemben használja a szent kifejezést: az isteni jelenlét szempontjából szentnek nevezi azt a teremtményt, amelyben titokzatos módon jelen van az Isten. Istentiszteleti szempontból azt a teremtményt valószínűleg nevezi szentnek, amelyet Isten lefoglalt az emberek üdvözítésének szolgálatára. S végül valláserkölcsei értelemben az a teremtmény szent, aki igazodik a mennyei Atya akaratához. A Biblia tanúsága szerint a gyermek Jézus családja mindhárom értelemben szent. – Az isteni jelenlét szempontjából azért szent ez a család, mert Isten jelen-

valósága hatotta át egész életét. Jézus személyében ugyanis maga a megtestesült Isten volt jelen e kis közösségben. – Istentiszteleti szempontból azért szent Jézus családja, mert Isten ezt a kis közösséget elkülönítette és lefoglalta arra a célra, hogy közreműködjön vele az emberek üdvözítésének művében. Jézus ezt azáltal tette meg, hogy önmaga feláldozása árán megszabadította az emberiséget a bűn örök halállal fenyegető és végzetesnek látszó hatalmától. Édesanyja és nevelőapja azáltal bizonyult Isten számára lefoglalt lénynek, hogy készségesen segítették Jézust megváltói szolgálatában. – Erkölcsi szempontból azért szent ez a család, mert mindegyik tagja tökéletesen igazodott a mennyei Atya akaratához, aki minden ember üdvösségét akarja (vö. 1Tim 2,4). Jézus szenvedésével és megváltó halálával tanúsította ezt az igazodást. Mária is elfogadta ezt az üdvözítő akaratot: az ajkáról elhangzó „legyen nekem a te igéd szerint” mondat (vö. Lk 1,38) nemcsak születendő gyermekének elfogadását jelentette, hanem olyan ‘igen’ volt, amely Jézus anyjának egész életét jellemezte. S végül erkölcsileg szent volt a nevelőapa, a családját oltalmazó József is, akit a Biblia igaz embernek, azaz olyan személynek nevez (vö. Mt 1,19), aki Isten akaratához igazodik.

Az egyház arra szólít ezen az ünnepen minden családot és minden családtagot, hogy kövesse a Szent Család példáját. Hogyan lehet ezt megtenni? Úgy, hogy a magunk életállapotában igyekszünk hozzájárulni kicsiny közösségünk megszentelődéséhez. Ezt mindenekelőtt azzal tudjuk megtenni, hogy gyakorta tudatosítjuk: családjunkban a legnehezebb, a legkilátástalanabb élethelyzetekben is jelen van a szent Isten. Másodszor akkor tudjuk követni a Szent Családot, ha minden gyarlóságunk ellenére újra és újra megpróbálunk közreműködni Istennel az emberek üdvözítésében. S végül úgy léphetünk a Szent Család nyomába, ha bűnbánatunkkal és erkölcsi tisztaságra való törekvésünkkel tanúságot teszünk arról, hogy bár egyáltalán nem vagyunk tökéletesek, mégis ahhoz az Istenhez igyekszünk tartozni, aki minden embert üdvözíteni akar. Kérjük a Teremtőt, segítsen, hogy családi közösségünkben gyarló emberként is a Szent Család példája nyomán tudjunk élni!

Szűz Mária, Isten anyja (Újév)

Lk 2,16–21

[A pásztorok] elmentek... sietve, és megtalálták Máriát és Józsefet, és a jászolban fekvő kisdedet. Amikor meglátták őket, elhíresztelték azt, amit a gyermek felől hallottak. És mindnyájan, akik hallották, csodálkoztak azon, amiről a pásztorok beszéltek nekik. Mária pedig megjegyezte mindezeket a dolgokat, és el-elgondolkodott rajtuk szívében. A pásztorok pedig visszatértek, magasztalták és dicsérték Istent mindazokért a dolgokért, amiket hallottak és láttak, úgy, ahogy megmondták nekik. Amikor elérkezett a nyolcadik nap, hogy körülmetéljék a gyermeket, a Jézus nevet adták neki, úgy, amint az angyal nevezte, mielőtt anyja méhében fogantatott.

Január 1-jén Szűz Mária istenanyaságának ünnepe és a béke világnapja van. A szentírási részlet Jézus istenemberi és békességszerző mivoltára irányítja figyelmünket.

Az evangélium azzal emeli ki Mária istenanyai méltóságát, hogy Jézus istenemberi mivoltát hangsúlyozza. A pásztorok látogatását megelőző eseményben az angyal Úr Krisztusként mutatja be az újszülöttet (vö. Lk 2,11). A gyermekségtörténet szerzője ezzel azt a gondolatot hangsúlyozza, hogy ez a kicsiny gyermek már születésekor azonos volt azzal, akinek felnőtt korában mutatkozott: ő volt az, aki feltámadásában istenembernek bizonyult. Mária pedig – anélkül, hogy ennek tudatában lehetett volna – azt a lényt szülte a világra, aki Isten és ember volt egy személyben. Bár a Biblia sehol sem nevezi Máriát Isten anyjának, a keresztények – abból kiindulva, hogy Isten a Máriától született Jézust a halottak közül való föltámadása által hatalmas Fiául rendelte (vö. Róm 1,4) – a 2. századtól az istenszülő névvel kezdték illetni Jézus anyját. Végül a 431-es efezusi zsinaton az egyház ünnepélyesen is istenszülőnek nevezte őt. Erre a nyilatkozatra többek között azért volt szükség, mert voltak olyan keresztény csoportok, amelyek bizonytalankodtak a Szentírás értelmezésében, és Jézust nem istenembernek, hanem csupán egy csodálatos prófétának, olyan Krisztusnak tartották, aki csak felnőtt korában vált Isten fogadott fiává (vö. Mt 3,13–17).

Az evangéliumi részlet burkoltan arra is utal, hogy a Máriától született gyermek a békeesség lehetőségének megteremtője. A gyermeknek a Jézus nevet adták – mondja az evangélista. A héber Jesua név jelentése: Jahve (Úristen) szabadítás. A gyermekségtörténet szerzője e névadás említésével arra utal, hogy ez a Máriától született kisgyermek azonos azzal a Jézussal, aki keresztáldozatával minden embert kibékített, kiengesztelt Istennel (vö. Ef 2,16; Kol 1,22), s ezzel megteremtette annak lehetőségét, hogy az emberek békeességben élhessenek Istennel és egymással. Így ő a békeesség szerzője, és neki mondunk köszönetet a béke világnapján.

Ezen az ünnepen, amikor tisztelettel köszöntjük az istenanyai méltósággal megáldott Máriát, mondjunk köszönetet Istennek Jézusért, egyben imádkozzunk a békéért. Kérjük a Teremtőtől, segítsen annak belátásában és beláttatásában, hogy a földi békeesség csak ott valósulhat meg, ahol az emberek először elfogadják a Máriától született istenember megváltói ajándékát, és kibékülnek Istennel. Imádkozzunk a nem keresztény vallások követőire is! Segítsen nekik is a Mindenható, hogy ők is oda tudjanak figyelni lelkiismeretük békét sugalló indításaira és a szívbéli sugallatokra, amelyeknek követését – hitünk szerint – az ő számukra is az istenanya Máriában megtestesült Jézus tette és teszi lehetővé.

Urunk megjelenése (Vízkereszt)

Mt 2,1–12

Amikor Heródes király napjaiban Jézus megszületett a júdeai Betlehemben, íme, napkeletről bölcsek érkeztek Jeruzsálembe, és megkérdezték: „Hol van a zsidók most született királya? Mert láttuk csillagát felkeltében, és eljöttünk, hogy hódoljunk neki.” Amikor Heródes király meghallotta ezt, nyugtalanság fogta el, és vele együtt egész Jeruzsálemet. Azután összegyűjtötte a nép minden főpapját és írástudóját, és tudakozódott tőlük, hogy hol kell megszületnie a Krisztusnak. Azok ezt felelték neki: „A júdeai Betlehemben, mert így van megírva a próféta által: »És te Betlehem, Júda földje, semmiképp sem vagy a legkisebb Júda fejedelmi városai között, mert belőled támad majd a fejedelem, aki pásztora lesz népemnek, Izraelnek«.” Akkor Heródes titokban magához hívta a bölcseket, és pontosan megtudakolta tőlük a csillag megjelenésének idejét. Azután elküldte őket Betlehembe ezekkel a szavakkal: „Menjete, tudakozódjatok pontosan a gyermek felől, és amikor megtaláltátok, jelentsétek nekem, hogy én is elmenjek és hódoljak neki.” Azok pedig, miután meghallgatták a királyt, elmentek. És íme, a csillag, amelyet felkeltében láttak, előttük haladt, majd mentében megállt fent, ahol a kisgyermek volt. Mikor a csillagot meglátták, örönden kezdték igen nagy örömmel. Azután bementek a házba. Meglátták a kisgyermeket anyjával, Máriával, és a földre borulva hódoltak neki. Majd felnyitották kincsesládáikat és adományokat ajánlottak föl neki, aranyat, tömjént és mirhát. Mivel álmukban intést kaptak, hogy ne menjenek vissza Heródeshez, más úton tértek vissza országukba.

Vízkereszt napja, epifánia, azaz Urunk megjelenésének ünnepe van. A keresztények eleinte ezen a napon ünnepelték Jézus születését, keresztségét, kánai csodáját és a napkeleti bölcsek látogatását. A nyugati egyházban, ahol a születés ünnepe a 4. századtól december 25-ére került át, e napon azt ünnepelték, hogy Jézus Krisztus kinyilvánította magát a pogány nemzeteknek. A Vízkereszt elnevezés arra utal, hogy régi időktől fogva ezen az ünnepen vizet szenteltek, amellyel aztán megáldották a családi otthonokat. Ezt az ünnepet „háromkirályok” néven is ismerjük. Az elnevezés az evan-

géliumban említett bölcsekre utal, akiket a hagyomány a 6. századtól kezdődően mondott királyoknak, s adta nekik a Gáspár, a Menyhért és a Boldizsár nevet.

Az ünnep arra emlékeztet, hogy a Názáreti Jézus kinyilvánította messiási mivoltát a nemzeteknek: világossá tette, hogy az ő messiási küldetése nem csupán a zsidó néphez szól, hanem azokhoz is, akiket a zsidók pogányoknak tekintettek. Az ünnep mondanivalóját az evangéliumi részlet egy kicsiny drámában fogalmazza meg. Nyilvánvaló, hogy Jézus születésekor sem a zsidó, sem a nem zsidó világ képviselői nem ismerhették fel, hogy e kisgyermek a világ messiása. A leírás a gyermekségtörténet irodalmi műfajában fogalmazódott meg. Az ilyen műfajú alkotások szerzői a gyermekkorba visszavetített legendás, építő jellegű történetekkel azt a meggyőződésüket szándékolták kifejezni, hogy az általuk bemutatott történelmi személyiség már fogantatásakor, illetve gyermekkorában is az volt, akinek felnőtt korában bizonyult. Máté evangélista tehát nem hamisítja meg a történelmet, amikor a Messiás hódolatára érkező pogány bölcseket Jézus bölcsője köré állítja, hiszen a feltámadt Jézus egész életművét áttekintve csak azt akarja hangsúlyozni: ez a Jézus már születésétől fogva az egész emberiség messiása és megváltója volt, tehát már gyermekkorában megillette volna az a hódolat és ünneplés, amelyben csak feltámadása után részesült azok részéről, akik felismerték isteni dicsőségét és messiási mivoltát.

Bár az első epifánia régmúlt történeti adat, ez az esemény minden kor embere számára megtapasztalható. A történeti Jézus feltámadt Krisztusként ugyanis titokzatos módon tovább él a történelemben, „érzékelhetővé”, megtapasztalhatóvá válik az ő egyházában. Nekünk is lehetőségünk van arra, hogy felismerjük benne Szabadítónkat és üdvösségünk szerzőjét. Ezen az ünnepen ahhoz kérjük Isten segítségét, hogy életünk fájdalmas és reménytelennek látszó történéseiben is fel tudjuk ismerni a Messiás közelségét, jelenvalóságát, és így földi létünk minden napja epifánia, az Úr megjelenése, az ő messiási tevékenységének megtapasztalása lehessen mindannyiunk számára.

Urunk megkeresztelkedése

Mt 3,13–17

Akkor Jézus eljött Galileából a Jordán mellé Jánoshoz, hogy az megkeresztelje őt. De János igyekezett visszatartani: „Nekem van szükségem arra, hogy megkeresztelkedjem általad, és te jössz hozzám?” Jézus azonban ezt válaszolta neki: „Hagyd ezt most, mert így illik teljesítenünk minden igazságosságot.” Akkor engedett neki. Miután Jézus megkeresztelkedett, mindjárt feljött a vízből, és íme, az ég megnyílt neki, és látta az Isten Lelkét, mint galambot leereszkedni és rászállni. És íme, egy hang hangzott az égből: „Ez az én szeretett fiam, akiben kedvem telik”.

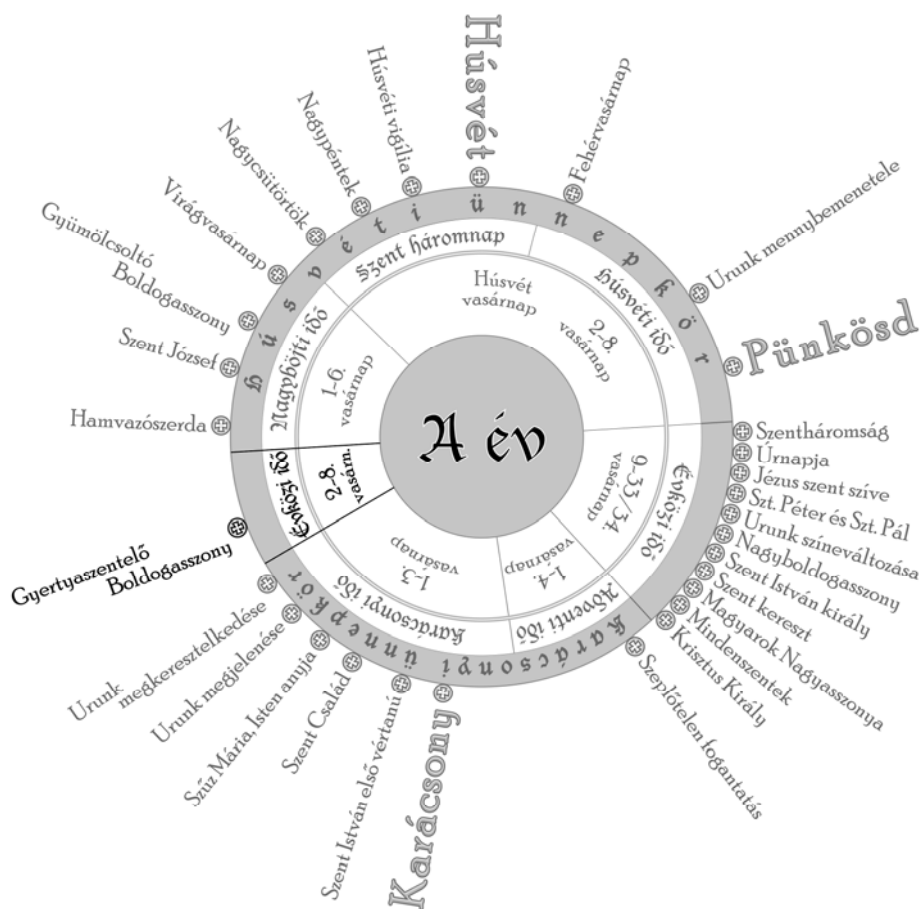
A római katolikus liturgiában Urunk megkeresztelkedésének ünnepe zárja le a karácsonyi ünnepkört. Az evangéliumi részlet Jézus megkeresztelkedésének különös jelenetét állítja elénk. E jelenet egyrészt azért különös, mert a bűntelen Jézus nem szorult rá semmilyen tisztulási szertartásra. Másrészt azért meglepő, mert Jézus olyan keresztségi szertartásnak veti magát alá, amely legfeljebb az ember tisztulási vágyát fejezhette ki, de önmagában véve nem törölte el a bűnt, illetve annak szükségszerű következményét. Az örök halál kényszerét megszüntető keresztség szentségét, amely valóban eltörli a bűnt és következményét, a történeti Jézus alapította. Ezt Keresztelő János is elismerte, midőn megjegyezte, hogy ő csak vízzel keresztel (vö. Jn 1,31–33). Kérdés tehát, hogy az erkölcsileg tiszta Jézus, aki nem szorult rá semmiféle erkölcsi tisztulásra, miért vállalta ezt az önmagában véve nem hatékony keresztséget.

A válasz a Jánoshoz intézett jézusi szavakban, illetve a keresztséget bemutató leírás szimbolikájában rejlik. „...így illik teljesítenünk minden igazságosságot” – mondja Jézus Jánosnak. Ezzel arra utal, hogy a mennyei Atya akarátának az felel meg, ha ő bűntelen lényként sorsközösséget vállal a bűnös emberiséggel, s hozzásegíti bűnös embertestvéreit az erkölcsi tisztuláshoz. – A keresztség szertartásának szimbolikája azt is jelzi, hogy Jézus miként akarja hatékonyá tenni az ember helyes, de önmagában véve elégtelen tisztulási vágyát. Az alámerítéssel történő keresztség első mozzanata:

Jézus belemerül a Jordán folyó vizébe. E szimbolikus cselekedettel arra utal: az Atya szándéka szerint sorsközösséget vállal bűnös embertestvéreivel, belemerítkezik a történelem szennyes áradatába, hogy magára vállalva a történelem folyamán elkövetett bűnökért járó valamennyi büntetést, segítségére legyen testvéreinek. – A keresztség szertartásának másik mozzanata: a vízből való kiemelkedés. Ez a mozzanat vállalkozásának sikerét és dicsőséges végkifejletét jelképezi. Az embertestvéreivel azonosuló, a testvéreinek bűnét magára vállaló és az értük meghaló Jézus föl fog támadni, azaz úgy emelkedik majd ki a történelem szennyes folyamából, mint ahogyan a keresztségben kiemelkedett a Jordán vizéből. Mindezt azért teszi, hogy embertestvéreit magához ölelve ők is alkalmassá válhassanak a boldog föltámadásra. Ez a képtelenségnek látszó vállalkozása azért járhat sikerrel, mert isteni erővel rendelkezik. Ő nem csupán az embertestvéreivel szolidaritást vállaló törekeny emberi lény, hanem a háromszemélyű egy Isten megnyilvánulása. Isteni mivoltára az evangéliumi leírásban a megnyíló ég, a Jézust szeretett fiának nevező mennyei Atya hangja (vö. Iz 42,1), valamint a galamb módjára leszálló Lélek szimbólumai utalnak.

Mi keresztények valamennyien részesültünk Jézus keresztségében, amely hatékonyá teszi bűnbánatunkat. Ám rajtunk kívül ott vannak a más vallású emberek milliárdjai is, akik lelkiismeretük pozitív indításait követő életükkel fejezik ki a jézusi keresztség iránti vágyukat. Anélkül, hogy erről tudnának, Jézus az ő bűnbánatukat is hatékonyá tette, és teszi ma is. Őket is alkalmassá tette és teszi a boldog föltámadásra. Ezen az ünnepen az ő nevükben is adjunk hálát Jézusnak, aki az Atya üdvözítő akaratával azonosulva belemerült történelmünk szennyes folyamába, és lehetővé tette minden ember számára az igazi keresztség elnyerését. Mert ennek a keresztségnek köszönhetjük földi létünk értelmét és halálon túli örök távlatait. Adjunk hálát Jézusnak, és tegyünk meg mindent, hogy útmutatását tudatosan követve vagy lelkiismeretünk pozitív indításainak engedelmeskedve az ő értünk meghaló és föltámadó életébe tudjunk kapcsolódni, s egykor valamennyien eljuthassunk a föltámadt élet dicsőségébe.

ÉVKÖZI IDŐ

Évközi 2. vasárnap

Jn 1,29–34

[Keresztelő János] másnap látta, hogy Jézus közeledik hozzá. Erre így szólt: „Íme, az Isten Báránya, aki elveszi a világ bűnét! Ő az, akiről mondtam: Utánam jön egy férfi, aki megelőz engem, mert előbb volt, mint én. Én nem ismertem őt; de azért jöttem vízzel kereszteni, hogy őt megismertessem Izraellel.” János tanúságot tett és azt mondta: „Láttam, hogy a Lélek, mint galamb, leszállt az égből és rajta maradt. Nem ismertem őt, de aki azért küldött, hogy vízzel kereszteljek, azt mondta nekem: »Akire látod a Lelket leszállni és rajta maradni, ő az, aki Szentlélekkel keresztel.« Én láttam, és tanúságot tettem arról, hogy ő az Isten Fia.”

Az ókorban gyakran alkalmazták a visszavetített irodalmi portré műfaját, amelynek segítségével a szerzők azt akarták igazolni, hogy az általuk bemutatott személy már gyermekkorában vagy ifjúként is az volt, akinek életművének befejezésekor bizonyult. Ilyen műfajú írásként született meg az imént felolvasott evangéliumi részlet is. Keresztelő János – a Messiás előfutára – még nem tudhatta pontosan, hogy Jézus milyen értelemben Isten fia, s miként fogja elvenni a világ bűnét. Mindez ugyanis csak feltámadása után vált világossá a keresztény közösségek számára. Az evangélista mégsem követ el történelemhamisítást, nem esik a kortévesztés hibájába, amikor a Keresztelő ajkára adja a Jézust Isten Fiaként és Isten Bárányaként bemutató szavakat: mert a történeti Jézus, aki halálában és feltámadásában Isten hatalmas Fiának, illetve az emberiség bűnét elvevő Isten Bárányának bizonyult, már akkor is Isten Fia és Báránya volt, amikor Keresztelő Jánosnak erről még csak homályos sejtései lehettek.

Az evangéliumi részlet személyes életünkhöz szóló üzenetét akkor fogjuk megérteni, ha figyelembe vesszük, hogy Jézus miért kapta az Isten Báránya nevet, és hogyan vette el a világ bűnét. – Amikor Keresztelő János Isten Fiának és Bárányának nevezte Jézust, nyilvánvalóan Isten szenvedő Szolgájára gondolt, akiről a Kr. e. 6. században (a babiloni száműzetés időszakában) működő próféta jövendölt. Ez az ártatlan Szolga, akit a próféta

Isten szeretett fiának nevez (vö Iz 42,1), magára veszi az emberi bűnök következményeit (vállalja betegségeinket, fájdalmainkat), hogy szenvedése és halála árán gyógyulást, békességet hozzon a bűn fogságában élő embereknek. A Szolga a jövődőlés szerint önként vállalja a szenvedést, és miként a leölésre szánt bárány, némán viseli sorsát (vö. Iz 53,1–12). Midőn Keresztelő János Isten Bárányának nevezi Jézust, azt a meggyőződését fejezi ki, hogy Jézus azonos a prófétai jövődőlésben szereplő szenvedő Szolgával, aki embertestvérei megváltása érdekében a bárányhoz hasonlóan viseli sorsát. – Az ártatlanul szenvedő Szolgáról szóló prófétai jövődőlés szerint a Szolga úgy segített rajtunk, hogy helyettünk vállalta a bűnök következményeit: fájdalmainkat hordozta, mert az Úr Őrá rakta mindnyájunk bűnét. Ha Keresztelő János össze is kapcsolta Jézus alakját a szenvedő Szolgáéval, azt még nem tudhatta, hogy Jézus nem úgy váltott meg bennünket, hogy szenvedett helyettünk, és nekünk már nincs tennivalónk azon kívül, hogy örülünk az ő megváltó szenvedéséből fakadó ajándéknak. Nem tudhatta, hogy Jézus megváltó áldozatának és ajándékának lényege nem az, hogy megtett valamit helyettünk, hanem az, hogy lehetővé tett számunkra valamit. Ő a mennyei Atya kezéből teljes bizalommal elfogadta a bűnök miatt bizonytalanná, gyötrelmessé és reménytelenné váló emberi sorsot, s egész lényének odaadásával viszonzva a mennyei Atya szeretetét megvalósította a tökéletes embert. Tette ezt azért, hogy szabad akaratú embertestvérei számára is lehetővé tegye a hatékony bűnbánatot, Isten szeretetének viszonzását, vagyis a tökéletes ember megvalósítását.

Az evangéliumi részlet hálára kötelez, és feladatunkra emlékeztet. Hálára kötelez, mert a megváltás, a bűnök szövevényéből való szabadulás lehetősége olyan ajándék, amelyet az Isten Fiának bizonyuló Jézus nélkül sosem kaphattunk volna meg. Feladatunkra, vagyis arra emlékeztet, hogy ez a megváltás csak akkor lesz hatékony, ha mi is teszünk érte valamit: Jézus segítségével elfogadjuk emberi sorsunk minden gyötrelmét, hatékony bűnbánatot tartva megpróbáljuk viszonzni a mennyei Atya szeretetét, és igyekszünk megvalósítani a tökéletes embert. Adj a Isten, hogy ezt meg tudjuk tenni!

Évközi 3. vasárnap

Mt 4,12–17

Amikor Jézus meghallotta, hogy (Keresztelő) Jánost börtönbe vetették, visszavonult Galileába. Elhagyta Názáretet, elment és letelepedett a tengermenti Kafarnaumban, Zebulon és Naftali határában, hogy beteljesedjék, amit Izajás próféta mondott: „Zebulon földje és Naftali földje, a tengeri út, a Jordánon túl, a pogányok Galileája; a nép, amely sötétségben ült, nagy fényt látott, s akik a halál országában és árnyékában ültek: fény virradt rájuk. Ekkor kezdte Jézus hirdetni és mondani: „Térjete meg, mert elközelgett a mennyek országa.”

„A nép, amely sötétségben jár, nagy világosságot lát; akik a halál árnyékának országában laknak, azokra világosság ragyog” (Iz 9,1) – hirdette a Kr. e. 8. században működő próféta. Máté evangélista az első század végén azért idézi fel Izajás szavait, mert meggyőződése, hogy ez a jövődőlés a Messiásnak bizonyuló Názáreti Jézusban vált valóra. Ő ugyanis nagy fényességgé, a nemzetek világosságává vált azáltal, hogy minden ember számára elhozta a földre a mennyek országát, azt a birodalmat, amelyben a megtérő ember megszabadulhat a bűn örök halállal fenyegető sötét fogságából. – Az evangélium Jézusa két kijelentés keretében arról tanít, hogy ez az ország az ő működésével vette kezdetét, és jelenvalóságáról a megtérő ember tapasztalatot is szerezhet.

„Elközelgett a mennyek országa” – hirdeti Jézus. A mennyek országa vagy Isten országa a Bibliában nem földrajzi vagy politikai fogalom, hanem vallási. Nem valamiféle jóléti társadalom (nem e világi étel és ital), amelyet a politikusok ígérgetnek, hanem – ahogy Pál apostol mondja – „igazságság, béke és öröm a Szentlélekben” (Róm 14,17). Ez a Jézus által hozott ország az irgalom, a megbocsátás, az ajándékozó szeretet és az örök élet reményének birodalma. Egyszerre látható és láthatatlan valóság, amelynek végkifejletét, földöntúli beteljesülését mennyországnak nevezzük. – Jézus ennek az országnak közelségét, érkezését jelenti be.

„Térjete meg!” – Ezzel a felszólítással Jézus arra utal, hogy az ország jelenvalóságát csak a megtérő teremtmény tapasztalhatja meg. A megtérés

azt jelenti, hogy az ember bűnbánatot tart, gyökeresen átalakítja Istennel kapcsolatos gondolkodás- és cselekvésmódját, azaz a világ értékeitől lélekben eltávolodva többet és jobban figyel Istenre, mint korábban. Ha ezt megteszi, ismeretet, bizonyosságot szerezhet a történelemben titokzatos módon már jelenvaló mennyek országáról. Hol és hogyan? Nos, amikor nyomorúságos helyzetében átéli az irgalom csodáját, mert valaki felemeli őt, vagy segít rajta, ez már az ország jelenvalóságának bizonyítéka. Amikor részesül a megbocsátás ajándékában, mert megalázás és feltétel nélkül elengedik minden tartozását, az ország életéből kapott ízelítőt. Ha a szerelem, a barátság vagy a hitvesi hűség mélyén megsejti a feltétlen Szeretetet, akkor már Isten országában él. S valahányszor a halál felé sodródó, keserű, kiábrándító és szertefoszló hétköznapijait az örök életbe vetett hittel és reménnyel tudja elfogadni, már az ország polgáraként bizakodik.

Ezen a vasárnapon mondjunk köszönetet Istennek a bűn sötét fogásából megszabadító és az örök élet reményét nyújtó ország ajándékáért. Egyben kérjük Teremtőnket, erősítse az abba vetett hitünket és reményünket, hogy életünk végén a halál honából és árnyékából kiszabadulva biztosan eljutunk majd az igazi világosság honába, a mennyországgá váló Isten országába.

Évközi 4. vasárnap**Mt 5,1–12a**

A tömeget látva [Jézus] fölment a hegyre. Leült, a tanítványai oda-
jöttek hozzá, ő pedig szólásra nyitva ajkát így tanította őket: „Bol-
dogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa. Boldo-
gok, akik sírnak, mert ők vigasztalást nyernek. Boldogok a szelídek,
mert ők öröklik a földet. Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az
igazságot, mert ők kielégülést nyernek. Boldogok az irgalmasok,
mert ők irgalmat nyernek. Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meg-
látják Istent. Boldogok a békeszerzők, mert őket Isten fiainak fogják
hívni. Boldogok, akiket az igazság miatt üldöznek, mert övék a
mennyek országa. Boldogok vagytok, amikor gyaláznak és üldöz-
nek titeket, és hazudozva minden rosszat mondanak rátok miattam.
Örüljetek és ujjongjatok, mert jutalmatok nagy a mennyekben; így
üldözték ugyanis a prófétákat is, akik elöttetek voltak.”

Az evangéliumi részlet a nyolc boldogságról szóló jézusi tanítást idézi emlé-
kezetünkbe. E tanításban Jézus arra szólít valamennyiünket, igyekezzünk
az általa boldognak mondottak közé tartozni, mert csak a boldogok közé
sorakozva nyerhetjük el üdvösségünket. Ahhoz azonban, hogy pontosan
megtudjuk, mit is kér tőlünk Jézus, át kell tekintenünk e boldogmondások
értelmét, meg kell vizsgálnunk Jézus szavainak jelentését!

Boldogok a lélekben szegények. Jézus szóhasználatában a lélekben
szegények vagy alázatosak azok a nyitott szívű emberek, akik nem ragasz-
kodnak görcsösen földi javaikhoz, mert belátják, hogy egyedül Isten teheti
őket gazdaggá, és ezért szinte koldulják ezt az isteni gazdagságot. Ők azok,
akik már itt a földön birtokolják a mennyek országát, azaz részesei Isten
lelki birodalmának. – Boldogok, akik sírnak. Jézus szerint ezek a „sírók”
azok, akik amiatt keseregnek, hogy még nem vált nyilvánvalóvá Isten
országa a földön. Vigasztalásuk az lesz, hogy már földi életükben meg-
tapasztalják Isten uralmának kezdetét, s haláluk után Isten letöröl majd sze-
mükről minden könnyet. – Boldogok a szelídek. A szelíd kifejezés a bibliai
szóhasználatban a szegény és az alázatos szavak szinonimája. Szelíd az, aki
annak tudatában él, hogy rászorul másokra, s főleg Isten gazdagságára,

nem tanúsít támadó vagy erőszakos magatartást: életvitelét az alázat és az erőszakmentesség jellemzi. A föld, amelyet a szelídek örökölnek, az Isten országa, vagyis a mennyország előképe. – Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot. Az igazság maga Isten, illetve az Ő üdvözítő akaratahoz való igazodás. Jézus tehát azokat nevezi boldognak, akik vágyakoznak Istenre, illetve arra, hogy az emberek Isten akaratahoz igazodjanak. Az igazságra éhezők már földi életükben megtapasztalhatják Isten jelenvalóságát és az Ő üdvözítő akaratahoz igazodó emberek jószágát.

Boldogok az irgalmasok. Az irgalmasság elsősorban Isten tulajdonsága, illetve azonos az Istennel. Jézus irgalmasnak nevezi a mennyi Atyát, és arra buzdítja tanítványait, hogy utánozzák a könyörületes és megbocsátó Atya magatartását. Aki irgalmat gyakorol embertársával szemben, számíthat arra, hogy ő maga is részesülni fog Isten irgalmában. – Boldogok a tisztaszívűek. Jézus szóhasználatában a szív tisztasága rokon értelmű az igazság vagy igazságosság kifejezéssel: a tiszta szívű ember igazodik Isten üdvözítő akaratahoz. A tisztaszívűek jutalma az, hogy „meglátják” az Istent, azaz valamilyen módon már a földön megtapasztalják és élvezik Isten boldogító jelenvalóságát. – Boldogok a békeszerzők. Ők azok, akik összhangban élve Istennel azon fáradoznak, hogy az emberek között megvalósuljon a viszállyoktól mentes, harmonikus együttélés. Mindaz, aki Istennel békében élve az emberek közti harmónia megteremtésén fáradozik, boldog, mert Isten cselekvésmódjának utánzójává, azaz Isten „fiává” válik. – Boldogok, akiket az igazság miatt üldöznek. Jézus az üldöztetést az országba lépés feltételének tekinti, és arra buzdítja követőit, hogy imádkozzanak üldözőikért. Az üldözött és az ellenségeiért imádkozó tanítvány azért mondható boldognak, mert ha Jézus miatt üldözik, ez hiteles jele annak, hogy már az ország polgára, és így reménybeli örököse a mennyi boldogságnak.

Kérjük Isten segítségét: tegyen képessé bennünket arra, hogy a Jézus által boldognak mondott emberek közé tudjunk tartozni, és így majd velük együtt egykor mi is eljuthassunk a mennybe!

Urunk bemutatása (Gyertyaszentelő)

Lk 2,22–32

Mikor pedig elteltek a tisztulás napjai, Mózes törvénye szerint felvitték őt Jeruzsálembe, hogy bemutassák az Úrnak, amint az Úr törvényében írva van: „Minden elsőszülött fiúgyermek az Úrnak legyen szentelve”, és hogy áldozatot mutassanak be, amint az Úr törvénye mondja: „Egy pár gerlicét vagy két galambfiókát”. Élt pedig Jeruzsálemben egy ember, Simeon volt a neve, igaz és istenfélő férfiú, aki várta Izrael vigasztalását, és a Szentlélek volt rajta. A Szentlélek kijelentette neki, hogy halált nem lát, amíg meg nem látja az Úr Felkentjét. Ekkor a Lélek ösztönzésére a templomba ment. Amikor szülei bevitték a gyermek Jézust, hogy a törvény szokása szerint cselekedjenek vele, karjaiba vette őt, és Istent magasztalva így szólt: „Most bocsátod el, Uram, szolgádat a te ígéd szerint békességben, mert látták szemeim üdvösségedet, melyet minden nép színe előtt készítettél, világosságot a nemzetek megvilágosítására és dicsőségére népednek, Izraelnek.”

Gyertyaszentelő Boldogasszony napja Urunk, Jézus templomi bemutatásának ünnepe. A gyermekségtörténet irodalmi műfajában megfogalmazott evangéliumi részlet azt hirdeti: Jézus már gyermekkorában, illetve templomi bemutatásakor is az volt, akinek kereszthalálában és feltámadásában bizonyult: kezdettől fogva ő volt a főpap, aki embertestvérei üdvösségéért égő gyertyaként áldozta fel önmagát. Magyar népünk Gyertyaszentelő Boldogasszonynak is nevezi az ünnepet, mert az egyház e napon szenteli meg az önmagát értünk feláldozó Jézust jelképező gyertyát, és felmutatja Istennek annak jeleként, hogy hálásan elfogadja tőle ezt a jézusi önfeláldozást.

A templomi bemutatásról szóló irodalmi portré történeti alapjai a zsidó vallási hagyományban és szimbólumvilágban keresendők. A zsidó vallás nem rendelkezett az újszülöttek templomi bemutatásáról. Minthogy azonban az izraelita felfogás szerint az elsőszülött fiúgyermek Istent illeti meg, a mózesi törvények előírták, hogy az elsőszülött fiúgyermeket vagy papi szolgálatra kellett szentelni, azaz mintegy feláldozni, bemutatni őt az Úrnak (vö. Kiv 13,2), vagy pénzzel kellett kiváltani e szolgálat alól (vö. Kiv

13,13). A leírásból kiviláglik: Mária és József a templomba viszi gyermekét, de nem a kiváltás, nem a szolgálat alóli mentesítés érdekében, hanem éppen azért, hogy gyermeküket papi szolgálatra felajánlott személyként mutassák be az Úrnak. Az áldozatot bemutató eljövendő papot fedezi fel Jézus személyében az agg Simeon is, aki Izrael üdvösségének, isteni szabadítójának nevezi a karjába vett gyermeket. – Történetileg biztos: Mária, József és az agg Simeon még nem tudhatta, hogy az Úrnak bemutatott kisgyermek milyen értelemben lesz áldozatot bemutató pap és szabadító. Ám a kis drámát összeállító evangélista nem is erről szándékozik beszélni. Ő ugyanis a Jézus feltámadása utáni (a Mária, József és Simeon által jelképezett) hívők meggyőződését kívánja bemutatni. E meggyőződés szerint Jézus már születésétől fogva azonos volt azzal a Krisztussal, aki az ószövetségi papoktól eltérően nem állatokat ajánlott fel engesztelésül a bűnökért, hanem önmagát áldozta fel azért, hogy az embereket megszabadítsa az örök halállal fenyegető bűn fogságából, és lehetővé tegye számukra az örök életet.

Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén adjunk hálát Jézusnak, aki az égő és lassan felemésztődő gyertyához hasonlóan önmagát áldozta fel üdvösségünkért, s kérjük Istent, segítsen, hogy azok közé tudjunk tartozni, akik hittel és köszönettel fogadják ezt az áldozatot.

Évközi 5. vasárnap**Mt 5,13–16**

[Abban az időben Jézus így szólt tanítványaihoz]: „Ti vagytok a föld sója. De ha a só ízetlenné válik, mivel sózzák meg? Semmire sem jó többé, mint hogy kidobják, s eltapossák az emberek. Ti vagytok a világ világossága. Nem lehet elrejtteni a hegyre épült várost. Lámpát sem azért gyújtanak, hogy aztán a véka alá tegyék, hanem a lámpa-tartóra, hogy világítson mindenkinek, aki a házban van. Úgy világítson a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket és dicsőítsék Atyátokat, aki a mennyekben van.”

A keresztény ember nem abban különbözik embertársaitól (a más vallásúaktól vagy azoktól, akik még nem találtak rá Istenre), hogy jobb, erkölcsösebb náluk, vagy hogy számára biztos az üdvösség, míg a többiek kárhozatra jutnak. Elsősorban abban különbözik embertestvéreitől, hogy neki többletfeladata van itt a földön: neki nem elegendő a tízparancsolatot megtartva becsületesen élnie, hanem ezen felül tanúságot kell tennie Krisztusba vetett hitéről. Egész lényével azt kell sugároznia embertársai felé, hogy a földi létnek a szenvedések és gyötrelmek ellenére is van értelme, mert Krisztus megváltó halálának erejében valamennyien legyőzhetjük halálunkat, feltámadhatunk egy minden álmunkat felülmúló örök és boldog életre, ahol elhunyt szeretteinkkel is találkozunk. – Az imént olvasott bibliai részletben Jézus a só és a világosság jelképeinek tükrében mutatja be a tanítványok többletfeladatát.

A só többértékű jelkép. Először is az erkölcsi tisztaságot szimbolizálja. Az áttetsző sókristályok fehéren szikráznak a napfényben. Jézus tanítványainak átlátható, őszinte, becsületes életvitelükkel azt az erkölcsi tisztaságot kell képviselniük a világban, amelyet Jézus hirdetett meg a hegyi beszédben. Másodszor: a só az erkölcsi romlástól megőrző erő szimbóluma. A só megőrzi a táplálékot a romlástól. A tanítványnak feladata, hogy olyan erőt, tartást képviseljen, amely megvédi emberi környezetét a teljes erkölcsi romlástól. Végül: a só az élet megízesítésének jelképe. A só ízt ad a különféle ételeknek, élvezhetővé teszi azokat. A keresztény embernek a

jézusi örömhír terjesztése által kell ízessé, élvezhetővé tennie a földi létet, amely a feltámadás örömhíre nélkül élvezhetetlen, céltalan és alapjában véve örömtelen tengődéssé válna.

A világosság jelképe magát Jézust és tanítását jelenti. A Messiást már az Ószövetségben is úgy emlegették, mint a világ világosságát. A történeti Jézus a világ világosságának nevezte önmagát (vö. Jn 8,12; 12,46). Ő a világosság, aki feltárja, hogy e titokzatos, homályos és sokszor céltalannak látszó földi létnek igenis van értelme, rendeltetése, hiszen az örök életben fog folytatódni. Amikor a tanítvány a feltámadás örömhíréről és arról a mennyországról beszél, amelyben megszűnnek fájdalmaink, ahol választ kapunk kínzó kérdéseinkre, és találkozhatunk elhunyt szeretteinkkel, Jézus világosságát képviseli az emberek között. Fontos, hogy a világosság terjesztését ne csupán szavaival, hanem életvitelével, magatartásával, cselekedeteivel végezze: „Úgy világítson a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jótetteiteket és dicsőítsék Atyátokat, aki a mennyekben van” – olvastuk az evangéliumban.

A jelképek nyelvén megfogalmazott buzdítás valamennyiünknek szól. Kérjük tehát Istent, segítsen, hogy erkölcsi törekvéseink által jézusi értelemben vett sóvá, illetve olyan világossággá tudjunk válni, amely fényt derít a földi lét értelmére, és a reménytelenség sötét világában felragyogtatja az élet végső értelmének, a feltámadásnak örömhírét.

Évközi 6. vasárnap
Mt 5,20–22a.27–28.33–35a.37

[A hegyi beszédben Jézus így szólt tanítványaihoz és a tömeghez]: „Mondom nektek: ha a ti igazvoltotok nem múlja felül az írástudókét és farizeusokét, semmiképp sem mentek be a mennyek országába. Hallottátok, hogy ezt mondták a régieknek: »Ne öl; aki pedig öl, méltó az ítéletre.« Én viszont azt mondom nektek, hogy mindenki, aki haragszik testvére, méltó az ítéletre. Hallottátok, hogy ezt mondták a régieknek: »Ne törj házasságot!« Én viszont azt mondom nektek, hogy mindaz, aki asszonyra néz azért, hogy megkívánja őt, már házasságot tört vele a szívében. Szintén hallottátok, hogy azt mondták a régieknek: »Ne esküdj hamisan, hanem add meg az Úrnak, amit esküvel ígértél!« Én viszont azt mondom nektek, hogy egyáltalán ne esküdjete: se az égre, mert az az Isten trónja, se a földre, mert az az ő lábainak zsámolya. Legyen a ti beszédetek: igen, igen, nem, nem; ami ezeknél több, a gonosztól van.”

A keresztény ember nem abban különbözik a más vallású vagy a vallási felekezeten kívül álló embertársaitól, hogy az ő üdvössége biztosított, a többieké pedig nem, hanem abban, hogy neki többletfeladata van a világban: tanúságot kell tennie azáltal, hogy azt az erkölcsi útmutatást követi, amelyet Jézus a hegyi beszédben fogalmazott meg tanítványai számára. Krisztus követőjének nem elegendő a tízparancsolatot vagy a természetes erkölcsi normákat követnie: neki ugyanis – miként az evangéliumban olvastuk – a Jézus által teljessé tett ószövetségi törvény szerint kell igazítania életét.

A hegyi beszédben Jézus konkrét példák tükrében mutatja be, mit jelent a teljessé tett törvény követése. A keresztény embernek nemcsak az élet kioltását kell kerülnie, hanem haragot sem szabad táplálnia mások iránt. Krisztus követőjének nem elegendő, ha elkerüli a házasságtörést, hanem a bűnös vágyakat is ki kell irtania szívéből. A keresztény ember számára kevés az, ha csupán az igazságosság alapján viszonyul embertársaihoz, mert neki minden embert (még az ellenségét is) szeretnie kell, azaz hozzá kell segítenie őket ahhoz, hogy elnyerhessék örök üdvösségüket. A ne esküdöz-

zetek felszólítást követő szavak, a beszédetek legyen „igen, igen, nem, nem” mondás jelentése egyértelmű: beszédetek legyen mindig őszinte!

E szigorú elvárásoknak végső magyarázatát Jézus abban adja meg, hogy a kereszténynek a mennyei Atya magatartását kell megjelenítenie a világban. „Legyetek tökéletesek, mint ahogy a ti mennyei Atyátok tökéletes” – mondta egy alkalommal tanítványainak (Mt 5,48). A tanítványnak azt a mennyei Atyát kell követnie, aki az élet ajándékozója, a bensőséges emberi kapcsolatok megszentelője, s aki válogatás nélkül szereti minden teremtményét, azaz valamennyi ember üdvösségét akarja, és megnyilvánulásaiban mindig őszinte.

Mivel a hegyi beszédben megfogalmazott keresztény erkölcsi eszmény megvalósítása még Isten segítségével sem egyszerű feladat, imádkozunk sokat azért, hogy a Jézus által nekünk hagyott útmutatások szerint tudjunk élni, s így méltónak bizonyuljunk keresztény hivatásunkra.

Évközi 7. vasárnap**Mt 5,38–48**

[Abban az időben Jézus így szólt tanítványaihoz és a tömeghez]: „Hallottátok, hogy azt mondták [a régieknek]: »Szemet szemért, és fogat fogért«. Én viszont azt mondom nektek: ne szálljatok szembe a gonosszal, hanem aki megüt téged a jobb arcodon, fordítsd oda neki a másikat is. És aki el akarja perelni tőled az ingedet, engedd át neki a köpenyedet is; s ha valaki kényszerít téged egy mérföldnyire, menj el vele kettőre. Aki kér tőled, annak adj, és attól, aki kölcsön akar kérni tőled, el ne fordulj. Hallottátok, hogy azt mondták: »Szeresd felebarátodat és gyűlöld ellenségedet.« Én viszont azt mondom nektek: Szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért, hogy fiaii legyetek mennyei Atyátoknak, mert ő fölkelte napját a gonoszokra és a jókra, s esőt ad igazaknak és gonoszoknak. Ha ugyanis csak azokat szeretitek, akik titeket szeretnek, mi lesz a jutalmatok? Nemde a vámosok is ugyanezt teszik? És ha csak a testvéreiteket köszöntitek, mi rendkívülit tesznek? Nemde a pogányok is ugyanezt teszik? Ti tehát legyetek tökéletesek, mint ahogy a ti mennyei Atyátok tökéletes.”

Az ellenségszeretet kemény követelményének hallatán két kérdés fogalmazódik meg lelkünkben. Az első: lehet-e az ellenséget szeretni? A második: az ellenségszeretetre vonatkozó jézusi példákat hogyan kell érteni?

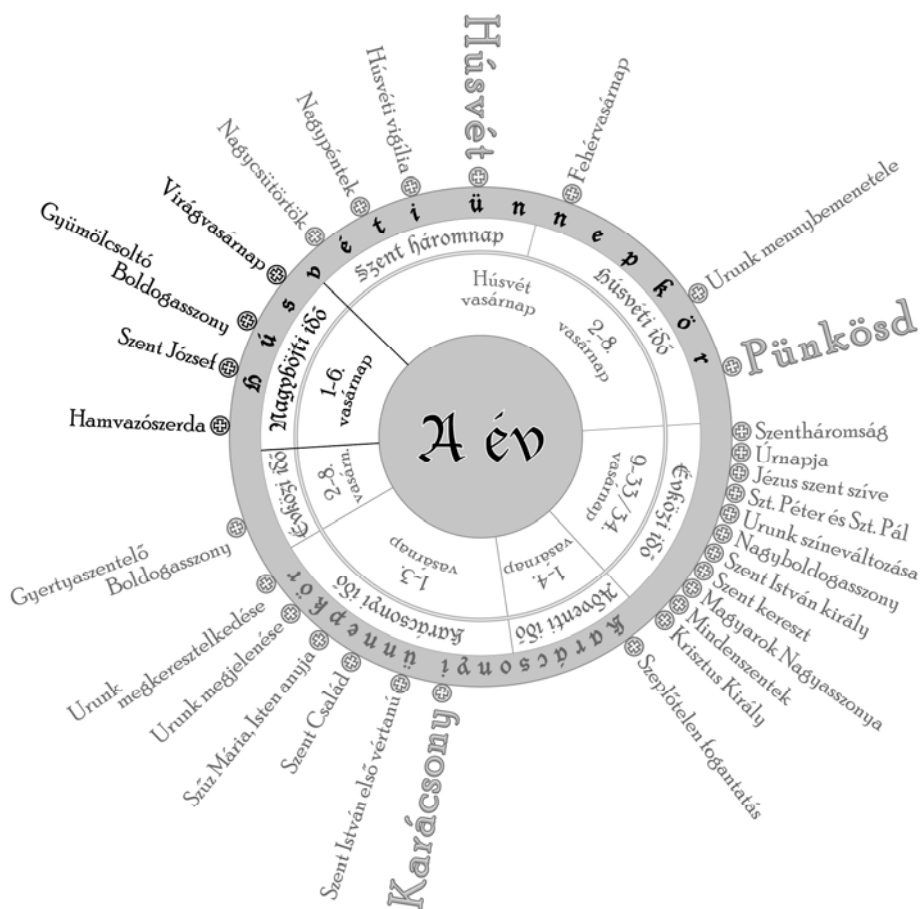
Az első kérdés megválaszolásához mindenekelőtt azt kell tudatosítanunk, hogy amikor Jézus szeretetről beszél, nem a szerelemre vagy a másik személy értékeit elfogadó és kívánó baráti szeretetre gondol, hanem egy olyan magatartásformára, amelyet a görög nyelvű Biblia az agapé szóval jelöl. Az agapé értelmében vett szeretet a másik ember szabad létének és istenközelségének akarása. Ha az agapé szintjén szeretem a másik embert, valójában azt mondom neki: azt akarom, hogy légy, s szabadon bontakoztasd ki az Isten által megálmodott és üdvösségre szánt emberségedet. Jézus tehát arról beszél, hogy a tanítványnak mindent meg kell tennie azért, hogy embertársát (adott esetben ellenségét) közelebb vigye Istenhez. Az agapé, vagyis az embertársat imával, türelemmel és megbocsátással segítő szeretet

Isten támogatásával abban az esetben is megvalósítható, ha érzelmeink tiltakoznak.

A példák értelmezésénél figyelembe kell vennünk, hogy Jézus szavait nem betű szerint kell értelmeznünk, hanem szellemüket kell elsajátítanunk. – Nem fizikailag kell odatartanunk arcunk másik felét a ránk támadónak, hanem lehetőséget kell adnunk a másik számára, hogy elgondolkozhasson azon, miért nem válaszolunk erőszakkal az erőszakra. Maga Jézus sem tartotta oda arcának másik felét, amikor kihallgatása során egy poroszló arcul ütötte őt (vö. Jn 18,22–23). Az ellenállás, a visszaütés helyett elgondolkoztató kérdést tett fel, majd e poroszló üdvösségéért is meghalt a kereszten. Jóval viszonzotta a rosszat. – Az ing elvételének és a köpeny felajánlásának példája arra utal, hogy a keresztény embernek kerülnie kell a pereskedést, adott esetben le kell mondania jogainak erőszakos érvényre juttatásáról, hogy nagylelkű magatartásával elgondolkoztassa ellenfelét, és segítsen neki az Istenhez való megtérésben. – A harmadik példa azt a gyakorlatot tartja szem előtt, amelynek értelmében a megszálló csapatok a zsidót teherhordóként alkalmazva törvényesen egy mérföldnyi távolság megtételére kényszeríthették. Amikor Jézus a távolság önkéntes megduplázásáról beszél, azt tanítja: a másik ember figyelmét csak meghökkentő önfeláldozással lehet Isten felé fordítani. Szinte elképzelhetetlen, hogy a zsidó „bolond magatartását” látván a katona ne érdeklődne viselkedésének oka felől. S akkor a zsidó elkezdhet beszélni arról, hogy ő most éppen Jézus tanítását követi, aki szerint Isten jóságát, nagylelkűségét kell megjelenítenünk a világban.

Az ellenségszeretet kemény követelményét Isten segítsége nélkül képtelenek lennénk teljesíteni. Ezért most kérjük az Urat, tegyen képessé bennünket az agapé értelmében vett ellenségszeretetre, hogy a jókat és a gonoszokat egyaránt szerető Isten magatartását utánozva Jézus valódi tanítványai közé tartozhassunk.

NAGYBÖJTI IDŐ

Nagyböjt 1. vasárnapja

Mt 4,1–11

Akkor a Lélek elvezette Jézust a pusztába, hogy megkísértse az ördög. Miután negyven nap és negyven éjjel böjtölt, végül megéhezett. Odajött hozzá a kísértő és ezt mondta neki: „Ha Isten Fia vagy, mondd, hogy ezek a kövek legyenek kenyérré.” De ő ezt válaszolta: „Írva van: »Nem csak kenyérről él az ember, hanem minden igével, amely az Isten szájából származik.«” Akkor magával vitte őt az ördög a szent városba, odaállította a templom ormára, és azt mondta neki: „Ha Isten Fia vagy, vedd le magadat! Mert írva van: »Angyalainak parancsolt felőled: a kezükön hordoznak téged, hogy kőbe ne üssed lábadat.«” Jézus ezt mondta neki: „Az is írva van: »Ne kísértsd az Urat, Istenedet.«” Azután magával vitte őt az ördög egy igen magas hegyre. Megmutatta neki a világ összes országát és azok dicsőségét, majd azt mondta neki: „Ezeket mind neked adom, ha leborulva imádsz engem.” Jézus azt felelte neki: „Távozz, Sátán! Mert írva van: »Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj.«” Akkor elhagyta őt az ördög, és íme, angyalok jöttek hozzá és szolgáltak neki.

Nagyböjt első vasárnapján az evangéliumi részlet Jézus megkísértésének történeti eseményét állítja elénk. A megkísértést bemutató leírás irodalmi szempontból nem riport, hanem a haggada, a tanító, építő jellegű elbeszélés műfajába tartozik.

A dráma jelképei a mondanivaló szolgálatában állnak. Különösen fontos a puszta és az ördög szimbóluma. A puszta a zsidó vallási irodalomban az Istennel való találkozás színhelyének jelképe: elsősorban nem földrajzi helyet jelöl, hanem a léleknek egy olyan állapotát, amelyben közvetlen kapcsolatba kerülhet Istennel. Az ördög az istenellenes gondolatokat, sugallatokat szimbolizálja. Függetlenül attól, hogyan gondolkodunk az ördögök mibenlétéről, természetéről, el kell ismernünk, hogy világunkban jelen van valami ördögi. Tagadhatatlan ugyanis, hogy emberi természetünkben, a történelem és a kultúra különféle „redőiben” vannak olyan tényezők, amelyek szabadságunkat ugyan nem tudják elvenni, de akadályoznak ben-

nünket az Isten felé való közeledésünkben. Ezeknek a személyes és személytelen tényezőknek összességét szimbolizálja az evangéliumi leírásban szereplő ördög.

Jézus megkísértésének jelenete az isteni bölcsesség és az istenellenes gondolkodás párharca: az ember Jézust megkísérti a szűk látókörű emberi logika. Ez a logika azt sugallja, hogy az embert az e világi jóllakottság, az istenkísértő magatartás és a tömegeket leigázó politikai hatalom teszi sikeressé, boldoggá. Jézus azonban elutasítja ezt a gondolkodást: válaszaiból isteni bölcsesség sugárzik. Nem vállalja a gazdasági csodatévő szerepét: mert jóllehet nem tagadja a földi élethez szükséges javak értékét, tudja, hogy a boldogságra éhező embert egyedül Isten teheti boldoggá. Nemet mond az istenkísértő cselekedet végrehajtására, mert tisztában van azzal, hogy Istent nem szabad földi céljaink elérését szolgáló eszközzé tenni. Elutasítja az istenellenes politikai dicsőséget, mert tudatában van annak, hogy az embert csak Isten szolgálata, és az Ő elfogadása teheti igazán nagygyá.

A kísértés lélektani drámája megismétlődik a mi életünkben is. Gyakorta úgy gondoljuk, hogy az ember boldogsága az e világi javak zavartalan élvezetében áll. Az evangéliumi példa arra buzdít, hogy utasítsuk el ezt a kísértést. S mivel ez az elutasítás önerőnkől aligha sikerülhetne, kérjük Isten támogató erejét. Segítsen bennünket Isten, hogy el tudjuk sajátítani Jézus bölcs gondolkodását, amely azt sugallja: igazán csak az lehet boldog, aki nemcsak kenyérrel, hanem Isten igéjéből is táplálkozik, aki nem akarja Istent e világi boldogulásának eszközévé tenni, és egyedül Őt imádja. Segítsen bennünket a mennyei Atya, hogy képesek legyünk Jézus példáját követni, és földi életünk lezárulása után el tudjuk érni a Jézus által megígért és a minden álmunkat felülmúló boldog életet.

Nagyböjt 2. vasárnapja

Mt 17,1–9

Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, a testvérét, és fölvitte őket külön egy magas hegyre, és színében elváltozott előttük. Ragyogott az arca, mint a nap, a ruhái pedig fehérek lettek, mint a napsugár. És íme, megjelent nekik Mózes és Illés, s beszélgettek vele. Péter ekkor azt mondta Jézusnak: „Uram, jó nekünk itt lenni! Ha akarod, csinálok itt három sátrat, neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet.” Még beszélt, amikor íme, fényes felhő árnyékolta be őket, s a felhőből egy hang szólt: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik, őt hallgassátok”. Ennek hallatán a tanítványok arcra borultak és igen megijedtek. Jézus odament, megérintette őket és azt mondta: „Keljetek föl, és ne féljete!” Amikor fölemelték a szemüket, senkit sem láttak, csak Jézust egymagát. Amint lejöttek a hegyről, Jézus megparancsolta nekik: „Senkinek se beszéljete a látomásról, amíg az Emberfia a halálból föl nem támad.”

Az evangéliumi részletben Jézus színváltozásának eseményéről olvastunk. Az eseményt bemutató evangéliumi beszámoló irodalmi műfaját tekintve nem riport, nem krónika vagy mai értelemben vett történeti leírás, hanem apokaliptikus látomás, illetve krisztofánia. A beszámoló, amelynek történeti alapja feltehetően Jézus egyik elragadtatási élménye volt, a szimbólumok nyelvén összefoglaló módon fejezi ki a történeti tény: a tanítványok a sejtések szintjén már Jézus földi életében eljutottak Mesterük istenemberi mivoltának, illetve annak felismerésére, hogy a szenvedés és a megdicsőülés titka összefügg egymással.

A leírás szimbolikus adatainak egyik része (az ember Jézus megjövendöli szenvedését; az isteni hang szeretett fiának, illetve szolgájának nevezi őt, vö. Mt 12,18) Jézus emberi mivoltára utal. Ezek a jelképek azt fejezik ki: az apostolok hite szerint Jézus azonos azzal a titokzatos személlyel, akit a Kr. e. 6. század ismeretlen prófétája messiási jövődölésében a mások bűneinek következményeit viselő és a mások üdvösségéért szenvedő Isten Szolgájának nevezett (vö. Iz 42,1; 53,11). – A jelképek másik része (a fénylő

arc, a fehérén ragyogó ruha, valamint az Isten világához tartozó próféták megjelenése) pedig a szimbólumok nyelvén azt jelzi: ez a szenvedő Szolga azonos azzal a dicsőséges Messiás-királyal, aki feltámadásában Isten hatalmas Fiának fog bizonyulni (vö. Róm 1,4). A színéváltozás jelenetében tehát összefonódik az apostolok Jézussal kapcsolatos kétféle tapasztalata: a színében elváltozó Jézus alakjában a másokért szenvedő emberi Szolga és a dicsőséges Isten Fia vonásai keverednek egymással.

A leírás szerint az apostolok döbbenten állnak: boldogok, de a félelem is elfogja őket. Boldogság költözik szívükbe, mert elmondhatatlanul jó a dicsőséges vonásokat hordozó Isten Fia közelében lenni. Péter és társai szeretnék megragadni, megörökíteni ezt az élményt. Ugyanakkor félnek is, mert nem értik, hogy az isteni vonásokat hordozó Jézusnak miért kell szenvednie, azaz még képtelenek elfogadni a szenvedés és a megdicsőülés összefüggésének titkát. Mindaddig, amíg el nem jutnak ennek az összefüggésnek belátására, nem beszélhetnek tapasztalatukról. Ezért figyelmezteti őket Jézus: „Senkinek se beszéljete a látomásról, amíg az Emberfia a halálból föl nem támad.”

Csaknem két évezreddel Jézus húsvétja után mi már hittel valljuk szíveinkkel belátjuk, hogy az Emberfia feltámadt a halálból. Egyben azt is reméljük, hogy ha Jézus életében a szenvedés vállalása vezetett a megdicsőüléshez, nekünk is ez lesz az életutunk. Szívünkkel, érzelmeinkkel azonban éppúgy tiltakozunk, mint annak idején a tanítványok: szívünk mélyén ugyanis mi sem tudjuk igazán elfogadni a szenvedés és a megdicsőülés összefüggésének titkát. – Ezen a szentmisén arra kérjük Istent, segítsen nekünk, hogy Jézus istenemberi mivoltának hitében megerősödve egyre jobban el tudjuk fogadni ezt a titkot. Imádkozzunk: tegye lehetővé, hogy az értünk szenvedő Szolga nyomába lépve egykor az ő dicsőséges feltámadásában is részesülhessünk!

Nagyböjt 3. vasárnapja

Jn 4,5–15.19b–26.39–42

[Abban az időben Jézus] megérkezett Szamaria egyik városába, amelyet Szikarnak neveznek, közel ahhoz a földdarabhoz, amelyet Jákob a fiának, Józsefnek adott. Ott volt Jákob kútja. Jézus akkor elfáradva az úttól, azon nyomban leült a kútnál. Körülbelül a hatodik óra volt. Odajött egy szamariai asszony, hogy vizet merítsen. Jézus azt mondta neki: „Adj innom!” Tanítványai ugyanis elmentek a városba, hogy ételmet vegyenek. A szamariai asszony erre azt mondta neki: „Zsidó létedre hogyan kérhetsz te inni tőlem, aki szamariai asszony vagyok?” Mert a zsidók nem érintkeznek a szamariaiakkal. Jézus azt felelte: „Ha ismernéd az Isten ajándékát, és hogy ki az, aki mondja neked: »adj innom«, talán te kérted volna őt, és ő élő vizet adott volna neked.” Az asszony így szólt: „Uram, nincs is mivel mértened, a kút pedig mély; honnan vennéd hát az élő vizet? Csak nem vagy nagyobb Jákob atyánknál, aki nekünk a kutat adta, amelyből ő maga, fiai és jószágai is ittak?” Jézus azt felelte: „Mindaz, aki ebből a vízből iszik, ismét megszomjazik, de aki abból a vízből iszik, amelyet én adok neki, soha többé nem szomjazik meg, hanem a víz, amelyet adok neki, örök életre szökellő vízforrás lesz benne.” Erre az asszony így szólt: „Uram, add nekem azt a vizet, hogy ne szomjazzam, és ne járjak ide meríteni! Uram, látom, hogy próféta vagy. A mi atyáink ezen a hegyen imádták Istent, ti pedig azt mondjátok, hogy Jeruzsálemben van a hely, ahol őt imádni kell.” Jézus azt felelte neki: „Hidd el nekem, asszony, hogy eljön az óra, amikor sem ezen a hegyen, sem Jeruzsálemben nem fogjátok imádni az Atyát. Ti azt imádjátok, akit nem ismertek, mi azt imádjuk, akit ismerünk, mert az üdvösség a zsidóktól van. De eljön az óra, és már itt is van, amikor az igazi imádók Lélekben és igazságban fogják imádni az Atyát, mert az Atya ilyen imádókat keres magának. Az Isten lélek, és akik őt imádják, Lélekben és igazságban kell őt imádniuk.” Az asszony erre megjegyezte: „Tudom, hogy eljön a Messiás, akit Krisztusnak neveznek, és amikor ő eljön, kijelent majd nekünk mindent.” Jézus azt válaszolta neki: „Én vagyok az, aki veled beszélek.” Abból a városból a samaritánusok közül sokan hittek benne az asszony szavára, aki bizonygatta: „Elmondott nekem mindent, amit cselekedtem.” Amikor tehát a samaritánusok odamentek hozzá, kérték őt, hogy maradjon náluk. Két

napig ott is maradt. Ekkor már sokkal többen hittek az ő tanítása miatt. Az asszonynak pedig azt mondták: „Most már nem a te beszéded miatt hiszünk, hanem mert mi magunk hallottuk, és tudjuk, hogy ő valóban a világ Üdvözítője.”

Az evangéliumi részlet irodalmi műfaját tekintve tanító jellegű párbeszéd, amelyet János evangélista az első század végén történeti tények alapján, de költői szabadsággal állított össze. A párbeszéd Jézusa az a valóságos ember, aki föltámadásában isteni lénynek, a világ megváltójának és a Lélek ajándékozájának bizonyult. A samariai asszony pedig azokat a nem zsidó embereket képviseli, akik az első húsvétot követő ígéhirdetés alapján fokozatosan felismerték Jézus egyetemes messiási küldetését, és megsejtették, hogy ez a messiás minden képzeletet felülmúló ajándékot akar adni minden embernek.

A párbeszédből kiviláglik: a mennyei Atya nem személyválogató, mert az általa küldött messiáson, Jézuson keresztül – emberfajtára, nemre, vallásra való tekintet nélkül – minden embert megszólít. A megszólított asszony a Jézus-korabeli Szamaria tartomány lakója. Az a tény, hogy Jézus a kútnál megszólítja őt, meglepettő. Először is azért, mert az asszony samariai volt, vagyis ahhoz a keverék népcsoporthoz tartozott, amely nem fogadta el minden tekintetben a zsidó vallást, és ezért az izraeliták szemében megvetettnek számított. Másrészt Jézus kezdeményezése azért meglepő, mert a korabeli zsidó társadalmi szokások szerint a férfinak nem illet nyilvános helyeken nőt megszólítani. Jézus azonban nem törődik a vallási különbségekkel, és túlteszi magát a társadalmi szokásokon, mert messiási küldetése mindenkihez szól.

A párbeszédből az is kiderül, hogy a messiás az örök életre szóló vízforrást, a Szentlelket akarja ajándékozni minden embernek. A beszélgetés elején az asszonyt még túlságosan lekötik a földi gondok, s csak a kút vizére tud gondolni. Jézus ellenben egy hatalmas messiási ajándékról beszél. Ez az ajándék Isten Szentlelke, akit a bibliai szimbolikus nyelv az élő víz forrásának (Jer 2,13), illetve örök életre szökellő vízforrásnak (Jn 4,14) nevez. Ez a vízforrás nem az e világi szomjúságunkat csillapítja, hanem azt a szomjúságunkat oltja, amellyel a halált legyőző örök életre vágyakozunk (vö. Róm 8,11). Az asszony kérdésére válaszolva (hogy tudniillik hol kell imádni Istent, Garizim hegyén, mint ahogyan ezt a samariaiak vallják,

vagy Jeruzsálemben, miként ezt a zsidók állítják) Jézus ismét a Lélekre irányítja az asszony figyelmét. Rámutat: a felidézett vallási vitának azért nincs jelentősége, mert ha valaki hittel befogadja Isten Lelkét, akkor a Lélekben imádkozhatja Istent függetlenül attól, hogy milyen nemzethez tartozik, vagy földrajzilag milyen helyen tartózkodik.

Az evangéliumi párbeszéd tanításán elgondolkodva köszönjük meg Istennek, hogy nem személyválogató, és Jézuson keresztül bennünket is megszólít: vizet kér tőlünk, hitünkre szomjazik. Azt kéri, tudatosítsuk magunkban, hogy e világi szomjúságaink és kívánságaink mélyén ott húzódik egy sokkal alapvetőbb vágy, a soha el nem múló boldog élet szomjazása, és ezt a vágyunkat csak az általa ajándékozott Lélek tudja kielégíteni. Adja Isten, hogy hittel tudjuk kérni tőle az örök életre szomjazó lelkünk vágyának igazi beteljesítőjét, a Szentlelket, akit a Biblia örök életre szökellő vízforrásnak nevez!

Nagyböjt 4. vasárnapja

Jn 9,1.6b–9.13–17.34–41

[Abban az időben: Jézus útközben] látott egy vakon született embert. A földre köpött, sarat csinált a nyálból, a sarat a vak szemére kente, és azt mondta neki: „Eredj, mosakodj meg a Siloe tavában!” Ez küldöttet jelent. Elment tehát, megmosdott, és ép szemmel tért vissza. Ezért a szomszédok és akik azelőtt látták őt mint koldust, azt kérdezték: „Nem ő az, aki itt ült és koldult?” Egyesek azt mondták: „Ő az.” Mások így szóltak: „Nem, csak hasonlít rá.” Ő azonban kijelentette: „Én vagyok az.” Ekkor elvitték a farizeusokhoz azt, aki előbb vak volt. Azon a napon pedig, amikor Jézus a sarat csinálta és megnyitotta szemeit, szombat volt. Ismét megkérdezték tehát tőle a farizeusok is, hogy hogyan nyerte vissza a szeme világát. Ő azt felelte: „Sarat tett a szemeimre, megmosdottam, és látok.” Azt mondták erre néhányan a farizeusok közül: „Nem Istentől való ez az ember, aki a szombatot nem tartja meg!” Mások azt mondták: „Hogyan cselekedhet bűnös ember ilyen csodajeleket?” És szakadás támadt köztük. Erre ismét megkérdezték a vaktól: „Te mit gondolsz róla, hisz megnyitotta szemeidet?” Ő pedig azt felelte: „Próféta!” [A zsidók] ezt felelték neki: „Mindenestől bűnben születél, és te oktatsz minket?” És kidobták őt. Jézus meghallotta, hogy kidobták, és amikor találkozott vele, megkérdezte tőle: „Hiszel-e az Emberfiában?” Az így felelt: „Ki az, Uram, hogy higgyek benne?” Jézus azt mondta neki: „Hiszen láttad őt: ő az, aki veled beszél.” Erre az így szólt: „Hiszek Uram!” És leborult előtte. Akkor Jézus ezt mondta: „Ítélni jöttem erre a világra, hogy akik nem látnak, lássanak, és akik látnak, vakká legyenek.” A farizeusok közül, akik vele voltak, néhányan hallották ezt, és azt mondták neki: „Csak nem vagyunk mi is vakok?” Jézus ezt válaszolta: „Ha vakok volnátok, nem volna bűnötök. Ti azonban azt mondjátok most: »Látunk.« Ezért megmarad a bűnötök.”

Az evangéliumi elbeszélés értelmezésében figyelembe kell vennünk, hogy a messiásnak bizonyuló Jézus gyógyításai jelek: annak mutatói, hogy személyében és tevékenységében elérkezett a földre Isten országa, a bűnbocsánat és az örök élet reményének birodalma. Az imént olvasott csoda-elbeszélés tehát nem csupán egy szerencsés ember fizikai gyógyulásáról szól, hanem

olyan eseményről, amely mindannyiunk sorsát érinti, és amelynek mind-egyikünk számára van üzenete.

Az elbeszélés egyik mondanivalója az, hogy Jézus a mennyei Atya által küldött messiás, akit Izajás próféta a nemzetek világosságának nevez, s aki azért jön, hogy megnyissa a lelki értelemben vett vakok szemét (vö. Iz 42,6–7; 35,5–6). Amikor Jézus meggyógyítja a vakon születettet, jelzi: ő a messiás, aki Isten küldöttjeként hívó látással, az örök élet távlatait megnyitó hittel ajándékozta meg az embert. Istentől eredő hatalmára egyrészt azzal utal, hogy sarat készít a gyógyításhoz. Mivel a bibliai képnyelv szerint a teremő Isten a föld sarából-agyagából gyúrta az első embert, a nyál, illetve a sár használatával Jézus azt jelzi: a teremő Isten művét folytatja. Ugyancsak isteni hatalmának jele az, hogy gyógyító tevékenységét egy szombati napon végzi, amikor tilos volt dolgozni (például sarat készíteni vagy halálveszélyt leszámítva gyógyítani). Cselekedetével arra utal, hogy ő felette áll a szombat törvényének. Végül isteni eredetére irányítja a figyelmet azzal is, hogy Emberfiának nevezi önmagát, azaz olyan lénynak, aki Dániel próféta látomásában (vö. Dán 7,13–14) Isten világából érkezik, s valamiképpen közvetítő az Isten és az emberek között.

Az elbeszélés másik mondanivalója az, hogy a messiás csak azokat tudja megajándékozni az örök élet távlatait feltáró hívó látással, akik elismerik lelki vakságukat, beismerik bűnös voltukat. Ezt fejezi ki a jellemzően zsidó mentalitással, illetve nyelvi szabályok alapján megfogalmazott, s ezért első hallásra nehezen érthető jézusi kijelentés: „Ítélni jöttem erre a világra, hogy akik nem látnak, lássanak, és akik látnak, vakká legyenek.” E szavak ezt jelentik: azért jöttem a világba, hogy a lelki vakságukat, a bűnös voltukat elismerő emberek látókká válhassanak, bűnbocsánatot és örök életbe vetett hitet nyerhessenek, az önmagukat elvakultan látónak nevező, de az Istenre nem figyelő bűnös emberekről pedig kiderüljön, hogy ha elutasítják Isten segítségét, bűneik sötétségében maradnak. – Az elbeszélésben szereplő vak belátja bűnös voltát: ezért mind fizikai, mind vallási szempontból látóvá válik. A farizeusok ellenben nem válnak látókká. Bár kénytelenek elfogadni a gyógyulás tényét, tudni vélik, hogy ennek magyarázata az, hogy Jézus azért sikeres természetgyógyász, mert az ördöggel cimborál. Előítéleteik és Isten iránti érzéketlenségük, amit öntelten „látás-

nak” neveznek, megakadályozzák őket abban, hogy vallási értelemben látóvá válhassanak. Ezért mondja nekik Jézus: akik magukat látónak tartják, azok valójában bűnös vakságban élnek.

Nagybőjt negyedik vasárnapján, gondolkodjunk el az evangéliumi részlet üzenetén. Kérjük a mennyei Atyát, segítsen bennünket lelki vakságunk, bűnös voltunk elismerésében, hogy így a mi életünkben is megismétlődhessen a vakon született ember meggyógyításának csodája, s vallási értelemben látókká, azaz olyan lényekké válhassunk, akik nem vakon és reménytelenül botorkálnak a világban, hanem látókként, akik életük minden eseményét a feltámadás és az örök élet távlataiba tudják helyezni.

Szent József főünnep

Mt 1,16.18–21.24a

[Dávid utódai közül] Jákob... nemzette Józsefet. Ő volt a férje Máriának, akitől született Jézus, akit Krisztusnak neveznek. Jézus Krisztus születése pedig így történt: Anyja, Mária el volt jegyezve Józseffel. Mielőtt egybekeltek volna, kitűnt, hogy méhében fogant a Szentlélektől. József pedig, a férje, igaz ember lévén, nem akarta őt hírbe hozni, ezért elhatározta, hogy titokban bocsátja el. Amikor ezeket forgatta szívében, íme, az Úr angyala álmában megjelent neki és így szólt: „József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert ami őbenne fogantatott, a Szentlélektől van. Fiút fog szülni, és a Jézus nevet adod neki, mert ő szabadítja meg népét bűneitől.” József pedig fölkelte álmából és úgy tett, amint az Úr angyala megparancsolta neki.

Az egyház tanítása szerint a szentek tisztelete nem a külső gyakorlatok sokaságában rejlik, hanem tevékeny szeretetünk erősségében és életpéldájuk követésében áll (vö. Lumen Gentium 51).

Az ünnepelt Szent Józsefről, Jézus nevelőapjáról nagyon keveset beszél a Szentírás. Említést tesz azonban egy nagyon fontos jellemvonásáról, amely példaként állhat minden keresztény előtt. József igaz ember volt – mondja róla az evangélista. A Biblia azt az embert nevezi igaznak, aki akarátát és életét Isten akaratahoz igazítja. Ezt tette Mária jegyese is. Amikor egybekelésük előtt kitűnt, hogy Mária méhében fogant a Szentlélektől, okoskodhatott volna, gyanúsíthatta Máriát, de nem ezt tette. Isten akarataként ismerte fel ezt a különleges helyzetet, s mivel nem szeretne volna Isten elgondolását akadályozni, igazodott ehhez az érthetetlen isteni akarathoz: elfogadta Máriát és születendő gyermekét. Nem értette és nem is érthette Jézus misztériumát, születésének körülményeit, de hittel, bizalommal hagyatkozott a mennyei Atyára, s bízott abban, hogy a mennyei Atya életének fájdalmas, érthetetlen eseményeiből is jót fog kihozni.

Szent József ünnep arra tanít, hogy kövessük az ő példáját, életünk fájdalmas, titokzatos és érthetetlen eseményeiben fedezzük fel Isten akarátát. Ne okoskodjunk, ne akarjuk Isten útját keresztezni, hanem elfogadással igazodjunk ehhez a titokzatos akarathoz. Váljunk igaz emberekké!

Urunk születésének hírüladása (Gyümölcsoltó)

Lk 1,26–38

Isten pedig a hatodik hónapban elküldte Gábrriel angyalt Galilea városába, amelynek Názáret a neve, egy szűzhöz, aki el volt jegyezve egy férfival. A neve József volt, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. Bement hozzá az angyal, és így szólt: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.” Őt zavarba ejtette ez a beszéd, és elgondolkodott, hogy miféle köszöntés ez. Az angyal pedig folytatta: „Ne félj, Mária! Kegyelmet találtál Istennél. Íme, méhedben fogansz és fiút szülsz, és Jézusnak fogod nevezni. Nagy lesz ő, a Magasságbeli Fiának fogják hívni; az Úr Isten neki adja Dávidnak, az ő atyjának trónját, és uralkodni fog Jákob házában mindörökké, és királyságának nem lesz vége.” Mária erre így szólt az angyalhoz: „Miképpen lesz ez, hiszen férfit nem ismerek?” Az angyal ezt felelte neki: „A Szentlélek száll rád, és a Magasságbeli ereje megárnýékozt téged; s ezért a Szentet is, aki tőled születik, Isten Fiának fogják hívni. Íme, Erzsébet, a te rokonod is fiat fogant öregségében, és már a hatodik hónapban van, ő, akit magtalannak hívtak, mert Istennek semmi sem lehetetlen.” Mária erre így szólt: „Íme, az Úr szolgáolóánya, legyen nekem a te igéd szerint.” És eltávozott tőle az angyal.

Gyümölcsoltó Boldogasszony napján Jézus születésének hírüladását, fogantatásának eseményét ünnepeljük. Az evangéliumi elbeszélés nem riport, és nem is Mária emlékiratának egyik részlete, hanem ószövetségi szimbólumokkal tarkított vallási dráma, amelynek szerzője jóval Jézus feltámadása után, az első húsvét tapasztalata alapján értelmezi a Messiás születésének eseményét, miközben visszamenőleg édesanyjának alakját is körülveszi a feltámadt Krisztus dicsőségének fényével. – Az elbeszélés két fontos mondanivalót tartalmaz.

Az angyali üdvözlétről szóló leírás egyik mondanivalója az, hogy a történeti Jézus azonos azzal az Isten fiának nevezett titokzatos fejedelemmel, akiről Nátán próféta (Kr. e. 1000 körül) azt jövendölte, hogy Dávid király trónját megszilárdítva örökké fog uralkodni (vö. 2Sám 7,13–14). A próféta természetesen csak nagyon tág értelemben beszélhetett Isten fiá-

ról (valahogy úgy, mint ahogy az izraeliták a királyokat, a prófétákat vagy Izrael népét is Isten fiának mondták). A dráma szerzője azonban szoros értelemben használja a Magasságbeli Fia, illetve az Isten Fia kifejezéseket. Ennek magyarázata az, hogy föltámadásában Jézus nemcsak rendkívüli embernek, hanem Isten hatalmas Fiának, azaz isteni lénynek is bizonyult (vö. Róm 1,4). Ez az isteni lény a Jézus nevet kapja. A Jézus, illetve a héber Jesua szó jelentése: az Úr a szabadítás. Isten Fia tehát úgy szilárdítja meg Dávid trónját és úgy uralkodik majd mindörökké, hogy egyszer s mindenkorra megszabadítja az embereket a bűn végzetes következményétől, az örök halál kényszerétől, s lehetővé teszi számukra a halál utáni élet elnyerését.

A leírás másik mondanivalója az, hogy Isten titokzatos közeledésének elfogadásában Mária példáját kell követnünk, aki a leírás szerint igent mondott az angyal szavára. Ha a születés hírüladásáról szóló dráma történeti alapja felől érdeklődünk, beláthatjuk, hogy Jézus fogantatásakor Mária még nem tudhatott semmit az Isten megtestesülésének minden emberi képzeletet felülmúló csodájáról. Nem tudhatta, mi történik, nem foghatta fel Isten nagyszerű terveit. Csak annyit sejtethetett, hogy Izrael Istenének különleges elgondolása van vele és születendő gyermekével. Ettől kezdve azonban fiának feltámadásáig ő is „a hit zarándokútját járta” (LG 58): neki éppúgy meg kellett harcolnia a Jézusba vetett hitéért, mint bármelyikünknek. Ez a törékeny palesztinai leány azonban hőiesen helytállt, és ebben a küzdelemben egész élete egy nagy igenné, az isteni akarat elfogadásává vált. Az evangélista tehát joggal foglalja össze Mária életvitelét a „legyen nekem a te igéd szerint” szavakban, és állítja őt példaként minden hívő elé.

Gyümölcsoltó Boldogasszony napján mondjunk hálás köszönetet a mennyei Atyának, aki Fiát, a Szabadítót azért küldte a földre, hogy megváltson, megmentsen bennünket az örök halál kényszerétől, s megnyissa számunkra az örök élet kapuját. Adjunk hálát, de gondoljunk arra is, hogy hálaadásunk, ünneplésünk csak akkor lesz méltó ehhez a felfoghatatlan ajándékhoz, ha az életünkben titokzatos módon jelenvaló Isten elfogadásában a hit zarándokútját járó Mária példáját követjük!

Nagyböjt 5. vasárnapja

Jn 11,3–7.17.20–27.33b–45

[Abban az időben Lázár testvérei megüzenték Jézusnak]: „Uram, íme, akit szeretsz, beteg.” Amikor Jézus meghallotta ezt, így szólt: „Ez a betegség nem válik halálára, hanem Isten dicsőségére, hogy megdicsőüljön általa az Isten Fia.” Jézus szerette Mártát, meg a nővérét, és Lázárt. Mikor tehát meghallotta, hogy beteg, két napig még azon a helyen maradt, ahol volt, azután így szólt a tanítványokhoz: „Menjünk ismét Júdeába.” Amikor Jézus megérkezett, úgy találta, hogy Lázár már négy napja a sírban van. Márta, amint meghallotta, hogy Jézus jön, eléje ment, Mária pedig otthon maradt. Márta akkor így szólt Jézushoz: „Uram, ha itt lettél volna, nem halt volna meg a testvérem. De most is tudom, hogy bármit is kérsz Istentől, Isten megadja neked.” Jézus azt felelte neki: „Testvéred fel fog támadni.” Márta így szólt hozzá: „Tudom, hogy feltámad a feltámadáskor, az utolsó napon.” Jézus azt mondta neki: „Én vagyok a föltámadás és az élet. Aki hisz bennem, még ha meg is halt, élni fog, és mindaz, aki él és hisz bennem, nem hal meg soha. Hiszed ezt?” Márta azt felelte neki: „Igen, Uram, hiszem, hogy te vagy a Krisztus, az Isten Fia, aki a világba jön.” Jézus... a lelke mélyéig megindult és megrendült. Megkérdezte: „Hová tettétek őt?” Azt felelték neki: „Uram, jöjj és lásd!” Jézus könnyezett. Erre a zsidók azt mondták: „Íme, mennyire szerette őt!” De voltak köztük, akik így szóltak: „Ő, aki megnyitotta a vak szemeit, nem tehette volna meg, hogy ez meg ne haljon?” Jézus, lelkében még mindig megindulva a sírhoz ment. Egy barlang volt az, és közel volt befedve. Jézus így szólt: „Vegyétek el a követ!” Márta, a megholt nővére azt mondta neki: „Uram, már szaga van, hiszen negyednapos!” Jézus azt felelte neki: „Nem azt mondtam neked, hogy ha hiszel, meglátod Isten dicsőségét?” A követ tehát elvették. Jézus pedig föl emelte szemeit, és így szólt: „Atyám, hálát adok neked, hogy meghallgattál. Én ugyan tudtam, hogy mindenkor meghallgatsz, csak a körülálló népért mondtam, hogy higgyék, hogy te küldtél engem.” Miután ezeket mondta, hangosan ezt kiáltotta: „Lázár, jöjj ki!” S az, aki halott volt, kijött. A lába és a keze pólyával volt körülkötvén, és az arcát kendő fődte. Jézus azt mondta nekik: „Oldozzátok ki, és hagyjátok elmenni!” Sokan a zsidók közül, akik Máriához és Mártához jöttek, és látták, amit tett, hittek benne.

Orvoslástörténeti szempontból nincs okunk kétségbe vonni, hogy rendkívüli képességekkel megáldott sok más ókori csodatevőhöz hasonlóan a történi Jézus is feltámasztott halottakat, azaz a klinikai halál állapotából visszahívta őket a földi életbe. Ám Jézus csodái lényegesen különböznek a többi életre keltéstől: mert míg azok csak egy-egy ember földi életében jelentettek változást (földi létük átmeneti meghosszabbodását), addig Jézus csodatettei az ő isteni mivoltára és a mi feltámadásunk lehetőségére utalnak. Ezért ezek a tettek valamennyiünk sorsát érintik, mindannyiunk számára van üzenetük.

Azt nem tudjuk pontosan megmondani, hogy az életre keltés elbeszélésének mi volt a történeti alapja. Ennek oka az, hogy a csodaelbeszélés nem történeti beszámoló, hanem Jézus húsvétja után művészi módon alkotott vallási dráma, amelynek szimbólumaiba és művileg alkotott párbeszédeibe a drámát megfogalmazó keresztények beleszótták a Jézus feltámadásába vetett hitük elemeit is. A Lázár életre keltéséről szóló dráma egyik üzenete az, hogy Jézus azért tudta a klinikai halál állapotából a földi létre visszahívni Lázár nevű barátját, mert isteni hatalommal rendelkezett. Nyilvánvaló, hogy azok a Jézus korabeli természetgyógyászok is csak Isten erejében hajthatták végre tetteiket, akik képesek voltak a klinikai halál állapotában lévő emberek újraélesztésére. Ám ez az isteni segítség az evangéliumi elbeszélésben kiemelt hangsúlyt kap. A negyednapos holttest említésével, a Jézus ajkára adott „én vagyok a feltámadás és az élet” szavakkal, valamint Mártának az Isten Fiába vetett hitvallásával a szent írók tudatosan felnagyították a csodatevő Jézus személyét és tettét. A drámának ezek az elemei azért kerültek bele az elbeszélésbe, hogy kiemeljék: a történeti Jézus csak azért tudta életre kelteni Lázárt, mert ő már földi életében, csodáinak művelése közben is azonos volt azzal a messiással, aki feltámadásában Isten hatalmas Fiának bizonyult.

Az evangéliumi dráma másik mondanivalóját Jézus kijelentése tartalmazza: „Aki hisz bennem, még ha meg is halt, élni fog, és mindaz, aki él és hisz bennem, nem hal meg soha.” Ez a mondat egyrészt azt jelenti, hogy aki belé vetett hittel távozott a földi halandók sorából, feltámad majd az örök életre; másrészt pedig azt, hogy aki hittel elfogadja az ő útmutatását

és segítségét, annak sorsában a fizikai halál csupán álmhoz hasonló esemény lesz, amelyből felébredvén eljut majd a soha el nem múló élet örömébe. Jézusban hinni annyit jelent, mint az ő útmutatását tudatosan követni, vagy legalábbis engedelmeskedni lelkiismeretünk pozitív indításainak. Benne hinni annyit jelent, mint hozzá hasonlóan a mennyei Atyába vetett bizalommal vállalni az élet szenvedéseit és látszólagos értelmetlenségeit. Jézust hittal elfogadni annyit jelent, mint bízni abban, hogy a földi világnak, amelyet az emberi bűn siralomvölgyé változtatott, vannak távlatai, a szenvedéssel átszótt földi életnek van értelme, mert a mennyei Atya egyszülött Fiához hasonlóan bennünket is meg akar ajándékozni a feltámadással és az örök élettel.

Nagyböjt ötödik vasárnapján köszönjük meg a mennyei Atyának, hogy isteni Fiát küldte el hozzánk a földre. Egyben kérjük őt, erősítse meg Jézusba vetett hitünket. Imádkozzunk azonban azokért is, akik még nem jutottak el a Jézusba vetett tudatos hitre! Segítse őket Isten, hogy lelkiismeretük szavát követő életükkel tudják tanúsítani a földi lét értelmébe, vagyis a Messiásba vetett burkolt hitüket, hogy egykor velünk együtt részesei lehessenek a feltámadt Krisztus húsvéti örömének.

Virágvasárnap, bevonulás Jeruzsálembe

Mt 21,1–11

Amikor [Jézus és tanítványai] már Jeruzsálem közelében jártak és odaértek Betfagéhoz az Olajfák hegyén, Jézus előre küldött két tanítványt. Azt mondta nekik: „Menjetek be az előttetek lévő faluba. Mindjárt találni fogtok egy szamarat megkötve, és vele egy csikót; oldjátok el, és vezessétek ide hozzám. Ha pedig valaki szólna valamit, mondjátok, hogy az Úrnak van rájuk szüksége, és azonnal el fogja engedni őket.” Ez pedig azért történt, hogy beteljesedjék az ige, amit a próféta mondott: »Mondjátok Sion leányának: Íme, királyod jön hozzád; szelíd ő, s számárháton ül, számárcsikón, teherhordó állat fián«. A tanítványok elmentek és megtették, amit Jézus parancsolt nekik. Odavezették a szamarat és a csikót, rájuk tették ruháikat, ő pedig felült rájuk. A hatalmas tömeg pedig leterítette ruháit az útra, mások meg ágakat vagdostak a fákról és az útra szórták. A tömeg, amely előtte ment és akik követték, így kiáltottak: „Hozsanna Dávid fiának! Áldott, aki az Úr nevében jön! Hozsanna a magasságban!” Amikor bement Jeruzsálembe, az egész város megmozdult. Azt kérdezték: „Kicsoda ez?” A tömeg így felelt: „Ez Jézus, a próféta, a galileai Názáretből.”

(Körmeneti evangélium)

Az Úr szenvedésének vasárnapja van: Jézus nagyheti szenvedésének kezdetére, illetve Jézus jeruzsálemi bevonulására emlékezünk. Ezt a napot virágvasárnapnak, másképp a pálmák vasárnapjának is nevezzük, arra emlékeztetvén, hogy a Jeruzsálembe bevonuló Jézust egy lelkes zsidó csoport a királyoknak kijáró tisztelettel köszöntötte, zöld lombokat, pálmaágakat terítve a lába elé.

Az evangéliumi részlet szerzője azonban nemcsak a bevonulás történeti tényét mutatja be, hanem Jézus feltámadásának fényében értelmezi is az eseményt: a városba bevonuló Jézust olyan leendő uralkodóként ábrázolja, aki dicsőséges Messiás-király ugyan, de nem a népies várakozásban élő földi király, hanem olyasvalaki, aki egyszerűsége, békeszerető szerénysége és szenvedése árán válik majd dicsőséges uralkodóvá, minden ember megváltó Messiás-királyává.

A leírásból kiviláglik, hogy követőinek lelkes csoportja felismeri Jézusban a zsidók által várt Messiás-királyt, Dávid fiát, azaz Dávid kései lezármazottját. Erre utal az evangélista, amikor a Zakariás próféta nevéhez fűződő jövődőlés felidézésével a király érkezése feletti örömr szólítja fel Sion leányát, azaz Jeruzsálem városát. Az emberek az Úristen nevében érkező dicsőséges királyt magasztalják, kiáltanak neki hozsannát, és a szabadító királynak kijáró tisztelettel helyezik lába elé a pálmákat.

A jelenetet bemutató evangélista ószövetségi utalásokkal és jelképekkel azonban azt is érzékelteti: a szent városba belépő Jézus nem olyan politikai uralkodó, mint amilyen a népi várakozásokban élő Messiás-király. Ő nem e világi fejedelem, aki fegyverekkel teremt rendet és országot, hanem békés és szelíd uralkodó. Olyan szabadító, aki nem harci paripán és katonai díszkísérettel vonul be a városba, hanem a béke egyszerű és igaz királyaként (vö. Zak 9,9), számárháton, a szegény emberek hátsállatán. A személye felől érdeklődő városlakók is csak ezt a választ kapják: ő Jézus, a próféta, a galileai Názáretből.

A Jeruzsálembe bevonuló Jézus alakjában egy győzedelmes szabadító király és egy békességet hirdető szelíd próféta vonásai keverednek. Az evangélista által bemutatott Jézus Messiás-király ugyan, de alakja nem a fegyveres harcokban diadalmaskodó harcos alakját, hanem inkább az Izajás próféta által megjövendölt szenvedő szolga alakját idézi fel. Istennek arra a békés és irgalmas szolgájára emlékeztet, aki „a megroppant nádszálat nem töri össze, és a kialvó mécsbelet nem oltja el” (vö. Iz 42,3). Olyan király személyét idézi fel, aki népének úgy tesz szolgálatot, és azáltal győzedelmeskedik a bűn fölött, hogy mások bűnei miatt szenved, magára veszi az emberek bűnét, és így tesz megigazulttá sokakat (vö. Iz 53,1–12).

Urunk szenvedésének vasárnapján csatlakozzunk a Jeruzsálembe bevonuló Jézust Messiás-királyként magasztaló emberek lelkes csoportjához, és adjunk hálát azért, hogy ez a király szenvedése árán megszabadított bennünket bűneink végzetes következményétől.

[illegible]

Nagycsütörtök este

Jn 13,1–15

A húsvét ünnepe előtt Jézus tudta, hogy eljött az ő órája, hogy átmenjen e világból az Atyához, bár szerette övéit, akik a világban voltak, mindvégig szerette őket. A vacsora alkalmával, amikor az ördög már szívébe sugallta Júdásnak, az iskarióti Simon fiának, hogy elárulja őt, Jézus tudva, hogy mindent kezébe adott az Atya, és hogy Istentől jött el és Istenhez megy, fölkelt a vacsorától, letette felsőruháit, fogott egy kendőt és maga elé kötötte. Azután vizet öntött a mosdótálba, és mosni kezdte a tanítványok lábát, majd megtörölte a derekára kötött kendővel. Amikor odaért Simon Péterhez, az így szólt hozzá: „Uram, te mosod meg az én lábamat?” Jézus azt felelte neki: „Amit teszek, azt te most nem érted, de majd később meg fogod érteni.” Péter erre így szólt: „Az én lábamat ugyan meg nem mosod soha!” Jézus azt felelte neki: „Ha nem moslak meg, nem lesz részed velem.” Akkor Simon Péter ezt mondta: „Uram, ne csak a lábamat, hanem a kezemet és a fejemet is!” Jézus azt felelte: „Aki megfürdött, annak elég, ha csak a lábát mossák meg, akkor egészen tiszta. Ti is tiszták vagytok, de nem mindnyájan.” Tudta ugyanis, hogy ki az, aki elárulja őt, azért mondta: „Nem vagytok tiszták mindnyájan.” Miután megmosta a lábukat és fölvette felsőruháit, újra leült, és azt mondta nekik: „Tudjátok-e, mit tettem veletek? Ti úgy hívtok engem: »Mester« és »Úr«, és jól mondjátok, mert az vagyok. Ha tehát én, az úr és a mester megmostam a lábatokat, nektek is meg kell mosnotok egymás lábát. Mert példát adtam nektek, hogy amint én tettem veletek, ti is úgy tegyetek.”

Nagycsütörtök a keresztény hagyomány szerint az utolsó vacsora napja, amikor a történeti Jézus egy jeruzsálemi szálláshelyen tartott étkezés keretében búcsút vett tanítványaitól, és felkészült megváltó keresztáldozatára. A szinoptikus evangéliumok beszámolnak arról, hogy a tanítványaitól búcsúzó Jézus az étkezés közben megtört kenyeret saját testének nevezte, a tanítványok számára felkínált borról pedig kijelentette, hogy az az ő vére, amely sokakért (azaz minden emberért) kiontatik a bűnök bocsánatára (vö. Mk 14,24; Mt 26,28). Szavaival és szimbolikus cselekedeteivel azt hirdette

meg, hogy miként a megtört és szétozott kenyér, valamint a szétozott bor „önmagát feláldozva” szolgálja a lakoma résztvevőinek egészségét, úgy fogja szolgálni az ő másokért áldozott valósága és kiontott vére a tanítványok és valamennyi ember üdvösségét. A vacsora alkalmával azt is jelezte, hogy áldozata a mennyei Atyának szóló hálaadás (gör. eucharisztia) lesz, amellyel köszönetet mond azért, hogy a mennyei Atya kitüntető ajándékként neki adta az emberek üdvözítésének feladatát (vö. Mt 26,26–27). A hálaadásra utaló jézusi szavak alapján nevezzük az ő megváltó áldozatát eucharisztiaának, illetve az áldozatot szimbólumokban megjelenítő étkezést eucharisztikus lakomának (szentmisének).

János evangélista arról is megemlékezik, hogy Jézus az utolsó vacsorán nem csupán a megtört kenyér és az élető bor szimbólumával jelezte előre az emberek számára örök életet biztosító önfeláldozását. A lábmosás szimbólumával arra utalt: az ő tisztának nevezett követői csak úgy juthatnak el a feltámadásra és az örök életre, ha naponta elfogadják tőle azt az értük hozott áldozatot, amelyet a lábmosás megalázkodó szolgálata jelképez.

A lábmosás az ókori zsidóság világában a szolgák, a rabszolgák vagy a mesterüket tisztelő tanítványok feladata volt. Jézus cselekedete visszájára fordítja ezt a szokást: mesterként ő mossa meg tanítványai lábát. Péter nem érti Jézus szimbolikus cselekedetét, és tiltakozik a lábmosás ellen. Ő csak a Mester megalázó helyzetét látja, s ezt az állapotot éppúgy nem tartja méltónak hozzá, mint ahogy korábban Jézus várható szenvedésének gondolatát is elutasította (vö. Mt 16,22). Jézus arra utal, hogy szimbolikus tettének jelentése csak az ő halála és feltámadása után válik majd érthetővé a tanítvány és a világ számára. Csak halála és feltámadása után válik világossá: ez a lábmosás az ő megváltó kereszthalálát, azt a megalázkodó szolgálatot szimbolizálja, amely lehetővé teszi követői és minden ember számára a vele való teljes közösséget, a bűnös állapotból való szabadulást és azt, hogy vele együtt a mennyei Atyához juthassanak. Jézus tudatában van annak, hogy az igehirdetését elméletileg elfogadó tanítványai már tiszták, vagyis az örök élet várományosai. Arra is utal azonban, hogy ezt az ajándékba kapott tisztaságot minden nap köszönettel el kell fogadniuk. Egyértelműen jelzi azt is, hogy ez az elfogadás csak azzal a segítséggel lehetséges, amelyet az ő megváltó kereszthalála nyújt majd tanítványainak és minden jóakarátú

embernek. „Aki megfürdött, annak elég, ha csak a lábát mossák meg, akkor egészen tiszta” – mondja tanítványainak. Ennek a nehezen értelmezhető mondatnak valószínűleg ez a jelentése: aki vendégségbe készülve reggel megfürdött, annak csak a lábát kell megtisztítania az út porától, ha megérkezett vendéglátójához. Ez a mindennapos megtisztulás mint az isteni vendégségbe jutás feltétele azonban csak Jézus segítségével lehetséges. Akit Jézus tanítása egyszer tisztává tett (vö. Jn 15,2–3; 1Ján 1,7), annak is szüksége van arra, hogy naponta megújítsa a Jézussal való sorsközösség vállalásának szándékát. S ehhez az elfogadáshoz, a jézusi tanításhoz való mindennapos ragaszkodáshoz az erőt az ő keresztáldozata adja meg, amelyet a lábmosás megalázkodó cselekedete szimbolizál.

Jézus arra is utal, hogy példája nyomán tanítványainak is meg kell majd mosniuk egymás lábát. Ez azt jelenti: a tanítványoknak mindenkor késznek kell lenniük az alázatos szolgálatra, az önmegtagadásra, amellyel hozzásegítik embertestvéreiket, hogy legalább haláluk pillanatában el tudják fogadni a jézusi keresztáldozat ajándékát.

„Úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta” érte (Jn 3,16). Ezt a felfoghatatlan titkot, az önmagát megalázó, az ember lábát mosó, az emberek üdvösségéért kereszthalált vállaló Isten Fiának az ember iránti szeretetét ünnepeljük nagycsütörtök estéjén. Hálánk és ünneplésünk azonban csak akkor lesz hiteles, ha mi is megmossuk egymás lábát, azaz keresztre feszítve önző énünket, mi is áldozatot hozunk azért, hogy embertársainkat hozzásegítsük az üdvösség elnyeréséhez.

Nagypéntek

Jézus kereszthalála: Jn 19,17–24.28–30

[Jézus] keresztjét hordozva kiment az úgynevezett Koponyahelyre, amelyet héberül Golgotának neveznek. Ott keresztre feszítették őt, és vele másik kettőt kétfelől, Jézust pedig középen. Pilátus egy feliratot is készíttetett, és a keresztre helyeztette. Ez volt ráírva: „A Názáreti Jézus, a zsidók királya.” Ezt a feliratot tehát sokan olvasták a zsidók közül, mert közel volt a városhoz az a hely, ahol megfeszítették Jézust. Héberül, latinul és görögül volt írva. A zsidók főpapjai ezért arra kérték Pilátust: „Ne azt írd: A zsidók királya, hanem: Ez azt mondta: »A zsidók királya vagyok«!” Pilátus azt felelte: „Amit írtam, azt megírtam!” A katonák pedig, miután megfeszítették Jézust, fogták a ruháit, elosztották négy felé, minden katonának egy részt, azután fogták a köntöst is. A köntös varratlan volt, felülről egy darabban szöve. Ezért azt mondták egymásnak: „Ezt ne vágjuk szét, inkább vessünk rá sorsot, kié legyen!” Ez azért történt, hogy beteljesedjék az Írás, amely így szól: „Elosztották maguk között ruháimat, és köntösömre sorsot vetettek.” Ezután Jézus, aki tudta, hogy már minden bevégeztetett, hogy beteljesedjék az Írás, így szólt: „Szomjazom!” Volt ott egy ecettel teli edény. Ezért ecettel telt szivacsot tűztek egy izsópra, és a szájához nyújtották. Amikor Jézus az ecetet megízlelte, azt mondta: „Beteljesedett!” És fejét lehajtva kilehelte lelkét. *(Részlet a Jn 18,1 – 19,42 evangéliumból)*

Nagypénteken a történeti Jézus kereszthalálára emlékezünk. Azt ünnepeljük, hogy a történeti Jézus, Isten emberré lett Fia vállalta a szenvedést és a halált annak érdekében, hogy megszabadítsa a bűn fogságában élő emberiséget a bűn végzetes következményétől, az örök haláltól, s magára véve a bűnért járó bűnhődés terhét, minden bűnbánó ember számára lehetővé tegye a halál utáni örök boldogság elnyerését. A János-féle szenvedéstörténetből vett evangéliumi részlet egyrészt Jézus halálának történeti körülményeit mutatja be, másrészt a kereszten haldokló Jézus ajkáról elhangzó „beteljesedett” szóban jelöli meg azt, hogy ennek a kereszthalálnak mi az értelme és jelentése Isten örök üdvözítő tervében.

Jézus halálának körülményeit az evangélista a hely és az idő megjelölésével, illetve a keresztre feszítés okának megnevezésével adja meg. A héber

golgólet (koponya) szóról elnevezett Golgota vagy latinos nevén Kálvária az a koponya alakú domb Jeruzsálem közelében, ahol az 1. századi zsidók és a megszálló római hatóságok a kivégzéseket hajtották végre. Az evangélista megjegyzi, hogy Jézust két köztörvényes gonosztevővel (két latorral) együtt feszítették keresztre. A beszámolóban említett Poncius Pilátus 26 és 36 között Tiberius császár helytartója volt a rómaiak által leigázott zsidók lakta földön, amelyet akkoriban Júdea tartománynak neveztek. A Pilátus által készíttetett keresztfelirat, amely szerint Jézus „a zsidók királya”, arra a végzetes félreértésre utal, amely lélektani és politikai szempontból magyarázza Jézus kereszthalálát. A történeti Jézus kezdettől fogva azt hirdette, hogy Isten országát akarja megvalósítani a földön (vö. Mk 1,15; Lk 11,20). A Biblia tanúsága szerint e megvalósítandó birodalom királyának is tekintette önmagát. Azt állította azonban, hogy az ő országa nem ebből a világból való (vö. Jn 18,36). Ezzel azt fejezte ki, hogy Isten országa nem valamilyen földrajzi vagy politikai képződmény, hanem egy olyan lelki birodalom, amelyben a bűnbánó emberek elfogadják Isten uralmát, és igazodnak útmutatásához. A Jézus halála és feltámadása után író Pál apostol szerint ez az ország nem valamilyen földrajzilag körülhatárolható jóléti állam, azaz „nem étel és nem ital dolga, hanem igazságosság, béke és öröm a Szentlélekben” (Róm 14,17). A korabeli zsidók azonban nem figyeltek eléggé Jézus szavaira s tetteire, és előítéleteik alapján félreértették őt. Ők is várták Isten országának megvalósulását, de úgy gondolták: ez az ország azonos lesz azzal az Izraellel, amelyet az eljövendő messiás fog létrehozni azáltal, hogy gazdaságilag felvirágoztatja Izraelt, és fegyveres erőivel lerázza a római megszállás igáját. A zsidók, akik így gondolkodtak Isten országáról és a messiásról, nem tudtak mit kezdeni a szeretetet, megbékélést és az Isten akaratahoz való igazodás szükségességét hirdető Jézus-messiással. Bűnös szűklátókörűségük és előítéleteik miatt félreértették személyét és küldetését. Viszonylag könnyen el tudták hitetni a római megszállókat képviselő Pilátussal is, hogy Jézus politikai hatalomra tör, s ezzel a császár hatalmát is megkérdőjelezi. E végzetes félreértés okán Jézus emberi szempontból igaztalan és bűnös lázadóként halt meg. Az evangélista azonban tudja, hogy Jézus bűntelen, a mennyei Atya akaratához igazodó emberként került a keresztre. Erre utal, amikor azt állítja, hogy Jézus sorsában az ellenségei által üldözött igaz sorsa ismétlődik meg, aki arról panaszkodik,

hogy hóhérai elosztották egymás között ruháit, és köntösére sorsot vetettek (vö. Zsolt 22,19).

Jézus kereszthalálának értelmét az ajkáról elhangzó „beteljesedett” (más fordításban: elvégeztetett) szó fejezi ki. A kereszttel mellett állók számára még rejtélyesen hangozhatott ez a kifejezés. Jézus követői azonban feltámadása után megértették, hogy mire gondolt. A beteljesedett szóval jelezte: a mennyei Atya akaratának engedelmeskedve bevégezte megváltói művét, mert a kereszten meghalva megsemmisítette az emberekre váró örök büntetés terhét. Nyilvános működése folyamán Jézus nyilvánvalóvá tette: őt a mennyei Atya azért küldte a földre, hogy megtegye isteni akaratát, és elvégezze az Ő művét (vö. Jn 4,34). Szenvedése és halála előtt is így imádkozott a mennyei Atyához: „Én megdicsőítettelek téged a földön: befejeztem a művet, amelyet rám bízál, hogy elvégezzem” (Jn 17,4). A haldokló Jézus szavait értelmező egyház tagjai hittel vallották, a mennyei Atya akarata az, hogy minden ember üdvözljön és az igazság ismeretére jusson (vö. 1Tím 2,4). Tudatára ébredtek annak, hogy az a mű, amelyet az Atya Jézusra bízott, nem más, mint az emberek számára megteremteni a bűn következményétől való szabadulás, a halál utáni boldog élet, az üdvösség elnyerésének lehetőségét. Jézus tanítása alapján ráébredtek, hogy ezt a művet csak az isteni természetű Jézus hajthatta végre, mert a bűnös emberiség önerejében nem tudott volna szabadulni a bűn fogságából, illetve nem tudta volna elkerülni a bűn szükségszerű következményét, az Istentől való örök távolmaradás, a kárhozat állapotát. A Jézus feltámadása után író Pál apostol szerint ezt a megváltó szabadítást a történeti Jézus azáltal tette lehetővé, hogy önként magára vette a bűneinkért járó büntetés terhét, „az adóslevelet, amely ellenünk szólt és vádolt minket, eltörölte, eltette az útból, és a keresztre szegezte” (Kol 2,14). S erre utal János apostol is, aki azt mondja Jézusról: „Ő az engesztelés a mi bűneinkért, de nemcsak a mieinkért, hanem az egész világ bűneiért is” (1Ján 2,2). Az első keresztények visszaemlékeztek a történeti Jézus szavaira is: „Azért szeret engem az Atya, mert odaadom az életemet, hogy ismét visszavegyem azt. Senki sem veszi el tőlem: én adom oda magamtól. Hatalmam van odaadni, és hatalmam van újra visszavenni. Ezt a parancsot kaptam Atyámtól” (Jn 10,17–18). Ezekből a szavakból nyilvánvalóvá lett számukra, hogy Jézus nem kényszerből,

hanem az Atya és az emberek iránti határtalan szeretetből hajtotta végre embertestvérei üdvözítésének művét. S azt is megsejtették, hogy a mennyei Atya nem Jézus véres áldozatában lelte örömét, hanem abban, hogy ember-ré lett Fia önként és készségesen vállalta az embereket Istennel kiengesztelő áldozatot.

Halála előtt a történeti Jézus ezt mondta a bűn fertőzte világban élő tanítványainak: „A világban megpróbáltatások érnek titeket, de bízzatok, én legyőztem a világot” (Jn 16,33). A győzelem szóval a bűn végzetes következményétől megszabadító kereszthalálára utalt. Jézus halála ugyanis nem az emberi gonoszság elsöprő erejének vagy Isten tehetetlenségének jele, hanem annak a győzelemnek diadalmas tanúja, amelyet az emberek üdvössége érdekében aratott a bűnös világ felett. Ő nem úgy diadalmaskodott a bűn felett, hogy az emberek szabadságát megszüntetve eltörölte a bűnt, az ebből fakadó szenvedést és a bűnözés lehetőségét a világból. Úgy végezte be az Atyától kapott üdvözítői művét, hogy irántunk való szeretetből magára vette bűneink következményének terhét, vállalta a bűneinkért járó igazságos büntetést, hogy mindazok, akik életükben vagy legalább haláluk pillanatában elfogadják tőle szeretetből fakadó vállalását, hatékony bűnbánatot tudjanak tartani, és eljuthassanak az Isten által ígért mennyországba. Erről a győzelemről, erről a minden jóakaratú ember számára üdvösséget biztosító diadalról emlékezünk meg nagypénteken, illetve a Jézus halálát felidéző nagypénteki szertartás folyamán.

Nagyszombat este, húsvéti vigília

Mt 28,1–10

A szombat befejeztével, abban az órában, amely a hét első napjára virrad, Mária Magdolna és a másik Mária elment megnézni a sírt. És íme, nagy földrengés támadt: az Úr angyala leszállt az égből, odament, elhengerítette a követ és ráült. Olyan volt a megjelenése, mint a villám, és a ruhája fehér volt, mint a hó. Az örök megrettentek tőle való félelmükben, és mint a holtak, olyanok lettek. Az angyal megszólalt és azt mondta az asszonyoknak: „Ti ne féljetek! Hiszen tudom, hogy Jézust, a megfeszítettet keresitek. Nincs itt, mert feltámadt, amint megmondta. Jöjjetek, nézzétek meg a helyet, ahol feküdt. Menjetek gyorsan, mondjátok meg tanítványainak: »Föltámadt a halálból, és előttetek megy Galileába. Ott majd meglátjátok őt! Íme, megmondtam nektek!«” Rögtön el is mentek a sírtól. Nagy félelemmel és örömmel futottak, hogy megvigyék a hírt tanítványainak. Ekkor íme, Jézus jött velük szemben és így szólt: „Üdv nektek!” Ők pedig odamentek hozzá, átkarolták a lábát és leborultak előtte. Akkor Jézus azt mondta nekik: „Ne féljetek! Menjetek, vigyétek hírül a testvéreimnek, hogy menjenek el Galileába. Ott majd meglátnak engem.”

Húsvét vigíliáján Máté evangélista a Jézus üres sírjáról és az őt gyászoló asszonyok különös tapasztalatáról szóló elbeszélés keretében hirdeti meg a feltámadás örömhírét. Az elbeszélés értelmezéséhez két dolgot kell figyelembe vennünk. Egyrészt azt, hogy Jézus feltámadása nem az ő holttestének újraéledése, azaz nem a földi létbe való visszatérése (miként az általa életre keltett emberek esetében), hanem végérvényes távozás ebből a világból és átlépés a földöntúli, természetfeletti létrendbe. Minthogy a feltámadás eseménye lényegét illetően tér-idő világunkon, történelmünkön kívül zajlik, elérhetetlen az emberi érzékelő ismeret számára. Jézus feltámadásának ezért nem lehetett szemtanúja. Másrészt gondolnunk kell arra, hogy a Jézus feltámadásáról szóló beszámolók nem riportok, hanem a krisztus-jelenés (görög eredetű szóval: krisztofánia) műfajában megfogalmazott alkotások. Ezek az írások hasonlítanak a költeményekhez, amennyiben a szimbólumok nyelvén hirdetik: nem sokkal a nagypénteki tragédia után a

tanítványok kicsiny csoportja a vallási tapasztalat világában fokozatosan bizonyosságot szerzett arról, hogy Mesterük él, legyőzte a halált. A vallási tapasztalatot szimbólumokkal leíró irodalmi formától nem szabad idegenkednünk. Tudatosítanunk kell: mint ahogy a szépséget vagy a szerelem élményét sem tudjuk megfelelő módon leírni szűkre szabott tudományos fogalmakkal, úgy a vallási tapasztalat tartalmát, a misztérium átélését is csak a szimbólumok nyelvén tudjuk közölni másokkal. Ez nem azt jelenti, hogy a krisztusjelenés műfajában leírtak nem valóságos események, hanem azt, hogy nem úgy valóságosak, mint a betű szerinti értelmezésben.

A Máté evangéliumából vett részlet tehát történeti utalásokat tartalmazó krisztofánia. Mivel a zsidók a napot naplementétől naplementéig számították, és a hét első napjának a vasárnapot tartották, világos, hogy az időpontra, amelyben az asszonyok Jézus sírját meglátogatták, az evangélista a vasárnap hajnalt érti. Bár az üres sír önmagában véve nem bizonyítéka Jézus feltámadásának, történeti tény, hogy a tanítványai nem találták mesterük holttestét. Ezt a tényt később a kereszténység ellenségei sem vonták kétségbe. A földrengés, az angyal leszállása, az általa mondottak és az asszonyok Jézussal való találkozásának jelenetei a beszámoló szimbólumai közé tartoznak. A földrengés az Ószövetség költői szövegeiben Isten jelenlétének, átvonulásának vagy ítéletének jelképe (vö. Szám 16,31; Zsolt 18,8; 114,4–7; Iz 13,13). Ebben az esetben azt szimbolizálja, hogy az asszonyok Jézus üresen talált sírjának közelében elevenen megtapasztalták Isten titokzatos világának jelenvalóságát. Az Úr angyalának leszállása és az, amit az angyal Jézus feltámadásáról mondott, ugyancsak a jelképek világának tartozékai. Ezek az irodalmi eszközök azt fejezik ki, hogy az asszonyok isteni kinyilatkoztatás alapján megerősödtek sejtésükben: Jézus valóban feltámadt, mint ahogyan ezt életében többször is megjövendőlte (vö. Mt 16,21; 17,23; 20,19; Jn 2,19–21). Isteni sugallat hatására arról is meggyőződtek, hogy sejtésszerű felismerésüket közölni kell Jézus többi tanítványával is. Mint ahogy a villámként megjelenő fehér ruhás angyal irodalmi elem, nincs jelentősége annak az ellentmondásnak, hogy Márknál nem angyal, hanem fehér ruhás ifjú szerepel (Mk 16,5), Lukácsnál két fénylő ruhájú férfi (Lk 24,4), Jánosnál pedig két fehér ruhás angyal (Jn 20,12). Egyedül Máté evangélista számol be arról a mozzanatról, hogy Jézus sírja mellé őrséget rendelttek

(vö. Mt 27,62–66), így a sírt őrző katonák megrettenéséről is csak ő tesz említést. Ha figyelembe vesszük a leírás műfaját, akkor beláthatjuk, hogy az angyal ajkára adott szavak, amelyek szerint a tanítványok majd Galileában „megláthatják” a feltámadott Jézust, ezt jelentik: azon a vidéken kezdik majd a hívő látásban elfogadni Jézus feltámadását, amelyen ő megtérést hirdetve megkezdte nyilvános működését.

A leírásból látszik, hogy az asszonyokat elsősorban nem az üres sír látványa győzte meg Jézus feltámadásáról, hanem az, hogy a hívő tapasztalat világában találkoztak titokzatos módon közeledő Mesterükkel. Az asszonyok Jézussal való találkozását megörökítő részlet sem betű szerint értendő tudósítás. Jézus ugyanis nem ebbe a világba tért vissza, neki nem volt érzékelhető teste, hallható hangja és átkarolható lába. Amikor az evangélista ennek az ellenkezőjét állítja, ezzel a szimbólumok nyelvén csupán azt akarja mondani: az üres sír láttán elképedt asszonyok, akik isteni sugallatra már megsejtették, hogy Jézus legyőzte a halált, lelkük mélyén, a vallási tapasztalat világában elmélyülve olyan bizonyossá váltak Jézus élő jelenvalósága felől, mint amilyen bizonyosak vagyunk érzékelhető embertársunk valóságában, akinek halljuk hangját vagy átkarolhatjuk lábát.

Az idézett evangéliumi szakasz szerint történeti tény, hogy Jézus sírkamráját üresen találták. Ennek oka nem az, hogy ellopták holttestét, hanem az, hogy a mennyei Atya feltámasztotta őt a halálból. Ez a húsvéti keresztény tanítás elképesztően nagy örömhír minden ember számára. Jézus feltámadása ugyanis minden bűnbánó ember feltámadásának és örök életének is záloga. Ne feledjük: ő azt hirdette, hogy mindazt, aki bűneit megbánja, és kifejezett vagy burkolt hittel elfogadja tanítását, halála után feltámasztja, és magához emeli majd Isten földöntúli világába, az örök életbe.

Húsvétvasárnap, ünnepi mise

Jn 20,1–9

Mária Magdolna a hét első napján kora reggel, amikor még sötét volt, a sírhoz ment, és látta, hogy a kő el van mozdítva a sírbolttól. Elfutott tehát, elment Simon Péterhez és a másik tanítványhoz, akit Jézus szeretett, és azt mondta nekik: „Elvitték az Urat a sírból, és nem tudjuk, hová tették!” Erre Péter és a másik tanítvány elindultak, és a sírhoz mentek. Ketten együtt futottak, de a másik tanítvány gyorsabban futott, mint Péter, és elsőként ért a sírhoz. Lehajolt, és látta lerakva a golycsokat, de nem ment be. Azután odaért Simon Péter is, aki követte őt, és bement a sírboltba. Látta letéve a golycsokat és a kendőt, amely a fején volt, nem a golycsok mellé helyezve, hanem külön egy helyen, összegöngyölve. Akkor bement a másik tanítvány is, aki először érkezett a sírhoz; látta és hitt. Még nem értették ugyanis az írást, hogy fel kell támadnia a halálból.

A szürke hétköznapiok egyhangúságában, de különösen a szenvedések és a kilátástalanság óráiban minden emberben felmerülnek kérdések: Mi az értelme az életnek? A halál után lesz-e folytatás? Van-e túlvilág, s ha igen, akkor milyen lesz a földöntúli élet? – Húsvét ünnepe választ ad ezekre a kínzó kérdésekre. Ezen az ünnepen ugyanis arra emlékezünk, s arra emlékeztetjük a nem keresztény vallású vagy a túlvilág létében kételkedő embertársainkat is, hogy a 30-as vagy 33-as év zsidó húsvétján a Názáreti Jézus feltámadt a halálból, és ez a feltámadás minden ember feltámadásának is záloga. Azt a Jézust ünnepeljük, akinek a túlvilági életről szóló tanítását Pál apostol így foglalta össze: „Amit szem nem látott, fül nem hallott, ami az ember szívébe föl nem hatolt, azt készítette Isten azoknak, akik szeretik őt” (1Kor 2,9).

Mindenkit megkísértenek a kételkedők kérdései: Túlvilág? Hiszem, ha látom! Létére nincs bizonyíték és biztosíték, hiszen onnan még senki sem jött vissza! Nos, a kereszténység éppen azt állítja, hogy a túlvilág bizonyítéka és annak biztosítéka, hogy mi is eljuthatunk oda, Jézus feltámadása. Ezzel kapcsolatban azonban tudnunk kell, hogy Jézus nem úgy támadt fel, mint azok, akiket életre keltett a klinikai halál állapotából, és visszatértek a

földi életbe: ő feltámadásában nem a földi létbe tért vissza, hanem átlépett egy másik létrendbe, Isten világába, amelynek valóságáról nem testi szemmel, hanem csak hívő látással lehet megbizonyosodni. – Ennek a hívő látásnak születéséről ad tanítást az imént olvasott evangéliumi részlet, amelynek szerzője dramatizált formában azt mutatja be, hogy a tanítványok a nagypénteki tragédia után fokozatosan jutottak el a felismerésre: Mesterük legyőzte a halált. Hitük érlelődésének fokozatait a dráma három szereplőjének háromféle látásmódja érzékelteti.

Mária Magdolna látta a sírt, de az üres sír látványa csak azt a gondolatot szüli benne, hogy valaki elvitte az Úr holttestét. Az ő látása az apostolok hitre jutásának kezdeti szakaszát idézi fel, akik a nagypéntek árnyékában csupán árvaságuk miatt keseregnek, a történeteket felszínesen, a szűk látókörű emberi logika alapján értékelik, és még képtelenek megfelelően értelmezni az eseményeket.

Péter apostol nemcsak kívülről szemléli a sírt, hanem megbizonyosodás végett be is lép abba, és a maga módján értelmezi is a látottakat: a rendezetten összegöngyölt lepleket, illetve a melléjük helyezett halotti kendőt látván rádöbben, hogy itt szó sem lehet sírrablásról. Az ő látásmódja a tanítványok hitbeli érlelődésének arra a szakaszára utal, amelyben Jézus követői már megpróbálnak behatolni az őket körüllegő titok belsejébe: már elgondolkoznak azon, vajon milyen hatalomnak köszönhetik azt, hogy teljes összeomlás helyett remény költözött a szívükbe, s erejük, bátorságuk van Jézus tanításának hirdetésére.

S végül a másik tanítvány (János apostol) oly módon lát, hogy eljut a hívő meggyőződésre: ígéretéhez híven Jézus valóban legyőzte a halált. Ez a fajta látás a tanítványok hitbeli fejlődésének végső időszakát szimbolizálja, amelyben eljutnak a teljes hitre: rádöbbennek, hogy az Úr emlékeztére tartott vacsorákon vagy a közösségi bibliaolvasásokon azért telik meg szívük békével, reménnyel és bátorsággal, mert titokzatos módon valóban jelen van közöttük a testi szemmel nem látható Jézus.

Az élet értelmében és a feltámadásban hinni nem mindig egyszerű dolog. Jézus feltámadásának elfogadásában mi keresztények is az említett három látásmód között ingadozunk. Húsvét ünnepén kérjük a mennyei

Atyát, tisztítsa meg látásunkat: segítsen nekünk, hogy ne csak keseregjünk Jézus hiánya miatt, ne csupán arra döbbenjünk rá, hogy az ő föltámadására nincs természetes magyarázat, hanem miként János apostol, el tudjunk jutni a hívő látásra. Segítsen abban is, hogy az élet értelmének kérdésével viaskodó embertársainkat hatékonyan tudjuk vigasztalni a kereszténység húsvéti örömhírével: a történeti Jézus elsőként az emberek közül legyőzte a halált, és ez a győzelem, amely a mi feltámadásunknak is záloga, értelmet ad szenvedéseinknek, célt és reményteljes távlatokat nyújt földi életünknek.

Húsvétvasárnap, este

Lk 24,13–35

Aznap ketten közülük egy Emmausz nevű helységbe mentek, amely Jeruzsálemtől hatvan stádium távolságra volt, s beszélgettek egymással mindarról, ami történt. Miközben beszélgettek és tanakodtak, egyszer csak maga Jézus közeledett, és csatlakozott hozzájuk. De a szemüket akadályozta valami, hogy fel ne ismerjék. Megszólította őket: „Miről beszélgettek egymással útközben?” Ők szomorúan megálltak. Az egyik, akinek Kleofás volt a neve, azt felelte: „Te vagy az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem tudod, mi történt ott ezekben a napokban?” Ő megkérdezte tőlük: „Micsoda?” Azt felelték: „A Názáreti Jézus esete, aki tettben és szóban hatalmas próféta volt Isten és az egész nép előtt. Hogy hogyan adták őt a főpapok és főembereink halálos ítéletre, és hogyan feszítették meg őt. Pedig mi azt reméltük, hogy ő fogja megváltani Izraelt. Azonfelül ma már harmadik napja, hogy ezek történtek. De néhány közülünk való asszony is megzavart bennünket, akik hajnalban a sírnál voltak, s mivel nem találták a testét, visszajöttek azzal a hírrel, hogy angyalok jelenését is látták, akik azt mondták, hogy él. Társaink közül néhányan a sírhoz mentek, és úgy találták, ahogy az asszonyok mondták, de őt magát nem látták.” Erre ő azt mondta nekik: „Ó, ti okatlanok és késedelmes szívűek arra, hogy elhiggyétek mindazt, amit a próféták mondtak! Hát nem ezeket kellett elszenvednie a Krisztusnak, hogy bemehessen dicsőségébe?” És kezdve Mózesen és valamennyi prófétán, mindent megmagyarázott nekik, ami az Írásokban róla szólt. Mikor odaértek a faluhoz, ahová mentek, úgy tett, mintha tovább akarna menni. De marasztalták: „Maradj velünk, mert esteledik, és lemenőben van már a nap!” Bement hát, hogy velük maradjon. Amikor asztalhoz ült velük, fogta a kenyeret, áldást mondott, megtörte, és odanyújtotta nekik. Ekkor megnyílt a szemük, és felismerték, de ő eltűnt a szemük elől. Ők pedig így szóltak egymáshoz: „Hát nem lángolt a szívünk, amikor beszélt hozzánk az úton, és feltárta előttünk az Írásokat?” Még abban az órában útra keltek, és visszatértek Jeruzsálembe, ahol egybegyűlve találták a tizenegyet és a velük levőket. Azok elmondták: „Valóban feltámadt az Úr, és megjelent Simonnak!” Erre ők is elbeszélték, ami az úton történt, és azt, hogy hogyan ismerték fel őt a kenyértöréskor.

Mivel a feltámadt Krisztus megjelenéseiről szóló történetek nem mai értelemben vett tudósítások, hanem vallási drámák, az evangéliumi részlet értelmezésében óvatosan kell eljárunk. Figyelembe kell vennünk, hogy a vallási tapasztalat a fogalmilag megragadhatatlan titok világára vonatkozik, amelyről legfeljebb a szimbólumokat alkalmazó költészet nyelvén lehet beszélni. Az ilyen beszéd egyik fontos jellemzője az, hogy érzékletes képek segítségével utal az érzékek számára elérhetetlen Isten világára. Ez a beszédmód tőlünk sem idegen. Ha azt mondjuk például, hogy sorsunk Isten kezében van, nyilvánvalóan arra gondolunk, hogy a gondviselő Isten irányítja életünket, s nem arra, hogy Istennek az emberéhez hasonló keze van. – Az emmauszi tanítványokról szóló dráma két kulcsfontosságú eseményéből azt tudjuk meg, a tanítványok milyen „közegben” bizonyosodtak meg feltámadt Mesterük élő jelenvalóságáról.

Az egyik esemény a Szentírással való találkozás. Az Emmausz felé tartó tanítványok társalognak; de nem akármiről, hanem a Messiásnak bizonyuló Jézussal kapcsolatos eseményekről. Társalgásuk nem üres fecsegés, hanem az ószövetségi szent iratokat jelentő Írás és az Írásokban megijövendölt Messiás személyének értelmezése. A hozzájuk csatlakozó idegen is az Írásra hivatkozik: a próféták tanítása alapján mutatja be, hogy Isten elgondolásában a Messiás föltámadása az ő szenvedésének logikus következménye. – A drámának ez a részlete a szimbólumok nyelvén azt fogalmazza meg, hogy a tanítványok a Szentírás olvasásában és értelmezésében tapasztalták meg először a feltámadt Krisztus valóságát, aki már nem ehhez a világhoz tartozott ugyan, de titokzatos módon jelen volt életükben, és megvilágosította elméjüket.

A dráma másik eseménye az idegen társaságában elköltött vacsora. Az emmauszi vándorok már sejtenek valamit a titokból, de látásuk még homályos, és szívüket bizonytalanság uralja. Hitük erősítésre vár. Ezt az erősítést is megkapják. A dráma csúcspontjához jutunk: a vándorok betérnek egy házba, asztalhoz ülnek. Az elbeszélés az eucharisztia alapításának szavait ismétli: a titokzatos idegen „kenyeret vett kezébe, megáldotta, megtörte, és odanyújtotta nekik”. A tanítványok pedig a „kenyértörés” pillanatában felismerik Krisztust. – Mivel a „kenyértörés” vagy „kenyérszegés”

kifejezéssel az apostoli egyház a szentmisét jelölte, e különös vacsorajelenet mondanivalója az, hogy a tanítványok a legteljesebb módon az utolsó vacsorát felidéző emlékezésben „találkoztak” a föltámadt Krisztussal.

Közösségi szentírásolvasás és szentmise: két olyan „közeg”, amelyben valamennyien megtapasztalhatjuk Krisztus jelenlétét. Kérjük Istent, adjon nekünk nyitott szívet, hogy fogékony lélekkel tudjuk befogadni a Szentírásban megfogalmazott isteni üzenetet, s hittel el tudjuk fogadni, hogy a feltámadt Krisztus – ígéretének megfelelően – valóságosan jelen van az ő utolsó vacsorájának emlékét ünneplő közösségben.

Húsvét 2. vasárnapja (Irgalmasság vasárnapja)

Jn 20,19–31

Mikor azon a napon, a hét első napján este lett, és a helyiség ajtaja, ahol a tanítványok összegyűltek, be volt zárva a zsidóktól való félelem miatt, eljött Jézus, megállt középen, és azt mondta nekik: „Békesség nektek!” Miután ezt mondta, megmutatta nekik a kezét és az oldalát. A tanítványok megörültek, amikor meglátták az Urat. Aztán újra szólt hozzájuk: „Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.” S miután ezt mondta, rájuk lehelt, és így szólt hozzájuk: „Vegyétek a Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok bűneiket, bocsánatot nyernek; akiknek pedig megtartjátok, azok bűnei megmaradnak.” Tamás pedig, egy a tizenkettő közül, akit Ikernek hívnak, nem volt velük, amikor eljött Jézus. A többi tanítvány elmondta neki: „Láttuk az Urat!” Ő azonban így szólt: „Hacsak nem látom kezén a szegek nyomát, és ujjamat a szegek helyére nem teszem, és kezemet az oldalára nem helyezem, én nem hiszem!” Nyolc nap múlva ismét együtt voltak a tanítványai, és Tamás is velük volt. Jézus eljött – bár az ajtó zárva volt –, megállt középen, és így szólt: „Békesség nektek!” Azután azt mondta Tamásnak: „Tedd ide ujjadat és nézd a kezeimet; nyújtsd ki kezedet és tedd az oldalamba, és ne légy hitetlen, hanem hívó!” Tamás azt felelte: „Én Uram és én Istenem!” Jézus erre azt mondta neki: „Mivel láttál engem, hittél. Boldogok, akik nem láttak, és mégis hittek.” Jézus még sok egyéb csodajeleket is művelt tanítványai szeme láttára, amelyek nincsenek megírva ebben a könyvben. Ezeket pedig azért írták le, hogy higgyétek, hogy Jézus a Krisztus, az Isten Fia, és a hit által az ő nevében életetek legyenek.

Az isteni irgalmasság ünnepe van. Ez az ünnep azért került a húsvét utáni vasárnapra, mert a keresztény meggyőződés szerint Isten irgalmasságának legdöntőbb bizonyítéka a történeti Jézus halála és feltámadása. Jézus ugyanis a mennyei Atya akaratával teljes összhangban azért vállalta az emberi sorsot, amelyet az ember bűne nyomorúságos történelemmé tett, hogy megváltson bennünket a bűn örök halállal fenyegető fogságából, s föltámadva a halálból számunkra is biztosítsa az örök életet. Isten irgalmának és irántunk való szeretetének olyan nagy csodája ez, hogy első hallásra szinte

hihetetlen. Olyan döbbenet állunk e titok előtt, mint Tamás, a kételkedő apostol. – Isten azonban hitet vár tőlünk, és e hit ajándékának elfogadásában példa számunkra az evangéliumi leírás főszereplője, aki kezdetben érzékelhető bizonyítékot követel, de aztán elfogadja Istentől a hit ajándékát.

A Tamás apostol hitbeli fejlődésének mozzanatait bemutató evangéliumi részlet műfaji szempontból nem mai értelemben vett történeti beszámoló, hanem krisztusjelenés (görög eredetű szóval: krisztofánia), azaz olyan vallási dráma, amely a szimbólumok nyelvén mutatja be a történeti tény: a nagypénteki tragédia után Jézus tanítványai megtapasztalták, hogy Mesterük legyőzte a halált. Azt, hogy milyen módon tapasztalták meg Krisztus valóságát, pontosan nem tudjuk, mert e tapasztalat a titok világába tartozik, amelyről legfeljebb szimbólumokban lehet beszélni. A föltámadt Krisztus nem ehhez a világhoz tartozott, őt tehát nem lehetett fizikai értelemben látni, nem lehetett vele beszélgetni vagy őt érinteni. Ha tehát a leírás szerint az apostolok és Tamás „látták” az Urat, „beszélgettek” vele, illetve Tamás felszólítást kapott a feltámadt test „érintésére”, akkor e megjegyzések csak a tapasztalat valódiságára utalnak, és átvitt értelemben veendő: valahogy úgy, mint amikor az igazság látásáról, egy-egy titokzatos esemény beszédes voltáról vagy az igazság kézzelfoghatóságáról beszélünk. A leírásból az is kiderül, hogy e tapasztalat bizonyosságának fokozatai is lehetnek. A „boldogok, akik nem láttak, mégis hisznek” mondással Jézus nem a hitre vivő tapasztalati látást és a hitet állítja egymással szembe (mint-ha az igazi hitnek nem lenne tapasztalati alapja). Az ellentét a fizikai látást igénylő hit és az ilyen látást nem követelő hit között húzódik. Jézus általánosságban azt a hívőt mondja boldognak, aki nem igényel olyan fizikai megbizonyosodást, mint Tamás, hanem beéri a vallási tapasztalattal és a tanítványok igehirdetésével (vö. Jn 17,20; 1Pét 1,8).

Valamennyien hasonlítunk Tamás apostolra. Időnként velünk is előfordul, hogy meginog az Isten irgalmasságába vetett hitünk: nem tudjuk igazán elfogadni a feltámadott Krisztust és saját feltámadásunk lehetőségét. Az evangélium arra int, hogy ilyenkor ne érzéki bizonyosságot kérjünk Istentől, hanem azt, hogy erősítse meg a föltámadott, de már nem az érzékelhető világhoz tartozó Krisztusba vetett hitünket.

Húsvét 3. vasárnapja

Lk 24,13–35

Aznap ketten közülük egy Emmausz nevű helységbe mentek, amely Jeruzsálem-től hatvan stádium távolságra volt, s beszélgettek egymással mindarról, ami történt. Miközben beszélgettek és tanakodtak, egyszer csak maga Jézus közeledett, és csatlakozott hozzájuk. De a szemüket akadályozta valami, hogy fel ne ismerjék. Megszólította őket: „Miről beszélgettek egymással útközben?” Ők szomorúan megálltak. Az egyik, akinek Kleofás volt a neve, azt felelte: „Te vagy az egyetlen idegen Jeruzsálemben, aki nem tudod, mi történt ott ezekben a napokban?” Ő megkérdezte tőlük: „Micsoda?” Azt felelték: „A Názáreti Jézus esete, aki tettben és szóban hatalmas próféta volt Isten és az egész nép előtt. Hogy hogyan adták őt a főpapok és főembereink halálos ítéletre, és hogyan feszítették meg őt. Pedig mi azt reméltük, hogy ő fogja megváltani Izraelt. Azonfelül ma már harmadik napja, hogy ezek történtek. De néhány közülünk való asszony is megzavart bennünket, akik hajnalban a sírnál voltak, s mivel nem találták a testét, visszajöttek azzal a hírrel, hogy angyalok jelenését is látták, akik azt mondták, hogy él. Társaink közül néhányan a sírhoz mentek, és úgy találták, ahogy az asszonyok mondták, de őt magát nem látták.” Erre ő azt mondta nekik: „Ő, ti oktanok és késedelmes szívűek arra, hogy elhiggyétek mindazt, amit a próféták mondtak! Hát nem ezeket kellett elszenvednie a Krisztusnak, hogy bemehessen dicsőségébe?” És kezdve Mózesen és valamennyi prófétán, mindent megmagyarázott nekik, ami az Írásokban róla szólt. Mikor odaértek a faluhoz, ahová mentek, úgy tett, mintha tovább akarna menni. De marasztalták: „Maradj velünk, mert esteledik, és lemenőben van már a nap!” Bement hát, hogy velük maradjon. Amikor asztalhoz ült velük, fogta a kenyeret, áldást mondott, megtörte, és odanyújtotta nekik. Ekkor megnyílt a szemük, és felismerték, de ő eltűnt a szemük elől. Ők pedig így szóltak egymáshoz: „Hát nem lángolt a szívünk, amikor beszélt hozzánk az úton, és feltárta előttünk az Írásokat?” Még abban az órában útra keltek, és visszatértek Jeruzsálembe, ahol egybegyűlve találták a tizenegyet és a velük levőket. Azok elmondták: „Valóban feltámadt az Úr, és megjelent Simonnak!” Erre ők is elbeszélték, ami az úton történt, és azt, hogy hogyan ismerték fel őt a kenyértöréskor.

Húsvét 3. vasárnapján a liturgia a Jézus feltámadásáról szóló egyik beszámolót idézi fel, amely szerint az Emmausz nevű faluba igyekvő tanítványok „találkoztak” a feltámadt Krisztussal. A leírás irodalmi műfaját illetően nem betű szerint értendő riport, hanem szimbólumokat tartalmazó feltámadási-

jelenés-elbeszélés vagy krisztusjelenés-elbeszélés (krisztofánia). A részlet azt hangsúlyozza, hogy a nagypéntek után árván maradt tanítványok elsősorban az ószövetségi Szentírás szövegeinek értelmezése közben, illetve a kenyértörés (az utolsó vacsora emlékezetét ünneplő szentmise) alkalmával tapasztalták meg, hogy életükben titokzatos módon jelen van a halált legyőző Mesterük, aki erőt ad nekik, bátorítja őket.

Az evangéliumi részletet olvasva gondolkodjunk el azon, mennyiben adhatunk hitelt az emmauszi tanítványok vallási tapasztalatáról szóló írásnak és a többi krisztofániának. Másként fogalmazva: lehet-e tudományosan igazolni, hogy Jézus feltámadt a halálból? A kérdés azért vetődik fel, mert Jézus feltámadása a keresztény tanítás szerint is misztérium, hittitok, azaz a történelemből kiinduló, de lényegében történelem feletti esemény, amelynek nem lehetett volna szemtanúja. Jézus ugyanis nem ebbe a világba tért vissza, hanem belépett Isten földöntúli világába, amely az emberi érzékek és fogalmak számára felfoghatatlan, és nem lehet a tudományos vizsgálódás tárgya. A történész számára csak a tanítványok tapasztalatáról szóló beszámolók érhetők el. Ezek hitelt érdemlő volta közvetlenül nem igazolható. Közvetett úton azonban mégis igazolni lehet, hogy a Krisztus feltámadásáról szóló beszámolók hitelességét elfogadni észszerűbb állásfoglalás, mint megkérdőjelezni. Ha ugyanis Jézus nagypénteki kereszthalálát és az apostolok pünkösdi hithirdetését két történeti pillérnek tekintjük, beláthatjuk: a két pillér között olyan nagy horderejű eseménynek kellett lezajlania, amely magyarázatot ad a Jézus feltámadásába vetett hit születésére. Az apostolok pálfordulása – az a tény, hogy a nagypénteken árván maradt tanítványok, akik a zsidóktól való félelmükben elzárkóztak a világtól (vö. Jn 20, 19), ötven nappal később nyíltan a világ elé lépnek, és halált megvető bátorsággal hirdetik, hogy Jézus feltámadott – elégséges magyarázatot követel.

Ha eltekintünk az elégtelen magyarázatoktól (a tanítványok érzécsalódás áldozatai lettek; Jézus tanítása fanatizálta őket stb.), be kell látnunk, Jézus követői az említett időszakban, a vallási tapasztalat titokzatos világában igen hatékony természetfeletti bizonyítékot kaptak arról, hogy Mesterük él, legyőzte a halált. Ez azt is jelenti: a Feltámadottal kapcsolatos vallási tapasztalataikat és beszámolóikat hitelesnek kell tartanunk. – A szentmisén kérjük Istent, részesítsen minket is ilyen hitelt érdemlő tapasztalatokban!

Húsvét 4. vasárnapja

Jn 10,1–10

[Jézus egy alkalommal ezeket mondta tanítványainak]: „Bizony, bizony mondom nektek: Aki nem az ajtón megy be a juhok aklába, hanem máshol oson be, az tolvaj és rabló. Aki pedig az ajtón megy be, az a juhok pásztora. Ennek ajtót nyit a kapus, a juhok pedig hallgatnak a szavára. Juhait a nevükön szólítja, és kivezeti őket. Miután valamennyi sajátját kiengedi, előttük megy, a juhok pedig követik őt, mert ismerik a hangját. Idegen után pedig nem mennek, hanem elfutnak tőle, mert az idegennek a hangját nem ismerik.” Ezt a példabeszédet mondta nekik Jézus, de ők nem értették, mit mondott. Jézus ekkor ismét szólt: „Bizony, bizony mondom nektek: Én vagyok a juhok ajtaja. Mindnyájan, akik előttem jöttek, tolvajok és rablók, s a juhok nem is hallgattak rájuk. Én vagyok az ajtó: aki rajtam keresztül megy be, üdvözülni, bejárni és kijárni, és legelőre találni. A tolvaj csak azért jön, hogy lopjon, öljön és pusztítson. Én azért jöttem, hogy életük legyen, és bőségben legyen.”

Az evangéliumi részletben arról olvastunk, hogy Jézus az ószövetségi képviselőkhöz igazodva a juhok pásztorának és a juhokhoz vezető ajtóknak nevezi önmagát. – A két szókép háttérében a palesztinai pásztorélet áll. Az állattenyésztéssel foglalkozó izraelitáknál a szabadban tartott juhokat éjszakára fedetlen karámba zárták, ahol őr vigyázott rájuk. Egyetlen akolba több gazda nyáját is be lehetett terelni. Esténként minden pásztor az akol szűk ajtajához állt, majd botja alatt egyenként engedte be a karámba juhait, miközben megszámlolta őket. Hajnalban egymás után jöttek az ajtóhoz a pásztorok, akik saját nyájuk vezérürüjének nevét kiáltották, hogy a hangot felismerő juhok elindulhassanak saját pásztoruk nyomában az életet biztosító legelőkre. A tolvaj, aki éjszaka hatolt be az akolba, csak zavart, riadalmat keltett, mert a juhok nem ismerték fel hangját.

Az első metafora szerint Jézus a juhok pásztorja. Ez a metafora az ószövetségi nyelvhasználaton alapul. Az ószövetségi iratok ugyanis Isten és a nép kapcsolatát időnként a pásztor és a nyáj kapcsolatához hasonlították. Ezekiel próféta a Kr. e. 6. században azonban az Isten által küldött el-

jövendő Messiást is jó pásztornak nevezte (vö. Ez 34,23–31). Amikor Jézus pásztornak mondja önmagát, a jövendölés beteljesülésére utal. Az akolban lévő juhok Isten népét szimbolizálják, vagyis azokat, akikhez a Messiás küldetett. Jézus azért igazi pásztor, mert életet biztosító útra vezet a „hangját felismerő” követőit, gondoskodik róluk, s megóvjá őket a pusztulástól. A tolvaj a hamis prófétákat és a zsidó nép Istentől eltávolodó vallási vezetőit jelképezi, vagyis azokat, akik pusztulásba, halálba viszik a tanításuk fogásába eső embereket.

A másik metaforában Jézus a juhokhoz vezető ajtó. Az ajtó szóképe a zsoltárokból szerepel (vö. pl. Zsolt 118,19–20), ahol azt a kaput jelenti, amelyen keresztül az igazak beléphetnek a jeruzsálemi templom területére. Jézus kijelentése, miszerint ő a juhok ajtaja, egyrészt azt jelenti, hogy az akolba, azaz Isten népének táborába csak rajta keresztül léphet be az ember, másrészt azt, hogy aki tudatosan vagy legalábbis lelkiismerete szavát követő élete alapján belépett Isten népébe, az már jó helyen van, az élet birtokosa, és az örök boldogság várományosa. Az ilyen ember jártában-keltében biztonságban van, ha figyel a pásztor Jézus szavára.

A Biblia szerint elsődleges értelemben Krisztus a jó pásztor, aki gondját viseli Isten népének. Ám Krisztus apostolait és azokat a tanítványait is részesítette pásztori tisztségéből (vö. Jn 21,15–17; 1Pét 5,1–4; ApCsel 20, 28), akiket ma püspököknek és papoknak nevezünk. Ezen a napon, a hívások vasárnapján értük, a Krisztus által megbízott lelkipásztorokért imádkozik az egyház. Csatlakozzunk ehhez a könyörgéshez! Ne feledjük, amikor hívásokért imádkozunk, egy kicsit önmagunkért és utódainkért is imádkozunk: mert a holnap lelkipásztorai fognak segíteni a Jó Pásztor hangjának felismerésében, és ők támogatnak majd bennünket, hogy a pásztor Messiást követve lelki táplálékot nyújtó „zöldellő réteken” át haladhassunk az örök otthon, a mennyország felé vezető úton.

Húsvét 5. vasárnapja

Jn 14,1–12

[Jézus egy alkalommal ezt mondta tanítványainak]: „Ne nyugtalanodjék szívetek. Hisztek Istenben, és bennem is higgyetek. Atyám házában sok hajlék van. Ha nem így volna, mondtam volna-e nektek, hogy elmegyek helyet készíteni számotokra? És ha már elmentem és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magamhoz veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek. Hiszen ismeritek az utat oda, ahova én megyek.” Tamás erre azt mondta neki: „Uram, nem tudjuk, hová mégy, hogyan ismerhetnénk az utat?” Jézus azt felelte neki: „Én vagyok az út, az igazság és az élet. Senki sem jut az Atyához, csak általam. Ha engem megismertetek volna, Atyámat is ismernétek. De mostantól fogva ismeritek és láttátok őt.” Ekkor Fülöp kérte őt: „Uram, mutasd meg nekünk az Atyát, és az elég nekünk!” Jézus így válaszolt neki: „Annyi idő óta veletek vagyok, és nem ismertél meg engem, Fülöp? Aki engem látott, az Atyát látta. Hogyan mondhatod hát: »Mutasd meg nekünk az Atyát«? Nem hiszed, hogy én az Atyában vagyok, és az Atya énbenem? Az ígéket, amelyeket én mondok nektek, nem magamtól mondom, hanem az Atya, aki bennem lakik, ő cselekszi a tetteit. Higgyetek nekem, hogy én az Atyában vagyok, és az Atya énbenem. Ha másért nem, hát legalább a tettekért higgyetek. Bizony, bizony mondom nektek: Aki hisz bennem, ugyanazokat a tetteket viszi majd végbe, amelyeket én teszek, sőt nagyobbakat is tesz majd azoknál, mert én az Atyához megyek.”

„Én vagyok az út, az igazság és az élet. Senki sem jut az Atyához, csak általam” – olvassuk Jézus szavát az evangéliumban. Tanítása egyértelmű és öröndetes. Egyértelmű, mert világossá teszi, hogy csak Jézus segítségével, az általa képviselt és mutatott erkölcsi életúton, a mennyei Atya üdvözítő akaratához igazodó jézusi életvitel alapján juthatunk el az üdvösségre, a halál utáni boldog, örök életre. És a kijelentés öröndetes, mert gyakorló keresztények vagyunk, Jézushoz tartozunk, segítségével képesek vagyunk az általa mutatott úton járni, ha pedig elbukunk, belé kapaszkodva talpra tudunk állni, és az ő ígéréteiben bízva reménykedhetünk, hogy majd eljutunk a minden álmunkat felülmúló boldog örökkévalóságba.

Fölvetődik azonban a kérdés, mi lesz azokkal, akik nem jutottak el ennek az igazságnak belátására és elfogadására? Mi lesz azokkal a rokonaikkal, barátaikkal, akik látszólag távol vannak a templomtól és annak belátó elfogadásától, hogy csak Jézus erejében érhetik el életük földöntúli célját? Mi lesz azokkal a zsidó, buddhista, muzulmán vagy a keresztények Istenétől látszólag távol álló embermilliárdokkal, akik becsülettel követik bűnbánó lelkiismeretük és saját vallásuk pozitív indításait, de elméletileg nemcsak, hogy nem jutottak, de nem is juthattak el annak belátó elfogadására, hogy Jézus az út, az igazság és az élet? Ők mind elkárhoznak? Ez a súlyos kérdés még élesebben vetődik fel akkor, ha figyelembe vesszük, hogy a keresztény Biblia szerint Isten minden embert örök boldogságra szánt, és mindenkit üdvözíteni akar (vö. 1Tím 2,4).

A kérdésre a válasz a Bibliában, illetve abban rejlik, hogy Jézus tanítása szerint az ő követésében nem az elméleti ismereten vagy a szavakon van a hangsúly, hanem a gyakorlaton. „Nem mindenki, aki azt mondja nekem: »Uram, Uram!«, megy be a mennyek országába, csak az, aki megteszi Atyám akaratát, aki a mennyben van” – mondta tanítványainak (Mt 7,21). Lehetnek tehát olyan emberek, akik önhibájukon kívül nem jutottak el Krisztus ismeretére, de az evangélium szellemében élnek: tudnak megbocsátani, a rászorultakon segíteni, képesek felemelni az elesetteket. Ők tetteikkel és életükkel igazolják, hogy megteszik a mennyei Atya akaratát, s eszükkel is elfogadnák Krisztust, ha hiteles ismeretük lehetne róla. A Biblia szerint az ítélő Krisztus, aki a mennyei Atya akaratának végrehajtását, illetve az embertárs iránti tevékeny szeretetet tette meg az ítélet legfőbb mércéjének, ezeket az embereket sajátjainak tekinti (vö. Mt 25,34–35). Ezért nem meglepő, hogy a II. Vatikáni Zsinat atyái a tág értelemben vett egyházba, Isten népébe sorolják a lelkiismeretük pozitív indításait követő zsidókat, muzulmánokat, az ismeretlen Istent homályos képekben keresőket és mindazokat, akik önhibájukon kívül nem ismerik Krisztus evangéliumát (vö. LG 16).

Adj a Isten, hogy ezt a tanítást el tudjuk fogadni, és a zsinati szemléletet sajátunknak tudjuk tekinteni!

Húsvét 6. vasárnapja

Jn 14,15–21

[Jézus így szólt tanítványaihoz]: „Ha szerettek engem, megtartjátok parancsaimat. Én pedig kérni fogom az Atyát, és más Vigasztalót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké: az igazság Lelkét, akit a világ nem kaphat meg, mert nem látja és nem ismeri őt. De ti megismeritek őt, mert nálatok marad és bennetek lesz. Nem hagyok árván titeket, eljövök hozzátok. Még egy kis idő, és a világ többé már nem lát engem. De ti láttok engem, mert én élek, és ti is élni fogtok. Azon a napon megtudjátok majd, hogy én Atyámban vagyok, ti pedig énbenem, és én tibennetek. Aki parancsaimat ismeri és megtartja azokat, szeret engem. Aki pedig szeret engem, azt Atyám is szeretni fogja, én is szeretni fogom, és kinyilatkoztatom magam neki.”

Az evangéliumi részletben arról olvasunk, hogy a tanítványaitól búcsúzók Jézus két ígéretet tesz, és ezekkel bátorítja, vigasztalja őket, illetve mindazokat, akik nem ragaszkodnak görcsösen a véges értékekhez istenítő bűnös világhoz.

„Kérni fogom az Atyát, és más Vigasztalót ad nektek...” – hangzik Jézus első ígérete. Eddig ő volt a vigasztaló, aki tanításával reményt, életcélt adott tanítványainak, miközben megnyitotta előttük az örök élet távlatait. Hamarosan távozik a földi életből, de a mennyei Atya más Vigasztalót küld majd helyette: a Szentlelkét, aki folytatja Jézus életművét. A Lélek nem új tanítást közöl a tanítványokkal, hanem emlékezteti őket: Jézus odaadta magát a világ megváltásáért, fölládozta önmagát a bűn fogságában élő emberek megszabadításáért, hogy föltámadva a halálból magához ölelje mindazokat, akik elfogadják az ő megváltó áldozatát, s lehetővé tegye számukra is az örök boldogság elnyerését.

„Nem hagyok árván titeket, eljövök hozzátok. Még egy kis idő, és a világ többé már nem lát engem. De ti láttok engem, mert én élek, és ti is élni fogtok” – hangzik a másik ígéret. Jézus a halálba indul. A Mester földi lényé a világ számára rövidesen történelmi emlékké válik. A tanítványok

mégsem maradnak árván, mert a Lélek lehetővé teszi számukra a történelembe másodszor is eljövő Jézus hitre vezető „látását” és élő jelenvalóságának megtapasztalását.

A feltámadt Krisztus mindkét ígéretét teljesítette: a tanítványok megkapták a Lélek ajándékát, s Jézus is visszajött a világba: mert második eljövételének titokzatos folyamata, amely a világ végén fog teljes dicsőségében megnyilvánulni, feltámadásával már megkezdődött. Ez azt jelenti, hogy ígéreteinek valóra válásáról mi is bizonyosságot szerezhethetünk. Mikor és hol? Bármikor és bárhol, ha magunkba mélyedünk, s érzékeny lélekkel figyelünk életünk eseményeire. Valahányszor értelmetlennek, céltalannak látjuk életünket, s minden sötétbe borul körülöttünk, de aztán eszünkbe jut Jézusnak az élet céljáról és a mennyei hazáról szóló tanítása, gondoljunk arra, hogy a Vigasztaló Lélek emlékeztető tevékenységéről szereztünk tapasztalatot. Ha egy-egy szerettünk elvesztésekor saját halálunk lehetőségével is szembesülünk, s bénító fájdalom, keserűség és félelem kerít hatalmába bennünket, de aztán váratlanul feléled szívünkben az örök életbe és a találkozásba vetett remény, akkor lássuk be, hogy ebben az esetben sem csupán saját derűlátásunk diadalának, hanem a feltámadás reményének ajándékát osztó Lélek működésének vagyunk tanúi.

Adja Isten, hogy életünk örömteli és fájó eseményeiben mi is fel tudjuk fedezni a Vigasztaló Lélek jelenlétét, ajándékait!

Urunk mennybemenetele

Mt 28,16–20

A tizenegy tanítvány pedig elment Galileába, arra a hegyre, ahova Jézus rendelte őket. Amikor meglátták őt, leborultak, bár egyesek még kételkedtek. Jézus odament és azt mondta nekik: „Nekem adatott minden hatalom a mennyben és a földön. Menjetek tehát, és tegyetek tanítvánnyá minden népet. Kereszteljétek meg őket az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében, és tanítsátok meg őket arra, hogy megtartsák mindazt, amit parancsoltam nektek! És íme, én veletek vagyok minden nap a világ végéig!”

Urunk mennybemenetelének főünnepén arra emlékezünk, hogy a Názáreti Jézus tanítványai a nagypénteki tragédia után fokozatosan megtapasztalták: Mesterük legyőzte a halált. Egy idő után pedig arra a szilárd meggyőződésre is eljutottak, hogy a feltámadt Mester közelségét a továbbiakban már azért nem élhetik meg a korábbi tapasztalatok elevenségével, mert az isteni lénynek bizonyuló Názáreti Mester végérvényesen átlépett Isten földöntúli világába.

Az Apostolok Cselekedeteinek szerzője ezt a hitbeli felismerést az isteni rangra emelkedést jelképekkel megörökítő apoteózis (gör. apotheószisz: istenné tevés) irodalmi műfajában úgy írja le, hogy a húsvétkor feltámadt és a negyven napon át megjelenő Jézus övéi szeme láttára felment a mennybe (vö. ApCsel 1,1–11). Természetesen nem valamiféle fizikai értelemben vett égbe emelkedésről vagy űrhajó nélküli űrutazásról akar hírt adni, hanem képnnyelven fejezi ki azt a szilárdra váló keresztény meggyőződését, hogy Jézus isteni valóságként immár a menny kifejezéssel szimbolizált isteni világ lakója. A jelenet megfogalmazásában a szerző feltehetően az ószövetségi elragadtatási történetek (vö. 2Kir 2,11) képvilágát, illetve az ókori pogány irodalom mennybemeneteli elbeszéléseit használta föl. Ilyen képnnyelvi elbeszélést találunk például Titus Liviusnak († 17) „A római nép története” című művében (I,16). E műben Romulusról, Róma első királyáról olvassuk: a király élete végén egy vihar alkalmával a mennybe ragadtatott a nép szeme láttára. Ez a szemléletes kép a szimbólumok nyelvén azt

a néphitet fogalmazza meg, hogy a köztiszteletben álló Romulus úgy fejezte be földi életét, hogy megdicsőülten átlépett az istenek világába.

Az evangéliumi részletben Máté a mennybemenetel kifejezett említése nélkül ad hírt a tanítványok húsvéti hitének megszilárdulásáról. A feltámadási jelenés irodalmi műfajában fogalmazva azt hangsúlyozza, hogy a mennybemenetel helyszínét szimbolizáló hegyen a tanítványok három hitbeli felismerésüket illetően jutottak el bizonyosságra. – A „nekem adatott minden hatalom a mennyben és a földön” mondat, amely Jézus ajkáról elhangzik, a tanítványoknak arra a meggyőződésére utal, hogy az önmagát Emberfiának nevező Jézus valóban legyőzte a halált, és a mennyei Atya az ószövetségi jövendölésnek megfelelően (vö. Dán 7,14) isteni hatalommal és méltósággal ruházta fel őt. – A „menjetek... és tegyetek tanítvánnyá minden népet” felszólítás azt jelenti: a tanítványok számára végérvényesen nyilvánvalóvá válik feladatuk: nem csupán a zsidókat, hanem a pogány nemzetek gyermekeit is hozzá kell segíteniük ahhoz, hogy Jézus követőivé válhassanak. – S végül a harmadik bizonyossá váló felismerésükre az „íme, én veletek vagyok minden nap a világ végéig” jézusi mondat utal. Megerősödnek abban a hitükben, hogy ha Jézus el is távozott ebből a világból, megváltozott létformában velük van, velük fog maradni, és segítségükre lesz a tanúságtevésben, Isten országának terjesztésében.

Az ünnep legfontosabb üzenete számunkra az, hogy igyekezzünk azonosulni az első tanítványok három hitbeli felismerésével. Kérjük tehát a mennyei Atyát: erősítse meg a Jézus feltámadásába és isteni mivoltába vetett hitünket. Tudatosítsa bennünk feladatunkat, hogy Jézus feltámadásának örömhírért minden embertársunknak át kell adnunk. S tegye lehetővé, hogy életünkben sokszor megtapasztalhassuk a feltámadt és mennybe emelkedett Jézus titokzatos jelenvalóságát, aki azt ígérte, hogy a világ végezetéig tanítványaival marad, és segíti őket tanúságtevésükben.

Pünkösdszombat Jn 20,19–23

Mikor azon a napon, a hét első napján este lett, és a helyiség ajtaja, ahol a tanítványok összegyűltek, be volt zárva a zsidóktól való félelem miatt, eljött Jézus, megállt középen, és azt mondta nekik: „Békesség nektek!” Miután ezt mondta, megmutatta nekik a kezét és az oldalát. A tanítványok megörültek, amikor meglátták az Urat. Aztán újra szólt hozzájuk: „Békesség nektek! Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket.” S miután ezt mondta, rájuk lehelt, és így szólt hozzájuk: „Vegyétek a Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok bűneiket, bocsánatot nyernek; akiknek pedig megtartjátok, azok bűnei megmaradnak.”

Pünkösöd ünnepe van. A magyar pünkösöd név a görög pentekoszté (ötvenedik) szóból származik. Ez a szó eredetileg arra az ünnepre utal, amelyet a zsidó vallásban aratási hálaadásként és a tízparancsolat kihirdetése emléknapjaként a húsvét utáni 50. napon tartottak. A keresztény pünkösöd ünnepén a Jézus által ígért Szentlélek eljövételének eseményére emlékezünk, aki megerősítette az első tanítványok hitét, és lehetővé tette az egyház születését. Egyben hálásan köszönjük Istennek, hogy személyes életünkben is folytatódik a pünkösdi csoda.

A Szentlélek eljövetelét Jézus tanítványai fokozatosan, folyamatként tapasztalták meg. Ez kiviláglik a bibliai beszámolókból is. János evangélista e folyamat elejére, azaz arra irányítja figyelmünket: Jézus árván maradt tanítványai már az ő feltámadása napjának estéjén tapasztalatot szereztek arról, hogy velük van az Atya által küldött vigasztaló Lélek, aki Jézus ígérete szerint majd megtanítja őket mindenre, s eszükbe juttatja mindazt, amit mondott nekik (vö. Jn 14,26). Lukács evangélista, Az Apostolok Cselekedeteinek szerzője ellenben e folyamat nagyszabású végkifejletét mutatja be, amikor az istenjelenés (gör. teofánia) irodalmi műfajának ószövetségi jelképeit (szélvihar, lángnyelvek megjelenése, nyelveken beszélés) használva ábrázolja a Lélek közösségi megtapasztalásának történelmi eseményét (vö. ApCsel 2,1–13).

János evangélista a krisztusjelenés-elbeszélés (gör. krisztofánia) irodalmi műfajában a szimbólumok nyelvén ír arról, hogy a Lélek mire tanította meg, illetve hogyan erősítette meg hitbeli meggyőződésükben a nagy-péntek után magukra maradt tanítványokat. Az evangélista a megjelenő Jézus ajkára adott három kijelentésben fogalmazza meg azt, hogy a Lélek eljövételének hatására a tanítványok rádöbbentek: Jézus valóra váltotta ígéretét, mert elhozta szívükbe a valódi békességet, az ő küldetését kell folytatniuk, és az általa kieszközölt isteni bocsánatot kell közvetíteniük a világ felé.

„Békesség nektek!” – hangzik az első mondat. Jézus azt ígérte, hogy igazi békességet, az ő békéjét adja tanítványainak, és ezt nem úgy adja majd, mint ahogyan a világ adja (vö. Jn 14,27). Az igazi békesség annak az embernek nyugalma, aki lelke mélyén harmonikus kapcsolatban van Istennel, embertársaival és Isten bűnbocsátó irgalmának tudatában önmagával is. A tanítványok a Lélek eljövételének hatására megerősödnek abban a hitben, hogy ezt a békét, amelyet a fegyverek béketeremtő erejében bízó világ távolról sem tud biztosítani, a kereszten meghalt Jézus szerezte meg számukra. Ő volt ugyanis az, aki kereszthalálával kiengesztelte a bűnös világot Istennel (vö. Kol 1,21–22), megbékítette a zsidókat és a pogányokat egymással (vö. Ef 2,16), s magára véve a bűnökért járó büntetés következményét, lehetővé tette, hogy a bűneit megbánó ember maga is elnyerhesse az isteni megbocsátást.

„Amint engem küldött az Atya, úgy küldelek én is titeket” – mondja a leírás Jézusa tanítványainak. Ez a szimbólumértékű kijelentés azt jelenti: a tanítványok a Lélek sugallatára biztossá válnak hivatásukat illetően. Tudatossá válik bennük, hogy Jézus küldetését kell folytatniuk a bűn fogságában élő emberek világában. A történeti Jézus többször is hangsúlyossá tette, hogy őt a mennyei Atya küldte a világba Isten országának meghirdetése (vö. Lk 4,43) és az emberek üdvözítése végett. Küldetésének lényegét Isten akaratának teljesítésében látta. Egyik imájában mondta: „nem azért szálltam le a mennyből, hogy a magam akaratát tegyem, hanem annak akaratát, aki küldött engem. Annak, aki küldött engem, az az akarata, hogy el ne veszítsek semmit abból, amit nekem adott, hanem föltámasszam azt az utolsó napon. Mert Atyám akarat az, hogy mindenkinek, aki látja a Fiút

és hisz benne, örök élete legyen; és én feltámasztom őt az utolsó napon” (Jn 6,38–40). A Lélek arra emlékezteti a tanítványokat: Jézus megkezdett művét kell folytatniuk, azaz hozzá kell járulniuk ahhoz, hogy a mennyei Atya üdvözítő akarata teljessé válhasson a bűnös cselekedetek által fertőzött és elveszni látszó világban.

„Vegyétek a Szentlelket! Akiknek megbocsátjátok bűneiket, bocsánatot nyernek” – hangzik az elbeszélés Jézusának ajkáról a harmadik mondat. Ez ugyancsak szimbólumértékű kijelentés. A bűnöket egyedül Isten bocsáthatja meg (vö. Mk 2,7). Minthogy Jézus isteni természetű lénynek tudta önmagát, ezért mondhatta: „az Emberfiának hatalma van a földön a bűnöket megbocsátani” (Mk 2,10), és ő gyakorolta is ezt az isteni hatalmat (vö. Mk 2,5). A Szentlélek és Jézus szava most azt tudatosítja az apostoli közösség tagjaiban: mint ahogy a történeti Jézustól hatalmat kaptak a betegek gyógyítására, halottak feltámasztására és az ördögűzésre (vö. Mt 10,8), a feltámadt Mestertől, aki földi életében azonosította magát tanítványaival (vö. Lk 10,16), a bűnbocsátó hatalmat is megkapták. Ezt a húsvéti felismerésüket Pál apostol később ebben a kijelentésben foglalta össze: az ajándékba kapott bűnbocsátó hatalom „Istentől van, aki Krisztus által megbékéltetett minket önmagával, és nekünk adta a megbékélés szolgálatát” (2Kor 5,18).

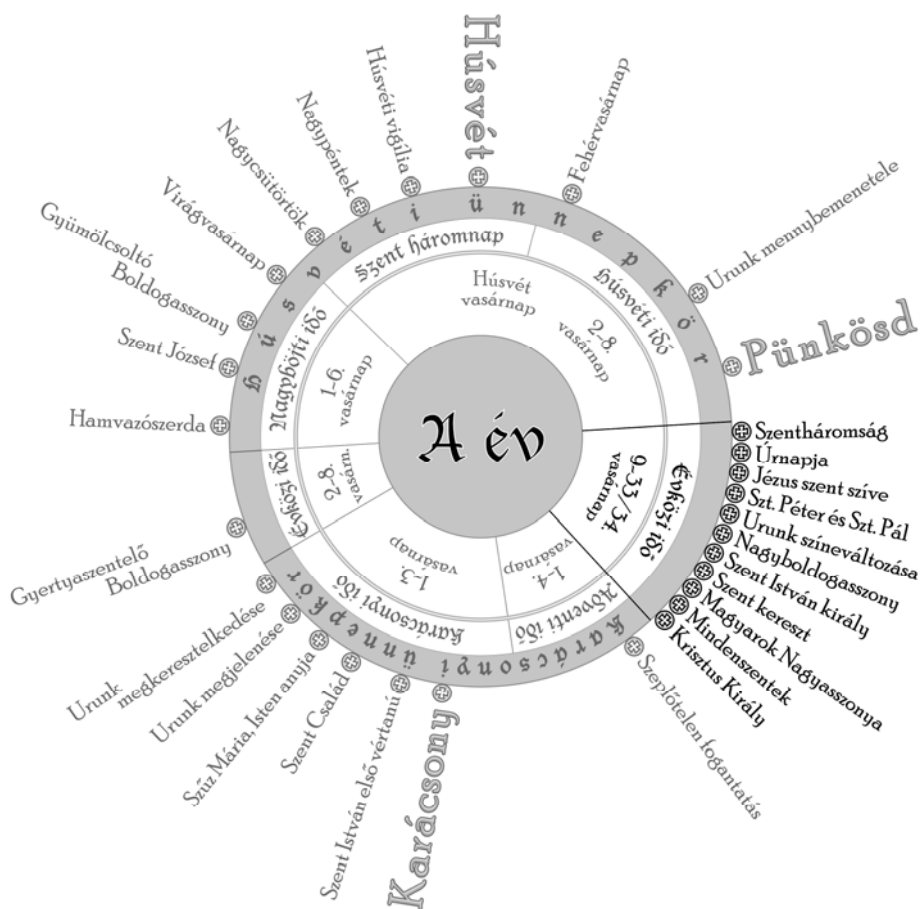
Pünkösdkor hálát adunk azért, hogy a Lélek eljövételének csodája a mi életünkben is folytatódik, a Szentlélek jelenvalóságát mi is megtapasztalhatjuk. – Ebben a zűrzavaros világban külső és belső békénket számos tényező (emberi torzsalkodások, háborúk, bűntudatból fakadó reménytelenség stb.) veszélyezteti. Ám ha eszünkbe jut, hogy Jézus igazi békességet nyújtott nekünk, s lelkünk mélyén megnyugodva reménykedő emberekké tudunk válni, ezt annak a Léleknek köszönhetjük, aki a nagypénteki tragédia árnyékában élő apostoloknak is átadta az Istennel, az embertársakkal és az önmagukkal megbékélt lelkiállapotot, vagyis Krisztus békéjét.

Nagyon gyakran teljesen lefoglalnak világi gondjaink, szinte teljesen megfeledkezünk Istenről és keresztény kötelességünkről. Ám ha időnként magunkba szállva elgondolkodunk életünk értelmén, s keresztény hivatásunknak megfelelően azon is fáradozunk, hogy az élet végső céljára, a Krisztus által szerzett mennyországra figyeljünk, s embertársainkban is felébredszük vagy ébren tartjuk az örök élet reményét, annak a Léleknek

segítségét tapasztaljuk meg, aki a nagypénteki tragédia után az apostolokat is megerősítette keresztény küldetésük tudatában.

Előfordul, hogy bevallott vagy rejtett bűneink teljesen összezavarják és kilátástalanná teszik sorsunkat. Úgy érezzük, hogy jóvátehetetlenül elrontottuk életünket. Ha azonban arra gondolunk, hogy a keresztény tanítás szerint nincs jóvátehetetlen élet, mert Jézus keresztáldozatának köszönhetően Isten minden bűnt megbocsát az őszinte bűnbánónak, ezt a gondolatot is a pünkösdi Léleknek köszönhetjük. S ha ilyenkor felkeressük az apostolok utódait (a püspököket, papokat), akikre Isten a kiengesztelődés szolgálatát bízta, azt ugyancsak a pünkösdi Lélek sugallatára tudjuk megtenni.

ÉVKÖZI IDŐ

Szentháromság vasárnapja

Jn 3,16–18

[Jézus egy alkalommal így szólt Nikodémushoz]: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Mert nem azért küldte Isten a Fiút a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy üdvözüljön általa a világ. Aki hisz benne, az nem esik ítélet alá, de aki nem hisz, az már ítélet alá esett, mert nem hitt az Isten egyszülött Fia nevében.”

A római katolikus liturgiának kezdetén többnyire ez a köszöntés hangzik el a pap ajkáról: A mi Urunk, Jézus Krisztus kegyelme, az Atyaisten szeretete és a Szentlélek egyesítő ereje legyen mindnyájatokkal! Ezek a szavak a Szentháromság titkára irányítják figyelmünket. Ezen a vasárnapon gondolkodjunk el a Szentháromság misztériumán, illetve azon, hogy mit kíván a pap, amikor ajkáról elhangzanak a köszöntő szavak.

Mit jelent a Szentháromság titka? A katekizmus válasza az, hogy az egyetlen isteni természetet három személy birtokolja: az Atya, a Fiú és a Szentlélek. Erről a titokról a Názáreti Jézus tanításából tudunk. Bár Jézus egyetlen Istenben hitt, s nem használta a szentháromság kifejezést sem, mégis úgy beszélt Istenről, mint Atyáról, Fiúról és Szentlélekről. A Jézus szavait értelmező egyház a 4. századi zsinatokon olyan hitvallásokat fogalmazott meg, amelyek az egyetlen Isten misztériumát Szentháromságnak, isteni közösségnek tekintették. Az Atyát, a Fiút és a Szentlelket azonban még nem nevezték személyeknek. Személyen ebben a korban ugyanis az értelmes természetű egyedi valóságot értették, amely minden mástól különbözik. Attól tartottak, hogy ha ezt a fogalmat alkalmazzák Istenre, három isten létét fogják hirdetni, amivel nyilvánvalóan ellentmondának a bibliai tanításnak. Olyan formulát és személyfogalmat kellett találniuk, amely kifejezi azt, hogy az egyetlen isteni természetet három egymástól különböző, egymással mégis közösségben lévő valóság birtokolja. Bibliai alapokon megalkották a „személyek egymásban lakásának” fogalmát. Eszerint az Atya, a Fiú és a Szentlélek különbözik ugyan egymástól, de kölcsönösen át

is hatják egymást. Szent Ágoston († 430) szemléletes magyarázatot adott erre a fogalomra: az isteni személyek úgy különböznek egymástól és úgy vannak egymásban, mint ahogyan a lélek képességei (ész, akarat, emlékezet) különböznek egymástól és a lélektől, mégis egymásban és a lélekben vannak (vö. De Trinitate VI,10,12). A II. Konstantinápolyi Zsinat (553) már ezt a módosított személyfogalmat használva mondja, hogy az egyetlen Istent, az egylényegű Háromságot három személyben kell imádnunk (vö. DH* 421).

Mit kíván a pap, amikor elmondja a híveket köszöntő szavakat? Először is azt kívánja, hogy a mi Urunk, Jézus Krisztus kegyelme maradjon a hívekkel. A mi Urunk, Jézus Krisztus a történeti Jézust jelenti, aki földi életében Messiásnak (Krisztusnak), feltámadásában pedig Úrnak, azaz isteni természetű lénynak bizonyult. Az ő kegyelme ő maga, illetve megváltó életműve, amellyel minden bűnbánó ember számára lehetővé tette a mennyország elérését. – A második kívánság az Atyaisten szeretete. Ez a szeretet maga Isten, aki a mindenséget teremtette, s aki szeretetből minden embernek örök életet szánt, vagyis azt, hogy teremtménye a halál kapuján átlépve osztozhasson az Ő soha el nem múló boldog életében. – A Szentlélek egyesítő ereje – a harmadik kívánság – maga a Szentlélek, aki titokzatos kapcsolatot hoz létre a feltámadt Krisztus és a hívek között, illetve aki megteremt a hívek egymással való lelki közösségét is. – A pap szavai tehát azt a jókívánságot tartalmazzák, hogy a titokzatos Szentháromság költözzön a hívők szívébe, és segítse őket az örök boldogság elnyerésében.

*H. Denzinger, P. Hünermann: Hitvallások és az Egyház Tanítóhivatalának megnyilatkozásai, Szent István Társulat, Budapest, 2004.

Krisztus szent teste és vére (Úrnapja)**Jn 6,51–58**

[Jézus egy alkalommal ezeket mondta az őt hallgatóknak]: „Én vagyok az élő kenyér, amely a mennyből szállt alá. Ha valaki ebből a kenyérből eszik, örökké él. A kenyér pedig, amelyet majd én adok, az én testem a világ életéért.” Vitatkozni kezdtek erre a zsidók egymás közt, és ezt kérdezték: „Hogyan adhatja ez testét eledelül nekünk?” Jézus azt felelte nekik: „Bizony, bizony mondom nektek: Ha nem eszitek az Emberfia testét, és nem isszátok az ő véré, nem lesz élet tibennetek. Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, annak örök élete van, és én feltámasztom őt az utolsó napon. Mert az én testem valóságos étel, és az én vérem valóságos ital. Aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, az bennem marad, és én őbenne. Amint engem küldött az élő Atya, és én az Atya által élek, úgy aki engem eszik, az is általam él. Ez az a kenyér, amely a mennyből szállt alá. Nem olyan, mint amit az atyák ettek és meghaltak; aki ezt a kenyeret eszi, örökké élni fog.”

Úrnapja Krisztus szent testének és vérenek főünnepé. Ezen a napon arra emlékezünk, hogy a történeti Jézus az utolsó vacsorán a kenyeret és a bort az ő másokért feláldozott lényének reálszimbólumává (a titkot nem csupán jelző, hanem megvalósító jelképévé) tette. Ezt a reálszimbólumot, illetve a benne titokzatos módon megjelenő Krisztust a görög eucharisztia (hálaadás) névvel jelöljük, mert önfeláldozásával Jézus a mennyei Atya iránti háláját fejezte ki, akitől ajándékba kapta az emberek megváltásának feladatát. A katolikus felfogás szerint az eucharisztia az oltáron válik jelenvalóvá minden szentmise alkalmával. Ezért ez a nap az oltáriszentség ünnepe. Az Úrnapja név magyarázata az, hogy Jézus hálaadó áldozata feltámadásában, vagyis azon a napon vált teljessé, amelyet az első keresztények az Úr napjának is neveztek.

Az evangéliumi részletben egy rejtélyes kijelentés hangzik el Jézus ajkáról: aki eszi az én testemet, és issza az én véretem, annak örök élete van, és én feltámasztom őt az utolsó napon. Vajon mit jelent ez a mondat? Sejtjük, hogy nem valamiféle mágikus szertartásra és nem is emberevésre

kell gondolnunk. Ám ha nem erről van szó, vajon hogyan kell értelmeznünk a kijelentést? – A válaszhoz vizsgáljuk meg szavainak jelentését.

A Bibliában a test és a vér szétválasztott kifejezéseként a másokért feláldozott emberi lény egészét jelentik. Jézus tehát arra buzdítja hallgatóit, hogy az ő másokért feláldozott lényét tekintsék eledelnek. Kérdés, hogy hogyan lehet táplálkozni az ő másokért feláldozott lényéből, azaz mit jelent testének evése és vérének ivása. Az evangéliumból kiderül: az enni, az inni és a hinni kifejezések rokon értelmű szavak, mert mindegyik tevékenységnek örök élet a következménye (vö. Jn 6,47: „Bizony, bizony mondom nektek: Aki hisz, annak örök élete van.” és 6,51: „Én vagyok az élő kenyér, amely a mennyből szállt alá. Ha valaki ebből a kenyérből eszik, örökké él.”). Jézus testét enni és vérének inni tehát annyi, mint hinni benne, elfogadni őt, aki üdvösségünkért feláldozta emberi valóságát. A hitet vagy elfogadást az ember azzal tanúsíthatja, hogy Jézus szellemiségéből „táplálkozik”, az ő erejéből merít, és az ő tanítását követve él. A hívő elfogadás legteljesebben a szentmisén valósulhat meg: amikor ugyanis a szentmisén szentáldozáshoz járunk, hívő elfogadásunkat teljessé tesszük azzal, hogy titokzatos módon kapcsolatba kerülünk az értünk önmagát feláldozó Jézussal. Ne feledjük azonban, hogy azok is tanúságot tudnak tenni Jézus hívő elfogadásáról, akik önhibájukon kívül nem ismerik őt, hálátlanul nem jönnek el a szentmisére, vagy nem áldoznak: amikor ugyanis lelkiismeretük szavát követve áldozatot hoznak másokért, önzetlenül segítenek embertársaiknak, vagy megbocsátanak az ellenük vétőknek, ezt csak az értünk önmagát feláldozó Jézus erejében tudják megtenni. Másként fogalmazva: ezek az emberek – akár ismerik Jézust, akár nem, akár hálásak neki, akár nem –, amikor jót tesznek, tanújelét adják annak, hogy rejtett módon ők is az örök életet biztosító Jézus „testét eszik”, az ő „vérét isszák”. Így Jézus ígérete alapján ők is az örök élet várományosai.

Úrnapján köszönjük meg Jézusnak, hogy örök boldogságunk biztosítása érdekében feláldozta önmagát. Adjunk hálát azért, hogy szentáldozáskor bensőséges kapcsolatba kerülhetünk vele. Adjunk hálát neki azoknak nevében is, akik valamilyen oknál fogva nem jönnek el a szentmisére vagy nem áldoznak, de életvitelük alapján a krisztusi áldozat öntudatlan elfogadói közé tartoznak.

Jézus szent szíve

Mt 11,25–30

Abban az időben így szólt Jézus: „Áldalak téged Atyám, menny és föld ura, mert elrejtetted ezeket a bölcsek és okosak elől, és ki-nyilatkoztattad a kicsinyeknek. Igen, Atyám, így tetszett ez neked! Mindent nekem adott át az én Atyám, és senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, s az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú, és akinek a Fiú ki akarja nyilatkoztatni. Jöjjetek hozzám mind, akik fáradtak vagy-
tok és terhet hordoztok, és én felüdítelek titeket. Vegyétek maga-
tokra igámat, és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos
szívű – és nyugalmat találtok lelketeknek. Mert az én igám édes és
az én terhem könnyű.”

Jézus szent szívének főünnepén a Máté-evangéliumból vett részlet az ön-magát alázatos szívűnek mondó Jézus szavait idézi fel: „Jöjjetek hozzám mind, akik fáradtak vagytok és terhet hordoztok, és én felüdítelek titeket. Vegyétek magatokra igámat, és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alá-
zatos szívű – és nyugalmat találtok lelketeknek. Mert az én igám édes és az
én terhem könnyű.” Gondolkodjunk el e szavak jelentésén!

Az ószövetségi próféták az Isten útmutatásait tartalmazó „mózesi törvényt” időnként az iga képével szimbolizálták (vö. Jer 5,5). Ezek a tör-
vények Isten emberszeretetének jelei voltak, amennyiben a törvények meg-
tartása boldog élet ígérte hordozta. A farizeusok és az írástudók azonban
a történelem folyamán ezeket az Istentől eredő törvényeket emberi hagyo-
mányokkal és szabályokkal egészítették ki vagy cserélték fel. Ezek a kiegé-
szítések, vagyis az emberi törvényekből ácsolt iga keserű volt, mert a sok-
féle szabály és az ezernyi apró előírás követése nem ajándékozta meg az
embert a felszabadultság élményével. Ez az iga nehéz is volt, mert az em-
beri előírások nehéz és szinte teljesíthetetlen feladattal szembesítették a
vallásos zsidókat.

Amikor Jézus saját igáját édes és könnyű teherként ajánlja, arra buz-
dítja az embereket, hogy ne a farizeusok által agyonmagyarázott és eltorzí-
tott mózesi törvényt kövessék, hanem az ő értelmezésében és életpéldájá-

ban bemutatott törvényt. Vegyék magukra az ő igáját. Ez az iga ugyanis édes és könnyű. Édes (boldogító, emberre szabott), mert nem a szőrszálhasogató előírásokhoz való kínos pontosságú igazodásban áll, hanem a lélek szelídségében és a szív alázatában. Lélekben szelíd vagy alázatos szívű az az ember, aki aláveti magát Isten rendelkezésének, és Jézushoz hasonlóan a mennyei Atya jóságát, irgalmát, szeretetét jeleníti meg a földön. Az ilyen magatartás felüdíti és nyugalommal tölti el a megfáradt ember lelkét. Ez az iga könnyű is, hordozása vállalható, mert maga Jézus segít hordozásában, illetve végrehajtásában.

A szív a legtöbb kultúrában a szeretet szimbóluma, így Jézus szíve és az általa ajánlott édes és könnyű iga is ennek a felénk irányuló isteni szeretetnek érzékletes képe. Az ünnepen adjunk hálát az Úrnak azért, hogy az emberi elképzelésekből ácsolt és az önerőből aligha teljesíthető iga helyett a lélek szelídségének és a szív alázatának igáját adta ajándékba, s köszönjük meg, hogy segítségünkre is van ennek a „tehernek” hordozásában.

Évközi 11. vasárnap**Mt 9,36 – 10,8**

Mikor [Jézus] a tömegeket látta, megesett rajtuk a szíve, mert elgyötörtek voltak és levertek, olyanok, mint a pásztor nélküli juhok. Erre így szólt tanítványaihoz: „Az aratni való sok, de a munkás kevés. Kérjétek az aratás Urát, küldjön munkásokat aratásába.” Ezután magához hívta a tizenkét tanítványát. Hatalmat adott nekik a tisztátalan lelkek felett, hogy kiűzzék azokat, és meggyógyítsanak minden betegséget és minden bajt. A tizenkét apostol nevei pedig ezek: az első Simon, akit Péternek neveznek, és András, a testvére, Jakab, Zebedeus fia, és a testvére, János, Fülöp és Bertalan, Tamás és a vámos Máté, Jakab, Alfeus fia, Tádé, a kánaáni Simon, és az iskarióti Júdás, aki el is árulta őt. Ezt a tizenkettőt küldte Jézus, és megparancsolta nekik: „A pogányokhoz vezető útra ne térjetelek le, és szamaritánus városba ne lépjetelek be! Menjetelek inkább Izrael házának elveszett juhaihoz! Menjetelek és hirdessétek: »Elközelgett a mennyek országa!« Gyógyítsatok betegeket, támasszatok föl halottakat, tisztítsatok meg leprásokat, űzzetek ki ördögöket! Ingyen kaptátok, ingyen adjátok!”

Az evangéliumi részlet a missziós munka sürgető jellegére és a módjára irányítja a figyelmet. „Kérjétek az aratás urát, hogy küldjön munkásokat aratásába” – olvastuk az evangéliumban.

Az aratás ebben az esetben nem a végítéletet jelenti, ahogyan az Ószövetségben, hanem Isten új, a jézusi megváltás ajándékát elfogadó népének egybegyűjtését és a hitre hangoló tevékenységet. Az Ószövetség tanúsága szerint az első bűn és az azt követő vétkek mérhetetlen szakadékot vájtak Isten és az emberek közé. Az ember önerőből nem juthatott volna el Isten színelátására. Isten azonban segítséget ígért az elesett emberiségnek, a pásztor nélküli, szétzilálódó nyájnak. Az újszövetségi Szentírás azt állítja, hogy ez a segítség a Názáreti Jézus személyében érkezett el a világra. Ő azért testesült meg, azért vállalta a sorsközösséget embertestvéreivel, hogy az emberiség minden bűnének következményét magára véve a kereszten megsemmisítse azt, s föltámadva a sírból lehetővé tegye Isten

teremtő szeretetének viszonzását és az örök élet elnyerését mindazok számára, akik elfogadják az ő segítségét. Az evangéliumi részlet azoknak az embereknek egybegyűjtését nevezi aratásnak, akik elfogadják ezt a túláradóan gazdag isteni ajándékot.

Az aratás előkészítése azt jelenti, hogy a Jézus által kiválasztott apostolok és munkatársaik hitre, a jézusi ajándék elfogadására hangolják embertársaikat. Jézus hatalmat ad tanítványainak arra, hogy kiűzzék a tisztátalan lelkeket, meggyógyítsanak minden betegséget és minden gyengeséget – olvastuk az evangéliumban. Úgy tűnik, mintha az apostolok és munkatársaik pszichiátriai gyakorlatra, orvosi tevékenységre vagy szociális segítő munkára kapnának megbízást. Valójában egészen másról van szó! Az ószövetségi jövendölésekben a tisztátalan lelkektől való szabadulás, a betegségek és a gyengeségek megszűnése a messiási kor eljövételének a jelképei. Jézus tehát elsősorban nem a fizikai gyógyítás munkájára küldi apostolait, hanem arra buzdítja őket: hatékonyan tegyenek tanúságot arról, hogy az üdvösség lehetősége és a mennyország ígérete már jelen van a világban. Az a tény, hogy a tanítványok küldetése elsősorban Izraelhez szól, nem kizárólagosságra utal, hanem ezt jelenti: a tanítványoknak először honfitársaik számára kellett felajánlaniuk a Jézus hozta üdvösséget, s csak ezt követően fordulhattak minden néphez.

A jézusi megváltás ajándékának ismertetése, felkínálása, a hitre hangolás, illetve Isten új népének egybegyűjtése, amelyet Jézus aratásnak nevez, ma is folyamatban van. A szentmisén gondoljunk arra, hogy az apostolok nyomában járva mi is az aratás előkészítő munkásai közé tartozunk! Kérjük Isten segítségét, hogy jó munkatársai lehessünk. Egyben fogadjuk meg az evangéliumi buzdítást, s imádkozzunk, hogy a mennyei Atya küldjön új munkásokat aratásába: növelje azoknak a keresztyéneknek számát, akik szavaikkal és életükkel tanúságot tesznek Jézus örömhíreről. Ennek az örömhírnek lényege az, hogy ő megváltotta az emberiséget a bűn állapotából, minden ember számára visszaszerezte az elveszített paradicsomi állapot lehetőségét, hogy mindazok, akik szabadon elfogadják az ő megváltó ajándékát, haláluk után eljuthassanak az örök boldogságra.

Évközi 12. vasárnap

Mt 10,26–33

[Abban az időben Jézus ezeket mondta tanítványainak]: „Ne féljete-
tek tehát tőlük! Mert semmi sincs elrejtve, ami le ne lepleződné, s
nincs rejtett dolog, ami ki ne tudódna. Amit sötétben mondok nek-
tek, mondjátok el világosban, és amit fülbe sűgva hallotok, hirdes-
sétek a háztetőkről. Ne féljete azoktól, akik megölik a testet, de a
lelket nem tudják megölni. Féldjete inkább attól, aki a lelket is és a
testet is el tudja pusztítani a gyehennában. Két verebet ugye egy
fillérért árulnak? És egy sem esik közülük a földre a ti Atyátok tudta
nélkül. Nektek azonban még a hajszálaitok is mind meg vannak
számlálva a fejeteken. Ne féldjete hát, hisz különbek vagytok ti a
verebeknél! Mindazt, aki megvall engem az emberek előtt, én is
megvallom Atyám előtt, aki a mennyekben van. De azt, aki meg-
tagad engem az emberek előtt, én is megtagadom Atyám előtt,
aki a mennyekben van.”

Az evangéliumi részletben Jézus bátor tanúságtételre buzdítja tanítványait.
Mondanivalóját akkor értjük meg, ha röviden átgondoljuk buzdító beszé-
dének fontosabb kijelentéseit.

„Mert semmi sincs elrejtve, ami le ne lepleződné, s nincs rejtett dolog,
ami ki ne tudódna” – mondja tanítványainak. Ez a jézusi mondás arra utal,
hogy annak a tanításnak, amely rejtett módon, az apostolok szűk körében
hangzott el, a világ nyilvánossága elé kell kerülnie. A rejtőzködés vagy hall-
gatás világa, amelybe az üldözésektől tartó keresztények szívesen vissza-
húzódnának, ellentétben áll Krisztus szándékával, aki örömhírét minden
emberrel meg akarja osztani.

„Ne féldjete azoktól, akik megölik a testet, de a lelket nem tudják
megölni. Féldjete inkább attól, aki a lelket is és a testet is el tudja pusztítani
a gyehennában” – hangzik a második figyelmeztetés. E mondásban a test
az ember földi, e világi életét jelenti, a lélek pedig az Isten által ajándéko-
zott örök életet, amely ott lüktet már a tanítványok szívében. Ettől a csíra-
szerűen birtokolt örök élettől, amely mérhetetlenül többet ér a földi létnél,

semmilyen emberi hatalom nem tudja megfosztani a tanítványt; ezt az életet csak Isten vehetné el az embertől.

A gondviselésre (a verebekre) történő utalás nem azt jelenti, hogy Isten minden bajtól és a földi haláltól is megóvjaa a tanítványt. Inkább azt jelenti: a mennyei Atya, aki a világ legapróbb eseményeit is számon tartja, nem fog megfélemlíteni azokról, akik róla tesznek tanúságot a világban, s életük eseményein keresztül biztos kézzel vezeti őket a mennyország felé. Az emberi bűnök következményeként a szenvedés és a fizikai halál is jelen van a történelemben. Ezeket a tanítvány sem kerülheti el. Mégsem szabad aggódnia, mert Isten, aki gondot visel legkisebb teremtményeire, gondját fogja viselni a tanítványnak is: Ő ugyanis azon fáradozik, hogy a földi megpróbáltatások és a fizikai halál elszenvedése az égi boldogság forrásává váljon a jézusi tanítvány számára.

A befejező intelem – „azt, aki megtagad engem az emberek előtt, én is megtagadom Atyám előtt” – könnyen félreérthető, mert Jézus antropomorf módon emberi érzelmeket, haragot, bosszút tulajdonít benne önmagának. Ám az ítélő Krisztus nem haragszik, nem büntet! Éppen ezért ez a mondat így értendő: félő, hogy aki megtagad engem, vagyis ellenáll lelkiismerete pozitív indításainak, és élete utolsó pillanatáig megmarad ebben a tagadásban, önmagát fogja kitagadni az örök boldogságból.

A jézusi buzdítás és bátorítás mindannyiunknak szól. Ezért kérjük a mennyei Atya segítségét, hogy bátran tudjuk hirdetni az evangélium titkát az ellenséges világban; tudjunk bízni abban, hogy a szívünkben gyökeret vert örök életet senki sem veheti el tőlünk; képesek legyünk elfogadni, hogy életünk megpróbáltatásaiban is mellettünk áll a gondviselő és üdvösségre vezető Isten; s el tudjuk kerülni azt a fenyegető lehetőséget, hogy Krisztus megtagadásával kizárjuk önmagunkat az örök boldogságból. Segítsen bennünket a mennyei Atya, hogy Krisztus intelmeit megfogadva azoknak a boldogoknak körébe tudjunk tartozni, akiket Krisztus megvall a mennyei Atya előtt, és így halálunk után részeseivé válhassunk a soha el nem múló boldog életnek.

Szent Péter és Szent Pál apostolok Mt 16,13–19

Evangélium: Amikor Jézus Fülöp Cézareájának vidékére ment, megkérdezte tanítványait: „Kinek tartják az emberek az Emberfiát?” Ők ezt felelték: „Egyesek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások meg Jeremiásnak vagy egynek a próféták közül.” Erre megkérdezte őket: „És ti kinek tartotok engem?” Simon Péter válaszolt: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.” Jézus azt felelte neki: „Boldog vagy, Simon, Jónás fia! Mert nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én Atyám, aki a mennyekben van. És mondom neked: Te Péter vagy, és én erre a kősziklára fogom építeni egyházamat, s az alvilág kapui nem vesznek erőt rajta. Neked adom a mennyek országának kulcsait. Amit megkötasz a földön, meg lesz kötve a mennyekben is, és amit feloldasz a földön, föl lesz oldva a mennyekben is.”

Szentlecke: Engem ugyanis már kiöntenek, mint italáldozatot, elköltözésem ideje közel van. A jó harcot megharcoltam, a pályát végigfutottam, a hitet megtartottam. Készen vár már rám az igazságosság koszorúja, amelyet azon a napon megad nekem az Úr, az igazságos bíró, sőt nemcsak nekem, hanem mindazoknak, akik sóvárogva várják az ő eljövetelét. De az Úr mellém állt, és erőt adott nekem, hogy az igehirdetés teljessé legyen általam, s tudomást szerezzen róla az összes nemzet. Így megszabadultam az oroszlán torkából. Az Úr megszabadít minden gonosz ármánytól, és meg fog menteni mennyei országa számára. Dicsőség neki mindörökkön örökké! Ámen!
(2Tim 4,6–8.17–18)

Péter és Pál apostolok ünnepén a szentírási szemelvényekből azt a gondolatot szeretném kiemelni, hogy amikor a szenteket tiszteljük, nem makulátlan erkölcsű embereket, nem félisteneket dicsőítünk, hanem Istent magasztaljuk, aki bűneik ellenére naggyá tette őket a keresztény tanúságtevésben. A szentmise szentekről szóló prefációja (a kánont bevezető hálaadó imádása) ezt a gondolatot így fejezi ki: „Hálát adunk neked, Atyánk, kit szentjeidnek serege áld és ünnepel, mert megkoronázod bennük a kegyelmedből szerzett érdemet”. Az ember önmaga erejében nem szerezhet érdemeket,

mert erre csak Isten kegyelme vagy segítsége alapján képes. Az ember legfeljebb annyit tud tenni, hogy elfogadja Isten segítségét. Jól látszik ez a ma ünnepelt apostolfejedelmek életében is.

A földi élettől búcsúzó és az örök hazába készülő Pál apostol az első század közepén római fogságából írja Timóteus nevű munkatársának, hogy igehirdetésének sikerét egyedül Krisztusnak köszönheti. A történelemből tudjuk, hogy az apostol nem emberi érdemei alapján lett Krisztus követőjévé, hiszen megtérése előtt saját bevallása szerint is féktelenül üldözte Krisztus egyházát (vö. 1Kor 15,9). Isten kifürkészhetetlen titka, hogy a fanatikus zsidók közül miért éppen Pál szívét érintette meg kegyelmével. Pál érdeme az, hogy elfogadta Isten kegyelmét, s így Istentől elfogadott ajándékként a nemzetek apostolává lehetett.

Az evangéliumból kiviláglik, hogy Péter apostol sem a hús és a vér kinyilatkoztatásaként, azaz nem mint korlátozott ember jutott el Jézus messiási mivoltának felismerésére, hanem a mennyei Atya ajándéka gyanánt. Az újszövetségi iratokból az is jól látszik, hogy Péternek nem voltak érdemei, ellenben bősséggel akadtak hibái, gyengeségei. Egy alkalommal Jézus sátánnak is nevezte őt, mert túlzottan emberi módon, és nem az Isten üdvözítő tervének megfelelően gondolkodott (vö. Mt 16,23). Ő az az apostol, aki lelkesen életét akarta adni Jézusért, de a főpap udvarán háromszor is megtagadta Mesterét. Péternek nem voltak érdemei, a mennyei Atya ajándékaként lett Jézus követőjévé, az evangélium hirdetőjévé, mi több: az egyház egységének látható alapjává és Krisztus erejében az egység munkálójává (vö. Lk 22,31–32).

Bár nincs olyan kiemelkedő szerepünk, mint Péter vagy Pál apostoloknak, de Isten bennünket is kiválasztott, és a tanúságtevés nekünk is feladatunk. Megfontolandó tehát, hogy nem saját érdemeinkből, hanem Isten ajándékaként lettünk tanúságtevő keresztény emberekké, s ezt a tanúságtevést csak Isten erejében tudjuk végezni. A szentmisén köszönjük meg Istennek, hogy a sötét, távlatok nélküli világban az Ő ajándékaként a keresztény remény hirdetői lehetünk, egyben kérjük Őt, segítsen, hogy az ünnepelt apostolok nyomába lépve mi is el tudjuk fogadni segítségét, s így azok közé tartozhassunk, akikben Isten megkoronázza a kegyelméből szerzett érdemet.

Évközi 13. vasárnap

Mt 10,37–42

[Egy alkalommal Jézus ezeket mondta tanítványainak]: „Aki jobban szereti apját vagy anyját, mint engem, nem méltó hozzám. Aki jobban szereti fiát vagy lányát, mint engem, nem méltó hozzám. Aki nem veszi föl keresztjét és nem követ engem, nem méltó hozzám. Aki megtalálta életét, elveszíti azt, és aki elvesztette az életét én-értem, megtalálja azt. Aki befogad titeket, engem fogad be, és aki engem befogad, azt fogadja be, aki küldött engem. Aki befogad egy prófétát, mert próféta, az a próféta jutalmát kapja. Aki befogad egy igazat, mert igaz, az az igaz jutalmát kapja. És aki inni ad akár csak egy pohár friss vizet is egynek e legkisebbek közül, mert a tanítványom, bizony, mondom nektek: nem veszíti el jutalmát.”

Az evangéliumi részletben a Názáreti Jézus az ő követésének két feltételéről beszél.

„Aki jobban szereti apját vagy anyját, mint engem, nem méltó hozzám” – hangzik az első megfontolandó feltétel. Ezek a meghökkentő szavak nem a vérségi kötelékek vagy a rokoni és baráti kapcsolatok öncélú tagadását jelentik, hanem sajátos beszédmód keretében arra figyelmeztetnek, hogy megfelelő módon kell látnunk és megvalósítanunk az értékek rendjét. A vérségi kötelékeket vagy más emberi kapcsolatokat nem szabad az evangélium hirdetése elé helyezni, mert csak az Istennel való személyes találkozás tehet bennünket és másokat is hiánytalanul boldoggá. Előfordul, hogy az evangélium hirdetése és követése megosztást idéz elő a családban: például az apa vagy az anya nem jó szemmel nézi, hogy gyermeke keresztény közösségbe vagy templomba jár. Ilyenkor a gyermeknek nem a szülők akarátát, hanem Jézus hívását kell követnie. A szülőkkel való szembehelyezkedést természetesen nem kihívó módon, hanem a keresztény szeretet és okosság szabályai szerint kell megvalósítania. S türelmet tanúsítva számolnia kell azzal is: a szülők nem azonnal, hanem esetleg csak haláluk pillanatában fogják megérteni azt, hogy gyermekük egykor fontosabbnak tartotta Jézus hívását, mint az ő ellenkezésüket.

„Aki megtalálta életét, elveszíti azt, és aki elvesztette az életét én-
értem, megtalálja azt.” Ennek a tanításnak belátása és elfogadása Jézus
követésének másik feltétele. Ebben a kijelentésben két különböző értelem-
ben szerepel az élet szó: a megtalált és elveszített élet a távlatok nélküli föl-
di létet jelenti, amely véget ér a halállal, a földi lét elvesztése miatt megtalált
élet pedig az örök életet, amely éppen a halálban bontakozik ki teljességgel.
A kijelentés értelme ez: ha a tanítvány az evangélium hirdetése miatt el-
veszíti földi életét, azaz hátrányos helyzetbe kerülve keresztet kell hordoz-
nia amiatt, hogy teljes szívvel igyekszik követni Jézust, elnyerheti a mara-
dandó életet. A kereszthordozással örök életének születését munkálja. És
itt nem csupán saját boldogságáról van szó, hanem azokéről is, akiknek az
evangéliumot hirdeti. Mert embertársai is elnyerhetik az örök életet, ha
készséggel befogadják igehirdetését, vagy akár a legcsekélyebb mértékben
is hozzájárulnak az evangélium terjesztésének sikeréhez. Erre utal Jézus a
szemléletes képpel: „aki inni ad akár csak egy pohár friss vizet is egynek e
legkisebbek közül, mert a tanítványom, bizony, mondom nektek: nem
veszíti el jutalmát.” A jutalom az lesz, hogy a tanítvány munkáját ilyen
csekélységgel segítő ember ugyanúgy elnyerheti az igazi életet, mint a tanít-
vány. Mert ha valaki segíti az evangéliumot hirdető tanítvány tevékenysé-
gét, Isten úgy fog rá tekinteni, mintha ő tette volna ugyanazt, amit a tanít-
vány végbevitt.

A szentmisén gondolkodjunk el Jézus követésének feltételein! Kérjük
a mennyei Atyát, segítsen, hogy az evangélium tolmácsolását fontosabbnak
tudjuk tartani vérségi kötelékeinknél vagy e világi boldogulásunknál. Adjon
erőt, hogy az evangélium hirdetése miatti kényelmetlenségeinkből ácsolódó
keresztet reménykedve tudjuk hordozni. S tegyen képessé bennünket arra,
hogy a szimpatizánsokat, vagyis azokat, akik valamilyen oknál fogva még
nem nőttek fel a tanítvány feladatához, de segítik a tanítványok munkáját,
vigasztalni tudjuk a jézusi ígérettel: ha anyagi vagy szellemi áldozatukkal
akármilyen kis mértékben segítik az igehirdetést, ők is megkaphatják a
tanítványok jutalmát, azaz haláluk után ők is eljuthatnak a minden álmun-
kat felülmúló boldog életre.

Évközi 14. vasárnap

Mt 11,25–30

Abban az időben így szólt Jézus: „Áldalak téged Atyám, menny és föld ura, mert elrejtetted ezeket a bölcsek és okosak elől, és kinyilatkoztattad a kicsinyeknek. Igen, Atyám, így tetszett ez neked! Mindent nekem adott át az én Atyám, és senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya, s az Atyát sem ismeri senki, csak a Fiú, és akinek a Fiú ki akarja nyilatkoztatni. Jöjjetek hozzám mind, akik fáradtak vagytok és terhet hordoztok, és én felüdítelek titeket. Vegyétek magatokra igámat, és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű – és nyugalmat találtok lelketeknek. Mert az én igám édes és az én terhem könnyű.”

Az evangéliumi részletben két olyan kijelentés is elhangzik Jézus ajkáról, amelyek magyarázatra szorulnak.

„Áldalak téged Atyám, menny és föld ura, mert elrejtetted ezeket a bölcsek és okosak elől, és kinyilatkoztattad a kicsinyeknek” – hangzik az első kijelentés. Ez a mondat magyarázatot kíván, mert első hallásra azt a benyomást kelti, hogy Isten igazságtalanul bánik teremtményeivel: egyes emberek (az okosak) elől eleve elzárja az üdvösségre vezető út ismeretét, és csak a tanulatlanoknak, a képzetleneknek (a kicsinyeknek) adja meg az üdvözülés módjára vonatkozó kinyilatkoztatását. Nyilvánvaló azonban, hogy Jézus nem ilyesmit akart állítani. Kijelentését akkor értjük meg, ha figyelembe vesszük a mondatban szereplő szavak jelentését. – Jézus szóhasználatában a „bölcsek és okosak” a korabeli zsidóság vallási vezetői (köztük az írástudók és a farizeusok), akik híjával voltak mindenféle nyitottságnak. Előítéleteik fellegvárába zárkóztak, és ezért nem tudták elfogadni Jézusnak a mennyei Atyáról szóló tanítását. Ezek a vallásilag tanult emberek úgy vélték, ők ismerik az Istent, és azt is tudják, hogy Isten olyan Messiást fog küldeni, aki politikai és gazdasági szempontból felvirágoztatja majd Izrael népét. Előítélettel megalkotott várakozásukba sehogyan sem illett bele az alacsony származású, a szegény sorsú, a bűnbocsánatot és az örök életet hirdető Názáreti Jézus, aki nem segített lerázni a római igát, és

a zsidóság e világi dicsőségét, hatalmát biztosító Isten helyett irgalmas, szerető és megbocsátó Atyáról beszélt. Rejtve maradt előttük, hogy az üdvösségre vezető út maga Jézus. – Az okosakkal vagy okoskodókkal és bölcsekkel szemben állnak a kicsinyek, a nép egyszerű fiai: a vallási tanokban járatlan halászok, földművesek, akiknek nem voltak előítéleteik a Messiással és Istennel kapcsolatban. Ők is várták a Messiást, Isten uralmának megnyilvánulását, de nem akarták előírni számára azt, hogy hogyan közeledjen az emberekhez. Lehet, hogy álmodoztak a római uralom alóli felszabadulásról és Izrael népének felemelkedéséről, de Istenre bízták az ország megvalósításának módját. Nyitottságuk, egyszerűségük képessé tette őket arra, hogy felismerjék az egyszerű Názáreti Tanítóban, Jézusban a Messiást, és el tudták fogadni, hogy Isten az irgalomban, a szeretetben és a megbocsátásban akarja kinyilvánítani hatalmát. Ők voltak a kicsinyek, akik előtt feltáruklzott az üdvösségre vezető út.

„Vegyétek magatokra igámat, és tanuljatok tőlem [...] az én igám édes, és az én terhem könnyű”. Ez a második kijelentés, amely megvilágításra szorul. Jézus mondanivalójának megértéséhez figyelembe kell vennünk, hogy az ószövetségi próféták az Isten útmutatásait tartalmazó mózesi törvényt időnként az iga képével szimbolizálták (vö. Jer 5,5). Amikor Jézus saját igáját ajánlja, arra buzdítja az embereket, hogy ne a farizeusok által agyonmagyarázott és eltorzított mózesi törvényt kövessék, hanem az ő értelmezésében és életpéldájában bemutatott isteni útmutatást. A farizeusi törvény, vagyis az emberi törvényekből ácsolt iga keserű volt, és nehéz. A Jézus értelmezésében bemutatott mózesi törvény édes iga, mert Jézus magatartásának követése örömmel és reménnyel tölti el az ember szívét. Ez az iga könnyű, mert Jézus segít hordozásában, vagyis abban, hogy lélekben szelíd és szívünkben alázatos emberekké válhassunk.

Jézus tanításán elgondolkodva mondjunk köszönetet a mennyei Atyának, hogy kicsinyként fogadhatjuk az üdvösségre vezető jézusi tanítást. Egyben kérjük segítségét, hogy képesek legyünk Jézus édes és könnyű igáját hordozni, s így az üdvösségre eljutni.

Évközi 15. vasárnap**Mt 13,1–23**

Azon a napon Jézus kiment a házból és leült a tenger mellett. Nagy tömeg gyűlt össze körülötte. Ezért beszállt egy bárkába, leült, az egész tömeg pedig a parton állt. Sok mindent elmondott nekik példabeszédekben: „Íme, kiment a magvető vetni. Amint vetette a magot, némelyik mag az útfélre esett. Jöttek a madarak és folszedegették. Más magok köves helyre estek, ahol nem volt sok földjük. Hamar kikeltek, mert nem voltak mélyen a földben. De amikor a nap felkelt, megperzselődtek, s mivel nem volt gyökerük, elszáradtak. Néhány másik a tövisek közé esett. A tövisek felnőttek és elfojtották őket. Végül más magok a jó földbe hullottak. Ezek termést hoztak, az egyik százszorosot, a másik hatvanszorosot, ismét másik harmincszorosot. Akinek van füle, hallja meg!” Odamentek hozzá a tanítványok és megkérdezték tőle: „Miért példabeszédekben szólsz hozzájuk?” Ő ezt válaszolta nekik: „Mert nektek megadatott, hogy megismerjétek a mennyek országának titkait, nekik viszont nem adatik meg. Akinek ugyanis van, annak még adnak és bővelkedni fog, de akinek nincs, attól még azt is elveszik, amije van. Azért szólok hozzájuk példabeszédekben, mert néznek, de nem látnak, s hallgatnak, de nem hallanak és nem értenek. Beteljesedik rajtuk Izajás jóvendölése, aki azt mondta: »Hallván hallotok majd, de nem értetek, és nézván néztek, de nem láttok. Mert elhízott a szíve e népnek, a fülükkel nehezen hallanak, a szemüket pedig behunyták, nehogy lássanak a szemükkel, halljanak a fülükkel, értsenek a szívükkel; nehogy megtérjenek, s meggyógyítsam őket.« A ti szemetek azonban boldog, mert lát, és a fületek, mert hall. Bizony, mondom nektek: Sok próféta és igaz vágyott látni, amiket ti láttok, és nem látta, hallani, amiket ti hallotok, de nem hallotta. Halljátok hát, hogy mit jelent a magvető példabeszéde: Amikor valaki hallja az ország igéjét, s nem érti meg, akkor eljön a gonosz és elragadja, amit a szívébe vetettek: ez az, ami az útfélre esett. A köves helyre hullott mag pedig az, aki hallja az igét, s mindjárt be is fogadja örömmel, de nincs gyökere, és csak ideig-óráig tart. Amikor az ige miatt szorongatás és üldözés támad, hamar megbotránkozik. A tövisek közé hullott pedig az, aki hallja az igét, de a világ gondjai és a csalóka gazdagság elfojtja azt, és az gyümölcsöt nem hoz. A jó földbe vetett mag pedig az, aki hallja az igét és meg is érti

azt. Aztán gyümölcsöt hoz: az egyik százszorosat, a másik hatvan-
szorosat, a harmadik harmincszorosat.”

A magvetőről szóló példázat leírásába beleszövődik két meglepő mondat, amelyeket magyarázat nélkül aligha tudunk megérteni.

Az első meglepő mondat a tanítványok kérdése, akik a felől érdeklődnek, hogy Jézus miért csak a tömegeket oktatja példabeszédekben. A kérdés azért különös, mert a Mester nemcsak a tömeget, hanem tanítványait is példabeszédekben oktatta. Ez a látszólagos ellentmondás azonban feloldódik, ha figyelembe vesszük, hogy a héber és az arám nyelvben a példázat (māšāl) szó nemcsak hasonlatot jelent, hanem talányos rejtélyt is. Jézus is kettős értelemben használja a példabeszéd kifejezést. Egyrészt arra utal, hogy példázatai talányos rejtélyek maradnak azok számára, akik nem fogadták el Istentől a segítséget ahhoz, hogy megismerhessék a mennyek országa titkait, illetve akik nem fogadják nyitott szívvel az ő szavait. Másrészt azt hangsúlyozza, hogy a szavait nyitott szívvel fogadó tanítványok számára a példabeszéd nem rejtély, hanem érthető hasonlat.

A másik különös megjegyzés az, hogy akinek van, annak még adnak, hogy bővelkedjék, akinek pedig nincs, attól még azt is elveszik, amije van. E szavak jelentését akkor érthetjük meg, ha figyelembe vesszük: a jézusi mondás azt az ellentétet tartja szem előtt, amely az Isten felé nyitott (pogány és zsidó) emberek, valamint a választott nép hűtlen fiainak állásfoglalása között feszült. Azok a zsidó és pogány emberek, akiknek nyitott volt a szíve a Jézusban közeledő Isten befogadására („akiknek volt”), Isten többletajándékaként megkapták a tanúságtevői hivatást („nekik még adtak, hogy bővelkedjenek”). Ezzel szemben a zsidóság hűtlen csoportja, jóllehet birtokolta a választottság isteni ajándékát (vagyis „valamije volt”), bezárta szívét Jézussal szemben, és így elvételét tőle a tanúságtevés feladata („az is elvételét tőle, amije volt”).

Az evangéliumi tanítás mindannyiunk számára megfontolandó. Ezen a szentmisén arra kérjük Istent, adjon nekünk készséges szívet tanításának befogadására, és erősítse bennünk a tanúságtevői hivatástudatot, hogy keresztény életünk valóban százszoros termést hozhasson!

Évközi 16. vasárnap

Mt 13,24–43

[Jézus egy alkalommal ezt a példázatot mondta a népnek]: „Hasonlít a mennyek országa egy emberhez, aki jó magot vetett szántóföldjébe. Amíg aludtak az emberek, eljött az ellensége, konkolyt vetett a búza közé és elment. Amikor kisarjadt a gabona és kalászba szökken, előtűnt a konkoly is. Odamentek a szolgák a gazdához és azt mondták neki: »Uram! Ugye, te jó magot vetettél a szántóföldedbe? Honnan van hát benne a konkoly?« Azt felelte nekik: »Ellenséges ember cselekedte ezt.« A szolgák erre megkérdezték tőle: »Akarod-e, hogy elmenjünk és kiszedjük belőle?« Ő azonban azt felelte: »Nem, nehogy a konkolyt kiszedve kitépjétek vele együtt a búzát is. Hagyjátok együtt felnőni mindkettőt az aratásig. Aratáskor majd megmondom az aratóknak: Gyűjtsétek először össze a konkolyt és kössétek kévékbe, hogy elégessék. A búzát pedig gyűjtsétek össze a magtáramba.«” Egy másik példabeszédet is mondott nekik: „Hasonló a mennyek országa a mustármaghoz, amelyet egy ember megfogott, és elvetett a szántóföldjébe. Ez kisebb ugyan minden magnál, de amikor felnő, nagyobb lesz más veteményeknél. Fa lesz belőle, úgyhogy jönnek az ég madarai, és az ágai közt fészkelnek.” Azután egy másik példabeszédet mondott nekik: „Hasonló a mennyek országa a kovászhoz, amelyet egy asszony megfogott, és belekeverte három merőny lisztbe, amíg meg nem kelt az egész.” Mindezeket Jézus példabeszédekben mondta el a tömegnek. Példabeszéd nélkül semmit sem mondott nekik, hogy beteljesedjék, amit a próféta mondott: „Példabeszédekre nyitom ajkamat, kijelentem a világ alapítása óta elrejtett dolgokat.” Akkor elbocsátotta a tömeget és hazament. Tanítványai odamentek hozzá és azt mondták: „Magyarázd meg nekünk a példabeszédet a szántóföldben lévő konkolyról!” Ő azt felelte nekik: „Aki a jó magot veti, az az Emberfia. A szántóföld a világ, a jó mag az ország fiai, a konkoly pedig a gonosz fiai. Az ellenség, aki elvetette, az ördög, az aratás a világ vége, az aratók pedig az angyalok. Ahogy a konkolyt összeszedik és tűzben elégetik, úgy lesz a világ végén is: az Emberfia elküldi angyalait, azok összeszednek az ő országában minden botrányt, és azokat, akik gonoszságot cselekszenek, és bedobják őket a tűzes kemencébe. Lesz majd ott sírás és fogcsikorgatás. Akkor az igazak ragyogni fognak Atyjuk országában, mint a nap. Akinek füle van, hallja meg!”

Az evangéliumi részletben Isten országáról olvastunk tanítást. A hasonlatokban szereplő ország nem földrajzi hely, hanem a Jézushoz tartozó, az ő tanítását tudatosan vagy öntudatlanul követő emberek titokzatos, lelki közössége. E közösség földi dimenzióját mennyek országának, földöntúli végkifejletét pedig mennyországnak nevezzük. Ez az ország Jézusban és Jézus által érkezett el a földi világba: az irgalom, a szeretet, a megbocsátás és a remény birodalmaként van jelen a Jézushoz tartozó emberek életében, tevékenységében. Az evangélium Jézusa példázatokban mutatja be az ország jellemzőit, miközben három gondolattal vigasztal bennünket.

Az első jellemzőt abban fogalmazza meg, hogy Isten országának földi szakaszában együtt vannak az ország értékeit terjesztő és az értékek megvalósulását akadályozó emberi magatartásformák (az ország földi dimenziójában együtt növekszik a búza és a konkoly). Ez a ténymegállapítás egyrészt magyarázatot ad a világban tapasztalható sok rosszra, amelyet önmagunk és mások bűnei miatt kell elszenvednünk, másrészt azzal vigasztal bennünket, hogy Isten türelmes, vagyis Ő nem a bűnös halálát akarja, hanem azt, hogy megtérjen és éljen (vö. Ez 18,23).

A másik jellemzőt Jézus abban hirdeti meg, hogy az ország kicsiny, alig észrevehető kezdeményezésekből bontakozik ki, s válik az egész történelmet átható erővé. Ha belegondolunk, hogy a kereszténység mustármagnyi kis csoportként indult útjára, s fokozatosan elterjedt a világon, van okunk a reménykedésre. Ha pedig figyelembe vesszük, hogy még azoknak a lelkét is megérintette Krisztus tanítása, akik nem keresztények, vagy esetleg magukat nem hívőknak vallják, elfogadhatjuk, hogy a történelem mélyebb – csupán a hit szemével látható – vonulataiban valóra válik a bátorító példázat ígérete: az emberi lelkek rejtett világában terjed az Isten országa, azaz egyre nagyobbá válik az a mustárcserje, amelyről a történeti Jézus beszélt.

Az ország harmadik jellemzője az, hogy erői láthatatlanok, de hatékonyan működnek, miként a lisztet átható, tésztává érlelő kovász. Jézus e példázatban azzal vigasztal, hogy ha nem is szembetűnőek számunkra azok az erők, amelyek fokozatosan átformálják az emberi lelkeket, ezek jelen vannak a szívek mélyén. Mivel a bűnös ember önmaga erejében nem képes

a jó cselekedetekre, valahányszor a világban megcsillan a jóság (mert például árvíz alkalmával önzetlenül segítenek egymáson az emberek, vagy karitatív akciók keretében támogatják a rászorultakat stb.), fel kell tételeznünk, hogy – akár elismerik, akár nem – ezt nem önmaguk erőfeszítéséből, hanem annak az isteni „kovásznak” erejében teszik, amelyről Jézus beszélt.

Jézus bátorít és vigasztal. A konkolyról szóló példázat záradékában ugyan tüzes kemencét helyez kilátásba a konkolynak, vagyis az isteni ország terjedését következetesen akadályozó bűnös embernek, de figyelembe kell vennünk, hogy ebben az esetben nem információt ad, azaz nem tényeket jelent be, hanem a performatív beszédmódban, a hallgatóság lelkiületét átalakítani szándékozó prófétai intelem műfajában fogalmaz. Nem azt mondja tehát, hogy sokan vagy kevesen fognak kárhozatra jutni, hanem azt, hogy ha akadna olyan ember, aki halála pillanataig makacsul az ország ellenségének bizonyulna, akkor annak sorsa olyan értelmetlenné és semmissé válna, mint a tűzre vetett konkolyé. A fenyegető szavak tehát nem homályosítják el az Isten szeretetébe vetett reményt, ellenben gondolkodásra késztetnek mindenkit. – Ehhez hasonlóan a mustármagról és a kovásról szóló példázat is erősíti reményünket, miközben arra szólít, hogy igyekezzünk fölfedezni a jóság apró megnyilvánulásaiban azt a láthatatlan isteni erőt, amely a mustármag és a kovász diadalát biztosítja.

Évközi 17. vasárnap**Mt 13,44–52**

[Egy alkalommal Jézus ezeket a példázatokat mondta tanítványainak]: „Hasonló a mennyek országa a szántóföldbe rejtett kincshez. Egy ember megtalálta, újra elrejtette, aztán örömeiben elment, eladta mindenét, amije csak volt, és megvette a szántóföldet. Hasonló a mennyek országa a kereskedő emberhez, aki szép gyöngyöket keresett. Amikor talált egy sokat érő gyöngyöt, elment, eladta mindenét, amije csak volt, és megvette azt. Hasonló a mennyek országa a tengerbe vetett hálózhoz, amely minden fajta halat összefogott. Amikor megtelt, felhúzták a partra, leültek, és a jókat edényekbe gyűjtötték, a hitványát pedig kidobták. Így lesz a világ végén is. Az angyalok kimennek majd, a gonoszokat elválasztják az igazaktól és bedobják őket a tüzes kemencébe. Lesz majd ott sírás és fogcsikorgatás. Megértettétek mindezeket?” Azt felelték neki: „Igen.” Ő pedig azt mondta nekik: „Így tehát minden írástudó, aki járatos a mennyek országában, hasonló a házigazdához, aki kincseiből újat és régit hoz elő.”

Az evangéliumi hasonlatok Isten országának felbecsülhetetlen értékéről, az országgal kapcsolatos helyes emberi magatartásformákról, illetve az ország semmibevételének kárhozatos következményéről szólnak.

A hasonlatok értelmezésekor gondolnunk kell arra, hogy Isten országa nem földrajzi vagy politikai rendszer, hanem szellemi valóság: azoknak az embereknek lelki birodalma, akik elfogadják Isten uralmát, lelkiismeretükben követik útmutatását. Az Isten uralmát elfogadó emberek lelki birodalmának földi szakaszát Jézus mennyek országának, földöntúli végkifejtét pedig mennyországnak is nevezi. Isten országa az irgalom, a megbocsátás, a szeretet és a remény birodalma. A mennyország előízeként olyan állapot, amelyet Pál apostol egyszerűen így nevez: „igazságosság, béke és öröm a Szentlélekben” (Róm 14,17).

Az első két hasonlat tanítása világos és egyértelmű: a földbe rejtett kincs és az igazgyöngy a mennyek országát jelenti, amely értékében messze felülmúlja e világ valamennyi kincsét. Ez az ország titokzatos lelki biro-

dalomként jelen van mindenütt, ahol az emberek elfogadják Isten akaratát, s ennek következtében megtapasztalják az irgalom, a nagylelkű megbocsátás, a feltétlen szeretet vagy az örök életbe vetett remény csodáját. Az evangélium arra tanít, hogy ha megsejítettünk valamit az ország jelenvalóságából, a hasonlatokban szereplő emberekhez hasonlóan mi is adjuk el mindenünket a mennyek országa elnyerése érdekében. Kérdés azonban, hogy ezt hogyan tegyük. Személyes életünkben mit jelent az, hogy mindent eladunk a mennyek országáért? A kérdésre könnyen válaszolhatunk, ha belátjuk: mindenünket odaadni annyit jelent, mint bizonytságot tenni arról, hogy a mennyek országát és a benne rejlő örök élet ígérését többre tartjuk a világ anyagi és szellemi értékeinél. Ezt többféle módon is megtehetjük. Azok a nagyszülők, akik nemcsak azzal törődnek, hogy anyagiilag segítség gyermekeiket, unokáikat, hanem imával vagy keresztény reményt sugárzó életvitelükkel is Isten felé segítik őket, már tanúságot tettek: többre tartják a mennyek országát a világ értékeinél. Azok a szülők, akik nem csupán anyagi és szellemi szempontból adnak meg mindent gyermekeiknek, hanem vallásos nevelésükkel is törődnek, már azok közé tartoznak, akik „eladták” pogány felfogásukat a mennyek országa elnyerése érdekében. Azok a fiatal lányok és fiúk, akik párválasztási küzdelmeikben megpróbálnak az evangéliumi értékek alapján tájékozódni, arról tesznek tanúságot, hogy a csábítóan szabados életvitelnél magasabb rendűnek tartják az Isten elgondolása szerinti párkapcsolatokat. – A példákat vég nélkül lehetne sorolni.

A harmadik, a tengerbe vetett hálóról szóló hasonlatban Jézus negatív módon hangsúlyozza az ország felbecsülhetetlen értékét: arra figyelmeztet, hogy örök boldogságunkat kockáztatjuk, ha nem keressük vagy semmibe vesszük Isten országának titokzatos valóságát. A tengerbe vetett háló az utolsó ítéletet jelképezi, amelyben Isten elválasztja egymástól a jókat és a hitványakat (az Isten országát kereső és elfogadó embereket azoktól, akik elutasítják vagy semmibe veszik Isten országát).

Ez a hasonlat problémát vet fel: megjelenik benne az ítélő Isten képe, aki örök „tűzre” dobja a hitvány halakat, vagyis azokat az embereket, akik földi életükben elutasították Isten országának keresését és elfogadását. Az örök kárhozattal büntető Isten képe azonban ellentétben áll annak a jóságos mennyei Atyának alakjával, akinek vonásait Jézus a legszebben a tékozló

fiú atyjának alakjában rajzolta meg (vö. Lk 15,11–32). Ellentmondás rejlik abban, hogy az emberszerető Isten, aki felkelti napját jókra és gonoszokra egyaránt, s tanúságtevőitől még az ellenségszeretetet is megköveteli (Mt 5, 43–45), örök büntetéssel sújtja korlátozott tudással és szabadsággal megajándékozott teremtményeit, akik nem keresik országát, vagy nem megfelelő módon tesznek tanúságot elfogadásáról. Ezt az ellentmondást csak úgy tudjuk feloldani, ha figyelembe vesszük: a példázatában Jézus nem információt ad az utolsó ítéletről, hanem a performatív (a hallgatóságot meggyőzni és átalakítani szándékozó) beszédmódot alkalmazza. A prófétai intelem műfajában csak annyit akar mondani, hogy ha akadna olyan ember, aki földi élete folyamán nem keresné vagy semmibe venné Isten országát, s halála pillanatában is megmaradna az elutasítás állapotában, az nem juthatna el Isten boldogító társaságába. Ez pedig olyan rossz lenne neki, mintha tüzes kemencébe vetnék őt. Jézus tehát nem konkrét emberek jövőjét rajzolja meg, és nem arról beszél, hogy sokan vagy kevesen fognak elkárhozni: egyszerűen arra figyelmeztet, hogy vegyük komolyan az örök boldogságot biztosító Isten országáról szóló tanítását, s tegyünk meg mindent, hogy elkerüljük az ország elutasításával vagy semmibe vételével együtt járó kárhozat állapotát.

Az evangéliumi hasonlatok arra buzdítanak bennünket, hogy földi létünk folyamán próbáljuk felfedezni az irgalomban, a megbocsátásban, a szeretetben és a reményben testet öltő Isten országának kincsét, a megtalált kincsnek rendeljük alá e világi értékeinket, és tegyünk meg mindent, hogy ne jussunk azok sorsára, akik elutasítják a felbecsülhetetlen értékű országot, minden ember örök boldogságának zálogát.

Évközi 18. vasárnap – Urunk színeváltozása

Mt 17,1–9

Hat nap múlva Jézus maga mellé vette Pétert, Jakabot és Jánost, a testvérét, és fölvitte őket külön egy magas hegyre, és színében elváltozott előttük. Ragyogott az arca, mint a nap, a ruhái pedig fehérek lettek, mint a napsugár. És íme, megjelent nekik Mózes és Illés, s beszélgettek vele. Péter ekkor azt mondta Jézusnak: „Uram, jó nekünk itt lenni! Ha akarod, csinálok itt három sátrat, neked egyet, Mózesnek egyet és Illésnek egyet.” Még beszélt, amikor íme, fényes felhő árnyékolta be őket, s a felhőből egy hang szólt: „Ez az én szeretett Fiam, akiben kedvem telik, őt hallgassátok.” Ennek hallatán a tanítványok arcra borultak és igen megijedtek. Jézus odament, megérintette őket és azt mondta: „Keljetek föl, és ne féljetek!” Amikor fölemelték a szemüket, senkit sem láttak, csak Jézust egymagát. Amint lejöttek a hegyről, Jézus megparancsolta nekik: „Senkinek se beszéljete a látomásról, amíg az Emberfia a halálból föl nem támad.”

Az evangéliumi részlet nem helyszíni közvetítés, nem mai értelemben vett krónika, hanem ószövetségi jelképekkel tarkított vallási dráma, amely csak áttételesen, a húsvéti hit prizmáján keresztül teszi „láthatóvá” az apostoloknak Jézussal kapcsolatos tapasztalatát. E különleges ábrázolásmód okán nem tudjuk pontosan, hogy a történeti Jézus követőit milyen élmények készítették a színeváltozás jelenetének megfogalmazására. Történetileg azonban bizonyos, hogy Jézus tanítványai fokozatosan megsejtették azt, ami csak mesterük feltámadása után vált teljesen nyilvánvalóvá: Jézus azonos az ószövetségi próféták által ígért Messiással, akinek személyében egy szenvedő ember és egy dicsőséges király vonásai keverednek egymással.

A babiloni fogság egyik prófétája, Második Izajás a Kr. e. 6. században arról jövendölt, hogy a Messiás mint Isten szeretett Szolgája az emberek bűnei miatt vállalja a szenvedést (vö. Iz 42,1; 53,11). Más ószövetségi várakozásokban ellenben a Messiás dicsőséges királyként szerepel, akit Isten saját fiának tekint (vö. Zsolt 2,7). – A színeváltozás jelenetében az égi hang „szeretett Fiának” nevezi Jézust. Ez egyértelmű utalás arra, hogy

Jézus azonos azzal a szenvedő Szolgával, akiről Második Izajás jövendölt. A fénylő arc, a fehérén ragyogó ruha és az Isten világához tartozó próféták megjelenése pedig a szimbólumok nyelvén azt jelzi: a szenvedő Szolga azonos a dicsőséges Messiás-királyal, Isten fiával. A színeváltozás jelenetében tehát a két ószövetségi várakozás egybekapcsolódik: Jézus alakjában a másokért szenvedő Szolga és a dicsőséges királyi Messiás vonásai ötvöződnek egymással.

Az Urunk színeváltozásáról szóló bibliai leírás egyértelműen összekapcsolja egymással Jézus szenvedését és dicsőséges feltámadását. Az apostolok kései utódaiként mi is örömteli szívvel, ugyanakkor döbbenten állunk e misztérium előtt. Öröm tölti el szívünket, hogy ahhoz az isteni Messiáshoz tartozunk, akinek erejében legyőzhetjük a halált. Ugyanakkor félünk is, mert nem tudjuk igazán elfogadni a szenvedés és a feltámadás kapcsolatát. Eszünkkel elfogadjuk, hogy a szenvedés útját kell járnunk, mert Jézus sorában kell osztoznunk. Talán azt is belátjuk: Isten a bűn következményeként azért engedte meg a szenvedést, mert e nélkül túlságosan ragaszkodnánk a földhöz, s megfeledkeznénk égi hazánkról. A szenvedések közepette azonban ezek a felismerések túlzottan elméletinek látszanak, nem segítenek rajtunk. Szívünkkel, érzelmeinkkel éppúgy tiltakozunk, mint annak idején a tanítványok.

A színeváltozás jelenetén elgondolkodva a szentmisén arra kérjük Istent, segítsen nekünk, hogy egyre jobban el tudjuk fogadni a szenvedés és a megdicsőülés összefüggésének titkát. Imádkozzunk: tegye lehetővé, hogy egyre határozottabban tudjunk a szenvedő Szolga nyomába lépni, hogy egykor az ő dicsőséges feltámadásában is részesülhessünk!

Évközi 19. vasárnap

Mt 14,22–33

[A kenyérszaporítás eseménye után Jézus] mindjárt megparancsolta a tanítványoknak, hogy szálljanak bárkába, és menjenek előtte a túlpartra, amíg ő elbocsátja a tömeget. Miután elbocsátotta a tömeget, egyedül fölment a hegyre imádkozni. Amikor beesteledt, egyedül volt ott. A bárka pedig már sok stádiumnyira volt a parttól, hányták-vetették a hullámok, mert ellenszél volt. Éjjel pedig, a negyedik őrváltás idején odament hozzájuk a tengeren járva. Amikor a tanítványok meglátták őt, amint a tengeren jár, megrettentek és azt mondták: „Kísértet!”, és félelmükben kiáltozni kezdtek. Jézus azonban mindjárt szólt nekik: „Bízzatok, én vagyok, ne féljetek!” Péter így válaszolt neki: Uram, ha te vagy, parancsold, hogy hozzád menjek a vízén.” Ő azt mondta: „Gyere!” Péter kiszállt a bárkából, elindult a vízén és Jézushoz ment. Mikor azonban látta az erős szelet, megijedt, és amint merülni kezdett, felkiáltott: „Uram! Ments meg engem!” Jézus azonnal kinyújtotta a kezét, megragadta őt és azt mondta neki: „Te kishitű! Miért kételkedtél?” Amikor beszálltak a bárkába, elállt a szél. Akik a bárkában voltak, leborultak előtte, és azt mondták: „Valóban Isten Fia vagy!”

A Biblia emberi szerzői csodának tekintenek minden olyan szokványos vagy rendkívüli cselekedetet és eseményt, amelyben az ember felfedezi Isten önközlését és működését. A Jézus vízénjárásáról szóló írás is ilyen eseményről ad hírt. E csoda történeti alapja feltehetően az volt, hogy a tanítványok egy alkalommal bárkájukkal viharba kerültek, majd azt tapasztalták, hogy a háborgó tenger váratlanul lecsillapodott, s ők megmenekültek. Ezt a megmenekülést csodaként élték meg: úgy gondolták, hogy Jézuson keresztül Isten segített rajtuk, és megmenekülésüket Istennek köszönhetik. A csodaélményükről szóló leírást azonban nem szabad betű szerint értelmezni, mert ez műfaji szempontból nem riport, hanem éppen csoda-elbeszélés. Olyan irodalmi alkotás, amelynek szerzője Jézus feltámadása és isteni mivoltának hívő elfogadása után a szimbólumok nyelvén három gondolatot fogalmaz meg a tanítványok eredeti tapasztalatával kapcsolatban. Utal arra, hogy a csoda folytatódik és állandósul az egyházzá váló tanítvá-

nyi közösség életében. Kiemeli, hogy a bajba jutott tanítványokat megmentő Jézus azonos azzal a Krisztussal, aki feltámadásában isteni természetű lénynak bizonyult. S hangsúlyozza, hogy a Jézus isteni mivoltába vetett hit a feltétele annak, hogy az ember személyes életében is valóra válhasson a bibliai értelemben vett csoda.

A leírás egyik szimbóluma a bárka, illetve a bárkában utazó kicsiny közösség. Ez a kicsiny tanítványi közösség a csodaelbeszélés szerzője szerint annak az egyháznak előképe és jelképe, amely az első pünkösdőn hajóként indult útjára a történelem viharos tengerén. Máté evangélista könnyen elfogadhatta ezt a szimbolikát, hiszen a bárkába szálló Jézus és a mestert követő tanítványok közösségében (vö. Mt 8,23) Máté is az egyház előképét láthatta.

Azt a keresztyén meggyőződést, hogy a tanítványokat megmentő Jézus azonos a feltámadt Krisztussal, a csodaelbeszélés szerzője ószövetségi szimbólumok használatával írja le. Jézus isteni mivoltára a vízen járás jelenetével és azzal utal, hogy ajkára adja az „én vagyok, ne féljetek” mondatot. A vízen járás jelenete nem természettudományos képtelenséget mutat be, mert szimbólum: azt jelképezi, hogy Jézus annak az Istennek nevében és erejében cselekszik, aki teremtként felette áll az általa alkotott világnak, és ura a háborgó vizeknek is. A leírás arra emlékezteti a csodaelbeszélés olvasóit, hogy Jézus annak az Istennek erejében művelte csodáit, akiről az ószövetségi Biblia költői szövegei azt állítják, hogy szabadon lépked a tenger hullámhegyein (vö. Jób 9,8; Zsolt 77,20). Az „én vagyok, ne féljetek” jelkép értékű mondat is arra utal, hogy Jézus csak azért tudott csodát tenni, mert szoros egységben, bensőséges kapcsolatban volt a mennyei Atyával (vö. Jn 10,30), aki a Bibliában az „én vagyok” formulával mutatkozott be (vö. Kiv 3,14).

A csodaelbeszélés alkotója a Jézus isteni mivoltába vetett hit fontosságát Péter vízen járási kísérletével illusztrálja. Nyilvánvalóan ez a jelenet sem betű szerint értendő, azaz nem valamiféle sikertelen bűvészmutatványról szóló beszámoló, hanem szimbólum értékű leírás. Azt fejezi ki, hogy ha a Jézus jelenlétéből bátorságot merítő tanítvány, illetve az általa képviselt egyház el is indul a Jézus isteni mivoltába vetett hit ösvényén (ami nehézségi fokát illetően hasonlít a vízen járáshoz), csak addig folytathatja

útját, amíg Mesterére szegezi tekintetét. Ha szeme elől veszíti Jézust, mert a szélre és a hullámokra (vagyis csupán a történelem viharos hullámveréseire, az emberi élet árnyoldalaira és kegyetlen tényezőire) figyel, „süllyedni” kezd, és ekkor már újra csak Jézus segítő keze mentheti meg a hitetlenségtől.

Milyen üzenetet olvashatunk ki az elbeszélésből? Semmi esetre sem azt, hogy Jézus tudott a víz felszínén közlekedni, vagy hogy benne bízva mi is meg tudjuk ezt tenni. Inkább azt kell kihallanunk az evangéliumi csoda-elbeszélésből, hogy a történelem hullámaiban hanykolódó egyház hajóját csak a Jézus isteni mivoltába vetett hit mentheti meg az elsüllyedéstől. Személyünkhöz szólóan az evangéliumi részlet azt tanítja, hogy valahányszor veszélybe kerül törékeny hitünk, kérjük Jézus segítségét. Ha a hit útján járva az élet szélviharai, hullámai (a betegségek, egy-egy haláleset, katasztrófa vagy bármilyen szenvedés) elvonja figyelmünket Jézusról, és úgy érezzük, összecsapnak fejük felett a hullámok, bizalommal kérjük a feltámadt Krisztus segítségét! Ha ezt meg tesszük, a mi életünkben is megismétlődhet a vízen járás csodája.

Szűz Mária mennybevétele (Nagyboldogasszony) Lk 1,39–56

Mária pedig útra kelt azokban a napokban, és sietve elment a hegyek közé, Júda városába. Bement Zakariás házába, és köszöntötte Erzsébetet. És történt, hogy amint Erzsébet meghallotta Mária köszöntését, felujjongott méhében a magzat, és Erzsébet eltelt Szentlélekkel. Hangosan felkiáltott: „Áldott vagy te az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse! De hogyan történhet velem az, hogy az én Uramnak anyja jön hozzám? Mert íme, amint fülemben felhangzott köszöntésed szava, felujjongott a magzat méhemből. És boldog, aki hitt, mert be fog teljesedni, amit az Úr mondott neki.” Mária erre így szólt: „Magasztalja lelkem az Urat, és szívem ujjong megváltó Istenemben, mert tekintetre méltatta szolgálója alázatosságát. Íme, mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék, mert nagy dolgot cselekedett velem a Hatalmas, és Szent az ő Neve. Irgalma nemzedékről nemzedékre azokra száll, akik őt félik. Hatalmas dolgokat művelt karja erejével, szétszórta a gondolataikban kevélykedőket. Hatalmasokat levetett a trónról, és kicsinyeket felemelt. Éhezőket betöltött jókkal, és üresen bocsátott el gazdagokat. Felkarolta szolgáját, Izraelt, megemlékezve irgalmasságáról, amint megmondta atyáinknak, Ábrahámnak és utódainak mindörökre.” És Mária nála maradt mintegy három hónapot, azután visszatért házába.

Szűz Mária mennybevételét ünnepeljük. A Megváltó, az ősegyházig visszanyúló hagyomány szerint, édesanyjának, Máriának a holttestét nem engedte át a földi enyészetnek, hanem röviddel halála után föltámasztotta és magához emelte a mennyei dicsőségbe. A keleti egyházban, ahol Mária halálát átmenetelnek, születésnapnak vagy elszenderedésnek nevezték, már az 5. század elején megemlékeztek Mária halála napjáról. A nyugati egyházban a 8. századtól Mária mennybevétele néven vált ismertté az ünnep. A mennybevétel ünnepe Magyarországon a 11. században a Nagyboldogasszony nevet kapta. Ennek magyarázata az, hogy Szent Gellért püspök († 1046) ajánlására a magyarok között tevékenykedő hittérítők a magyar ősvallás anyaistennőjének nevét átvéve a Bódog asszony (Úrnő, Királynő)

címet használva beszéltek Szűz Máriáról. A 12. századi Hartvik-legenda szerint a magyarok közt annyira elterjedt ez a szóhasználat, hogy még Mária mennybevételének ünnepét is az Úrnő (Boldogasszony) napjaként tartották számon. Ezen a napon azt a hitigazságot tudatosítjuk, amelyet 1950-ben a pápa úgy fogalmazott meg, hogy a Boldogságos Szűz földi életének lezárulásakor Isten által átváltoztatott, testi-szellemi megnyilvánulásokkal rendelkező személyként felvétetett a mennybe, azaz biztosan eljutott az üdvösségre.

Mária mennybevételéről a Biblia nem ad kifejezett tanítást, de burkolatosan a Szentírás is tartalmazza ezt a hitigazságot. Pál apostol azt írja, hogy ha halálának hasonlóságában egybenőttünk Krisztussal, úgy leszünk vele föltámadásában is (vö. Róm 6,5). Krisztus a bűn uralmának, az örök halál hatalmának megszüntetése végett halt meg. Halálának hasonlóságában egybenőni vele annyit jelent, mint elfogadni az ő lényét, a tőle kapott erőforrásból táplálkozva részt venni a bűn elleni küzdelmében, az ő szellemében szenvedni, és naponta meghalni a világ értékeit istenítő kísértések számára. A keresztények előtt egyértelmű, hogy az emberek közül senki sem került olyan szoros kapcsolatba a bűn ellen küzdő Jézussal, azaz senki sem nőtt annyira egybe vele halálának hasonlóságában, mint édesanyja, Mária. Logikusnak látszik tehát, hogy Fia megdicsőülésében is részesült.

Az evangéliumi részlet egy sajátos ókori irodalmi alkotás, a gyermekségtörténet keretében mutatja be, hogy ki volt az a Jézus, akivel Mária egybenőtt halálának hasonlóságában. A gyermekségtörténet műfaja a Biblián kívüli irodalomban sem ismeretlen: híres személyek köré az ókori népi hagyomány időnként építő jellegű elbeszéléseket, legendákat szőtt, hogy igazolja: a szóban forgó személy már gyermekkorában vagy anyja méhében is az volt, akinek később bizonyult. A Mária Erzsébetnél tett látogatásáról szóló evangéliumi részlet is ilyen műfajú alkotás. Szerzője a Jézus születése előtti időre visszavetített képzeletbeli történet keretében azt a keresztény meggyőződést fogalmazza meg, hogy a Mária szíve alatt hordott magzat már fogantatásakor, illetve anyja méhében is azonos volt azzal a Jézussal, aki felnőtt korában s főleg feltámadásában Isten hatalmas Fiának bizonyult, s akiben beteljesültek az ószövetségi messiási jövendölések. A látogatás jelenetének megálmodója azt hirdeti, hogy Jézust már anyja méhében is

megillette volna az Erzsébet ajkáról elhangzó áldott jelző, és a messiás-királyi mivoltára utaló Úr cím. Édesanyjának ajkára pedig joggal adhatta a gyermekségtörténet szerzője a „mostantól fogva boldognak hirdet engem minden nemzedék” szavakat, hiszen a Szentírás szerint az a boldog, aki hisz a mennyei Atyában, elfogadja az ő titokzatos rendelkezéseit, és Isten erejében küzd a bűn ellen.

Mária mennybevételének ünnepe örövendezésre szólít, mert arra emlékeztet, hogy ami Jézus anyjával történt, az történik majd velünk is. Örövendetes ez az ünnep, mert azt hirdeti, hogy ha Máriához hasonlóan küzdünk a bűn ellen, azaz egybenövünk a bűnnel szemben halálos küzdelmet folytató Jézussal, egybe fogunk nőni vele feltámadásában, megdicsőülésében is. Köszönjük meg a mennyei Atyának ezt a káprázatos lehetőséget, s kérjük, tegyen bennünket képessé a bűn elleni küzdelemre, hogy Máriához hasonlóan halálának hasonlóságában egybe tudjunk nőni Jézussal, és így egykor az ő dicsőséges feltámadásában is részesülhessünk, s miként Mária, mi is a mennybe vétessünk.

Évközi 20. vasárnap – Szent István király

Mt 7,24–29

[Abban az időben Jézus így szólt tanítványaihoz]: „Mert mindenki, aki hallgatja e szavaimat és tettekre váltja azokat, hasonló az okos emberhez, aki a házát sziklára építette. Szakadt a zápor, jött az áradat, fújtak a szelek és nekizúdultak a háznak. De az nem dőlt össze, mert az alapjait sziklára rakták. Mindaz pedig, aki hallgatja e szavaimat, de nem váltja tettekre azokat, hasonlít a balga emberhez, aki a házát homokra építette. Szakadt a zápor, jött az áradat, fújtak a szelek és nekizúdultak a háznak. Az összedőlt, és nagy lett a romlása.” Történt pedig, hogy amikor Jézus befejezte ezeket a szavakat, a néptömegek le voltak nyűgözve a tanításától, mert úgy tanította őket, mint akinek hatalma van, és nem úgy, mint az ő írástudóik.

Az evangélium tanítása világos. Jól tudjuk: minden építkezésnél fontos a terv és a megfelelő alap kiválasztása. Ez azért megfontolandó, mert minden embernek építkeznie kell: itt a földön az az Istentől kapott feladatunk, hogy építsük fel önmagunkat, műveljük ki azt a szívünkben lévő „belső embert” (vö. 2Kor 4,16), aki egy örökkévalóságon át „el tudja majd viselni” az Istennel való találkozás káprázatos boldogságát.

Aki homokra épít, az elutasítja Isten üdvözítő tervét, és lemond arról az alapról, amelyet az isteni segítség jelent. Az ilyen ember e világi ideológiák szerint alakítja életét, és gögösen elutasítja az Isten elgondolását. Nem kell neki Isten segítsége; önerőből akar építkezni, és e világi értékek – pénz, hírnév, gyönyör – hajszolásával próbálja üdvözíteni önmagát. Az ilyesfajta önépítés azonban csak szánalmas tákolmányt ígér. A szűk látókörű és gögös embernek keserűen kell megtapasztalnia, hogy az emberi ész üdvösséget ígérő eszmerendszerei a krízis óráiban szertefoszlanak, semmivé válnak. Erejének hanyatlásával, a szenvedés és a betegség óráiban pedig be kell látnia, hogy az önerőre alapozott megváltás ostoba emberi álom. Természetesen továbbra is megteheti, hogy az emberi ész és az e világi értékek homokjára építi létének házát, de akkor félő, hogy ezt a tákolmányt egészen romba dönti majd az Istennel való találkozás „vihara”.

Aki ellenben Jézus sziklaalapjára épít, az elfogadja a létére vonatkozó isteni tervet, és a gyermek bizalmával kapaszkodik Isten atyai segítségébe. Az e világi eszmékből csak azt fogadja el, ami nem ellenkezik az isteni mérnök elgondolásával, és nem akarja önmagát Münchhausen báróként kihúzni a világ mocsarából, hanem elfogadja az embert fölemelni szándékozó Isten erejét. Az ily módon építkező ember bizton remélheti, hogy halála pillanatára létének háza remekművé válik. Előfordul persze, hogy nem látja világosan az üdvözítő isteni tervet, de ilyenkor is bízik abban, hogy Isten az embernél jobban tudja, mi teszi igazán boldoggá a teremtményt. Amikor pedig ráköszönt a betegség és a szenvedés, akkor sem esik kétségbe, mert az elvetett búzaszem példájából tudja, hogy Isten a gyengeségből és a szétbomlásból is új életet fakaszt (vö. Jn 12,24). Az ilyen ember helyesen cselekszik, mert az isteni terv alapján és Jézus sziklaalapjára épít.

Ezen az ünnepen hálásan emlékezünk Szent István királyra, országunk alapítójára. Az ő legnagyobb érdeme az volt, hogy bűnös és erkölcsileg botladozó, de bűneit ismételten megbánó emberként Jézus sziklaalapjára igyekezett építeni életét, és erre a sziklára akarta helyezni országának jövőjét. Köszönjük meg, hogy ilyen bölcs módon gondoskodott rólunk, és kérjük közbenjáró imáját, hogy követni tudjuk példáját: Szent István imádásos közbenjárása segítsen bennünket, hogy életünket Jézus sziklaalapjára építve egykor vele együtt örvendezhessünk Isten boldogító színélátásán.

Évközi 21. vasárnap

Mt 16,13–20

Amikor Jézus Fülöp Cézareájának vidékére ment, megkérdezte tanítványait: „Kinek tartják az emberek az Emberfiát?” Ők ezt felelték: „Egyesek Keresztelő Jánosnak, mások Illésnek, mások meg Jeremiásnak, vagy egynek a próféták közül.” Erre megkérdezte őket: „És ti kinek tartotok engem?” Simon Péter válaszolt: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia.” Jézus azt felelte neki: „Boldog vagy, Simon, Jónás fia! Mert nem a test és vér nyilatkoztatta ki ezt neked, hanem az én Atyám, aki a mennyekben van. Én pedig mondom neked: Te Péter vagy, és én erre a kősziklára fogom építeni egyházamat, s az alvilág kapui nem vesznek erőt rajta. Neked adom a mennyek országának kulcsait. Amit megkötsz a földön, meg lesz kötve a mennyekben is, és amit feloldasz a földön, föl lesz oldva a mennyekben is.” Ezután meghagyta a tanítványoknak, hogy senki-nek se mondják el, hogy ő a Krisztus.

Máté evangéliumának idézett részlete azokat a jézusi metaforákat idézi fel, amelyek alapján az első keresztény közösség elsőbbséget, valamiféle vezető szerepet tulajdonított Péter apostolnak. Péter Jézus halála után a jeruzsálemi keresztény közösség vezetője lett, majd Néro császár uralkodása idején, 64 és 67 között a római közösség vezetőjeként (az egyház első pápájaként) halt vértanúhalált. A történelemből tudjuk, hogy bár Jézus nem rendelkezett a ma ismert egyházszerkezet részleteinek kialakítását illetően, az apostolok és tanítványok meghívásával megkezdte e közösség megszervezését, s az apostolok körében kiemelt helyet szánt Péternek. E kiemelt szerepet három metafora jellemzi.

Az első szókép a szikla. Az Ószövetség Istent illetve a rendíthetetleniséget és a maradandóságot szimbolizáló szikla névvel (vö. MTörv 32, 15; Zsolt 18,32; 31,3; 71,3; Iz 44,8). Amikor tehát Jézus sziklának nevezi Pétert, nem arra az apostolra gondol, aki pusztán emberi teljesítményként szilárdan bízik Istenben: hiszen jól tudjuk, a szalmaláng lelkesedésű Péter, aki háromszor is megtagadta Mesterét, egyáltalán nem volt határozottságot és következetességet mutató ember. Jézus azt a Pétert tartja szem előtt, aki-

nek az isteni sziklába kapaszkodó életét maga Isten teszi erőssé, s így az isteni szikla által ajándékozott és megerősített péteri hit lesz az a rendíthetetlen alap, amelyre az egyház intézménye épül.

A másik metafora a kulcsok átadása. Az ókori keleten a kulcsok átadásának jelképével fejezték ki a hatalomból való részesedést: az uralkodó kulcsot nyújtott át az általa választott gondnoknak vagy kormányzónak. Jézus is ezt a szimbólumot használja, amikor jelezni akarja, hogy az ő tanításának helyes magyarázata és testvéreinek megerősítése (vö. Lk 22,32) által Péter apostol kulcsfontosságú személy lesz az Isten országába vezető út megnyitásában vagy elzárásában. Péter az írástudók és a farizeusok helyébe lép, akik többnyire elzárták a mennyek országába vezető utat az emberek elől (vö. Mt 23,13).

A harmadik metafora az oldás és a kötés hatalma. A zsidó tanítók szerint oldani (megengedni) és kötni annyit jelent, mint igaznak vagy hamisnak nyilvánítani valamilyen tanítást, illetve megengedettnek vagy tiltottnak mondani valamilyen cselekedetet. E kifejezések ritkábban a közösségbe való újrafelvételre vagy az abból történő kizárásra is utaltak. Bár minden apostol megkapta ezt a hatalmat, elsősorban Péter feladata, hogy vigyázzon a tanítás tisztaságára, a bűnbánatot tanúsítókat pedig visszafogadja az egyház közösségébe.

Ezen a szentmisén, amikor megköszönjük Istennek, hogy Péter személyében földi vezetőt adott tanúságtevő közösségének, gondoljunk szentatyánkra, Ferenc pápára is, aki Péter apostol kései utódja. Kérjük Istent, segítse őt, hogy meg tudja őrizni az isteni sziklába kapaszkodó hitét, és bölcsen tudja irányítani mindazokat, akik Péterhez hasonlóan elfogadják Istentől a rendíthetetlen hit ajándékát.

Évközi 22. vasárnap

Mt 16,21–27

[Abban az időben] kezdte Jézus jelezni a tanítványainak, hogy Jeruzsálembe kell mennie, sokat kell szenvednie a vénektől, főpapoktól és írástudóktól, meg kell, hogy öljék, és harmadnapra föl kell támadnia. Péter erre félrehívta őt, és kezdte lebeszélni: „Távol legyen ez tőled, Uram! Ez nem történhet meg veled.” Ő azonban megfordult, és azt mondta Péternek: „Távozz előlem, Sátán! Botrány vagy nekem, mert nem Isten dolgaival törödsz, hanem az emberekével!” Akkor Jézus azt mondta a tanítványainak: „Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, vegye föl a keresztyét és kövessen engem. Mert aki meg akarja menteni életét, elveszíti azt, aki pedig elveszíti életét énértem, megtalálja azt. Mert mit használ az embernek, ha az egész világot megszerzi is, de az élete kárt szenved? Vagy mit adhat az ember cserébe a lelkéért? Mert az Emberfia eljön angyalaival Atyja dicsőségében, és akkor megfizet majd mindenkinek tettei szerint.”

„Mert aki meg akarja menteni életét, elveszíti azt; és aki elveszíti életét énértem, megtalálja azt.” Jézus ebben a rejtélyes, szójátékszerű kijelentésben foglalja össze a kereszt általi megváltás titkát, s ad tanítást az örök élet elnyerésének módjáról.

A jézusi mondás megértéséhez figyelembe kell vennünk, hogy az ő szóhasználatában az élet kifejezés nem csupán a földi, biológiai létet jelenti, hanem az ember Istenre irányuló teljes valóságát. Az ember igazi élete állandó kapcsolat a feltétlen élettel, Istennel, mert csak az Ő közelsége biztosíthatja számára létének értelmét, végső célját és örök boldogságát. Jézus arra figyelmezteti követőit, hogy csak akkor tudják megőrizni, megmenteni az örök boldogságra teremtett lényüket, ha őerte, azaz vele együtt és hozzá hasonlóan azonosulnak a mennyei Atya akaratával, és hozzájárulnak mások üdvösségéhez. Mert ha csak életüknek földi részét, a saját elefántcsont-tornyukba zárkózó, az embertársakra és Istenre nem figyelő életüket akarják megőrizni, akkor ez nem fog sikerülni, és nem tudják elnyerni a teljes, az igazi életet. Ha ellenben „elveszítik” ezt az ideig-óráig tartó önző életvitelt,

azaz nem ragaszkodnak görcsösen a földi léthez, hanem lemondanak önmagukról, s földi életük egy részét vagy egészét másoknak ajándékozzák azzal a céllal, hogy ezek a mások is eljuthassanak az örök boldogságra, elnyerhetik az igazi, a maradandó életet.

Az önmegtagadás, földi életünk egy részének vagy egészének elvesztése mások üdvösségének érdekében egyáltalán nem könnyű dolog. Jézus ezért beszél kereszthordozásról. A kereszti vállalásában az igazi nehézséget nem csak a testi-lelki gyötrelmek elviselése jelenti, hanem az, hogy nehezen tudjuk elfogadni Isten irántunk való szeretetének és a szenvedés összefüggésének fájdalmas titkát. Az evangéliumokból kiviláglik, hogy ennek a titoknak elfogadása nem volt könnyű a történeti Jézus számára sem. A Getszemáni-kertben őt is megkísértette a gondolat, hogy saját emberi elképzelése szerint mentse meg életének földi részét. Ezért kéri a mennyei Atyától, hogy ha lehetséges, vegye el tőle a szenvedések kelyhét. Ám azonnal legyőzi a kísértést, mert elfogadja, hogy valójában csak akkor mentheti meg önmaga és követői igazi életét, ha az Atya akaratának megfelelően másokért feláldozza az emberi elképzelések szerint tervezett földi lényét. Erre az elfogadásra és belátásra utal fohászában második része, amelyben kijelenti: „de ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogy te” (Mt 26,39).

Aki meg akarja menteni életét, elveszíti azt; és aki elveszíti életét énértem, megtalálja azt. – Gondolkodjunk el e rejtélyesen hangzó jézusi mondás értelmén! Gondoljunk arra, hogy ez a mindennapi robotolásból, a hosszabb-rövidebb távú tervezgetésekből, illetve a szenvedések fásult és reménytelen elviseléséből álló földi lét nem lehet azonos az igazi élettel: ez önmagában véve nem nyújt igazi távlatokat, és nem adhat végső értelmet, célt egyikünknek sem. Ez pedig azért van így, mert Isten minden ember szívébe beoltotta annak az igazi életnek vágyát, amelynek távlatai a minden álmunkat felülmúló boldog örökkévalóság felé mutatnak.

Kérjük a mennyei Atyát, segítsen, hogy Jézus útmutatása szerint úgy tudjuk megőrizni, megmenteni és elnyerni igazi életünket, hogy megtagadva önző énünket, képességeinkhez mérten mások üdvösségéért áldozzuk önmagunkat.

Évközi 23. vasárnap

Mt 18,15–20

[Jézus egy alkalommal ezeket mondta tanítványainak]: „Ha a testvéred vétkezik ellened, menj és figyelmeztessd őt négy szemközt. Ha hallgat rád, megnyerted testvéredet. Ha azonban nem hallgat rád, végy magad mellé még egy vagy két társat, mert minden dolgot két vagy három tanú szavával kell igazolni. Ha rájuk sem akar hallgatni, mondd meg az egyháznak. Ha pedig az egyházra sem akar hallgatni, legyen számodra olyan, mint a pogány és a vámszedő. Bizony, mondom nektek: mindaz, amit megkötök a földön, meg lesz kötve a mennyben is, és amit föloldotok a földön, föl lesz oldva a mennyben is. És bizony, mondom nektek: ha a földön ketten egyetértésben kérnek valamit, bármi legyen is az, megkapják Atyámtól, aki a mennyben van. Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.”

Az evangéliumi részletben a jézusi tanítást felidéző Máté evangélista arra vonatkozóan ad útmutatást, hogy a keresztény közösség miként tehet hitelesen tanúságot Krisztusról. Szavai szerint, ha vétkezik valaki a tanúságtévő közösségben, először négy szemközt párbeszédben kell megkísérelni jó útra téríteni, s ha ez nem vezet eredményre, több tanú jelenlétében vagy végső fokon a közösség vezetői előtt kell megkísérelni ugyanezt.

Felvetődhetnek természetesen a kérdések: Mi közünk egymáshoz, s milyen jogon avatkozzunk be mások életébe? Miért kockáztassuk meg azt, hogy megbírált testvérünk esetleg azzal vág vissza: „te sem vagy különb nálam!” A kérdésekre a történeti Jézus szándéka adja meg a választ: ő azt szerette volna, ha követői olyan közösségként tesznek tanúságot róla, amelynek tagjai vallási értelemben szeretik egymást. „Arról ismeri meg mindenki, hogy tanítványaim vagytok, ha szeretettel vagytok egymás iránt” (Jn 13,35) – mondta egy alkalommal követőinek. A szeretet (gör. *agapé*), amelyről Jézus beszél, nem azonos az esztétikai jellegű érzelmi vonzódással vagy a másik személy belső értékeinek megbecsülésével és kívánsával, hanem olyan magatartás, amelyben a legnagyobb Jót, Istent kívánjuk embertársunk számára. Jézus szerint akkor szeretem igazán a másikat, ha magatartásom-

mal olyan légkört teremtek, amelyben embertársam szabadon megtalálhatja Istent, vagy közelebb kerülhet létének és boldogságának Forrásához. Szeretni annyit jelent, mint azt mondani a szeretett személynek: azt akarom, hogy légy, azt akarom, hogy szabadon bontakoztasd ki a rád vonatkozó isteni tervet, s a halál kapuján átlépve velem együtt juss majd el az örök boldogságra. Az ilyen értelemben vett szeretettől nem idegen a keménység vagy adott esetben a testvéri feddés sem. Tudjuk, Jézus a farizeusokat is szerette, értük is meghalt: nyilvános működése idején mégis sokszor összeütközésbe került velük, szigorúan korholta őket, bírálta magatartásukat. S ezt azért tette, mert aggódott értük, s azt szerette volna, hogy ezek az emberek is eljussanak az üdvösségre.

Az első századok keresztényei jól megértették ezt a tanítást. Nyilvánvaló, hogy ők sem voltak sokkal különbek, mint mi: közöttük is volt sok nézeteltérés, viszály, irigység és torzsalkodás, s voltak olyan ügyeik, amelyeket csak a testvéri feddés keretében lehetett valamelyest orvosolni. Mégis – talán nem is ritkán – sikeresen gyakorolták az agapé értelmében vett szeretetet. Ennek a sikernek egyik tanúja Tertullianus, a karthágói származású egyházatya, aki a 2. század végén azt írja, hogy a keresztények életvitelét, összetartását látván a pogányok csodálkozva mondogatták: „Nézzétek, mennyire szeretik egymást!” (Apológia 39,7).

Az evangéliumi útmutatásnak megfelelően igyekezzünk utánozni ezt a hiteles keresztény életvitelt, hogy – adott esetben a testvéri feddés eszközével is élve – olyan közösséggé váljunk, amelynek láttán a mai „pogány” ajkáról is elhangzik majd a csodálkozó megjegyzés: Nézzétek, mennyire szeretik egymást!

A szent kereszt felmagasztalása

Jn 3,13–17

[Abban az időben Jézus így szólt Nikodémushoz]: „Senki sem ment föl a mennybe, csak az, aki a mennyből jött le: az Emberfia. Ahogyan Mózes fölemelte a kígyót a pusztában, úgy kell majd az Emberfiának is fölemeltetnie, hogy mindannak, aki hisz, örök élete legyen őbenne. Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen. Mert nem azért küldte Isten a Fiút a világba, hogy elítélje a világot, hanem hogy üdvözüljön általa a világ.”

A szent kereszt felmagasztalásának ünnepe van. Az ünnep nevének alapjául az az esemény szolgál, hogy 335-ben, a jeruzsálemi Szent Sír-templom föl-szentelésekor a hívek elé helyezték (felmagasztalták) a 4. századi ásatások folyamán megtalált kereszt-ereklyét. Az ünnepen tehát Jézus kereszttje áll a középpontban: mert ez a fa szimbolizálja és teszi nagyon érzékletessé a keresztény hit lényegét.

Az evangéliumi részlet nem helyszíni közvetítés a történeti Jézus és egy ókori zsidó beszélgetéséről, hanem az 1. század végén készült irodalmi alkotás, amely a kereszt általi megváltás titkát foglalja össze. A dialógusban Nikodémus azokat a jámbor zsidókat képviseli, akik sok évtizeddel Jézus kereszthalála után érdeklődést tanúsítanak a keresztény tanítás iránt, a párbeszéd Jézusa pedig azt az egyházat személyesíti meg, amely válaszol a jóindulatú érdeklődésre.

A párbeszéd alkotója két gondolatot hangsúlyoz.

Először is rámutat, hogy Jézus csak azért mehetett föl a mennybe (azért támadhatott föl), s csak azért válthatta meg az emberiséget a bűn fogságából, mert a mennyből szállt alá, azaz megtestesülésekor is mint Isten érkezett a világba, és isteni hatalma alapján tudta kiszabadítani az embereket a bűn fogságából, illetve lehetővé tenni számukra a feltámadást és az örök élet elnyerését. – A párbeszéd keresztény alkotója ezt követően a megváltás módját és indítékát világítja meg. Az érc kígyó szimbólumának

felidézésével arra emlékezteti a zsidó kortársait, hogy akik a pusztai vándorlás idején a Mózes által készített és az Isten gyógyító jelenvalóságát jelképező érc kígyóra tekintettek, azaz Isten segítségét kérték (vö. Bölcs 16,7), meggyógyultak a kígyómarástól, és visszanyerték földi egészségüket. Ez a fára szegezett érc kígyó Jézus előképe, amennyiben őt is fára szegezték, hogy mindazok, akik rá tekintenek, azaz hittel elfogadják az ő megváltói ajándékát, meggyógyulhassanak a bűn kígyómarásából, és eljuthassanak az örök életre. A párbeszédből az is kiviláglik, hogy a megváltó kereszttáldozat egyetlen indítéka Isten emberszeretete: Ő mérhetetlenül szereti az embert annak ellenére is, hogy teremtménye bűnt követett el, azaz fellázadt ellene.

A szent kereszt felmagasztalásának ünnepén, amikor hálásan megköszönjük Istennek, hogy Fiát adta értünk, aki megszabadításunk céljából a kereszten meghalt értünk, arra is gondoljunk, hogy ez a kereszt csak akkor lesz üdvösségünk valódi záloga, ha mi is felvesszük, vállaljuk életünk kicsiny keresztyét, és így fejezzük ki, hogy hittel elfogadjuk Jézus megváltói ajándékát.

Évközi 24. vasárnap

Mt 18,21–35

[Egy alkalommal] Péter odament [Jézushoz] és azt mondta neki: „Uram! Hányszor vétkezhet ellenem a testvérem, hányszor kell megbocsátanom neki? Talán hétszer?” Jézus azt felelte neki: „Nem azt mondom, hogy hétszer, hanem hogy hetvenszer hétszer. Ezért hasonlít a mennyek országa egy királyhoz, aki el akart számolni szolgáljaival. Amikor elkezdte az elszámolást, odavitték hozzá az egyiket, aki tízezer talentummal tartozott. Mivel nem volt miből megadnia, az úr megparancsolta, hogy adják el őt, a feleségét, a gyerekeit, és mindenét, amije csak van, és úgy fizessen. A szolga erre a földig hajolt, és leborulva kérte: »Légy türelemmel irántam, és mindent megadok neked.« Megecsesedett a szíve az úrnak a szolgán, elbocsátotta hát őt, és még az adósságot is elengedte neki. Ez a szolga azonban, mielőtt kiment, találkozott egyik szolgatársával, aki tartozott neki száz dénárral. Megragadta őt, fojtogatta és követelte: »Add meg, amivel tartozol.« A szolgatársa a földig hajolt, és kérlelte: »Légy türelemmel irántam, és megadom neked.« Az azonban nem engedett, hanem elvitte és börtönbe vetette őt, amíg megadja a tartozását. Amikor a szolga társai látták a történeteket, nagyon elszomorodtak. Elmentek és elbeszéltek uruknak mindent, ami történt. Akkor az úr magához hívta őt és azt mondta neki: »Te gonosz szolga! Én az egész tartozást elengedtem neked, mert kértél engem. Nem kellett volna neked is megkönyörölnöd szolgatársadon, ahogy én is megkönyörültem rajtad?« És az úr haragjában átadta őt a kínpótnak, amíg csak meg nem adja egész tartozását. Így tesz majd mennyei Atyám is veletek, ha mindegyiketek szívből meg nem bocsát a testvérének.”

Az evangéliumi részletben a keresztény megbocsátásról olvastunk tanítást. A jelenetben szereplő Péter apostol úgy gondolja, neki helyes véleménye van e témával kapcsolatban: aki a hatodik vagy hetedik sértés után is megbocsát, jól cselekszik, hiszen nyilvánvalóan túllépett a „szemet szemért, fogat fogért” jelszóval jellemezhető emberi magatartáson. Az apostol még nem tudja, hogy Jézus ettől mérhetetlenül többet vár el követőitől. Erre a többre utal a hetvenszer hétszer kifejezés, amely minden mértéken, minden

emberileg észszerűnek látszó határon túlra mutat: azt jelenti, hogy mindenkor. A keresztény embernek mindenkor meg kell bocsátania.

Elvárásának indokát Jézus abban adja meg, hogy követőinek a mérhetetlenül irgalmas mennyei Atya magatartását kell utánózniuk, és megjelelníteniük a világban. Mondanivalóját példabeszéddel világítja meg. A tízezer talentumnyi összeg (Heródes évi jövedelme alig érte el a 900 talentumot) az emberi tartozás mértékét és az uralkodó (Isten) bőkezűségét emeli ki. A példázatban szereplő szolga hálás lehetne, tanulhatna urától, aki irgalmasan elengedi elképesztően nagy tartozását, azaz megbocsát neki. Ám ő nem mutat hajlandóságot a megbocsátásra, nem engedi el embertársa adósságát. Nem gondol arra, hogy ha az emberrel kegyet gyakorolnak, ezt meg kellene osztania másokkal is. Utánozhatná urát, de nem teszi. A történet keserű záradékkal fejeződik be. A király ítélete meghökkentő, és ellentétben áll korábbi magatartásával, mint ahogy a szigorúan büntető Isten képe sincs összhangban azzal, amit Jézus a tékozló fiú atyjáról szóló példázatban mond Istenről. Ezzel kapcsolatban azonban tudnunk kell, hogy a prófétai igehirdetés gyakorta nem információt, nem valós képet akar adni Isten magatartásáról, hanem hallgatóit igyekszik átformálni és visszatartani a rossztól. Jézus tehát az intelem pedagógiai módszerével élve a végtelenül irgalmas Isten magatartásának követésére ösztönöz, miközben csak azt akarja mondani, hogy ha valaki nem követné az Atya irgalmas magatartását, az olyan rossz lenne számára, mintha poroszlók kezére juttatták volna.

Mi valamennyien Jézus követőjének valljuk magunkat. A baj csak az, hogy gyakorta mi is úgy gondolkodunk, mint Péter, vagy ami a rosszabb: úgy viselkedünk, mint a példázatban szereplő gonosz szolga. Változtatnunk kellene ezen! Próbáljuk meg, s közben kérjük Istent: segítsen túllépni az emberi számíttatások korlátain, és adjon erőt ahhoz, hogy útmutatását követve mindenkor meg tudjunk bocsátani embertársainknak.

Évközi 25. vasárnap

Mt 20,1–16

[Jézus egy alkalommal ezt a példázatot mondta tanítványainak]: „Hasonló a mennyek országa a házigazdához, aki korán reggel kiment munkásokat fogadni a szőlőjébe. Miután napi egy dénárban megegyezett a munkásokkal, elküldte őket a szőlőjébe. Amikor a harmadik óra körül is kiment, látott másokat ott ácsorogni tétlenül a piactéren. Azt mondta nekik: »Menjete ki ti is a szőlőbe, és ami igazságos, megadom majd nektek.« Azok elmentek. Azután a hatodik és a kilencedik óra körül ismét kiment és ugyanígy tett. Mikor a tizenegyedik óra körül kiment és megint talált ott ácsorgókat, azt mondta nekik: »Miért álltok itt egész nap tétlenül?« Azt felelték neki: »Mert senki sem fogadott fel minket.« Erre azt mondta nekik: »Menjete ki ti is a szőlőbe.« Amikor beesteledett, a szőlő ura így szólt intőzőjéhez: »Hívd a munkásokat, és add ki nekik a bérüket, kezdve az utolsóktól az elsőig.« Jöttek azok, akik a tizenegyedik óra körül kezdtek, és kaptak egy-egy dénárt. Mikor az első sorra kerültek, azt gondolták, hogy többet kapnak, de ők is csak egy-egy dénárt kaptak. Amikor megkapták, zúgolódni kezdtek a gazda ellen: »Ezek az utolsók csak egy órát dolgoztak, és egyformán kezelted őket velünk, akik viseltük a nap terhét és hevét.« Ő azonban így válaszolt az egyiküknek: »Barátom! Nem vagyok hozzád igazságtalan. Nem egy dénárban egyeztél meg velem? Fogd, ami a tiéd, és menj! Én ennek az utolsóknak is annyit akarok adni, mint neked. Vagy nem szabad azt tennem az enyémmel, amit akarok? Rossz szemmel nézed talán, hogy én jó vagyok?« Így lesznek az utolsókból első és az elsőkből utolsók.”

Az evangéliumi példázatban Jézus a mennyek országáról, arról a lelki birodalomról ad tanítást, amelyet Isten általa alapít meg a földön. A mennyek országa vagy Isten országa olyan e világi szellemi birodalom, amelyben az emberek szabadon elfogadják Isten uralmát, egymással és a természettel békében élnek; nem rettegnek az elmúlástól, mert az örök élet reményében, Isten barátságának tudatában folytathatják földi küzdelmeiket. Az evangélium Jézusa ezt a birodalmat szőlőskertnek nevezi, amelynek ingyenes ajándékát semmiféle földi erőfeszítéssel nem lehet kiérdemelni.

Amikor a szőlőművesek meghívásáról beszél, a jelképek nyelvén azt hangsúlyozza: Isten (a szőlősgazda) nemcsak meghívja az embereket ebbe a titokzatos birodalomba, hanem munkásokként fel is fogadja, azzal bízva meg őket, hirdessék és terjesszék az ajándékba kapott mennyek országát, amely a haláluk után, illetve a történelem végén minden álmukat felülmúló mennyországgá fog válni. Példázatában azt a gondolatot is kiemeli, hogy az isteni gazda – függetlenül attól, hogy munkásai mikor szegődtek szolgálatába – ugyanazt a „bért” (az örök élet ajándékát) adja mindazoknak, akik részt vesznek a szőlőskert művelésében (az ország terjesztésében).

A példázatban említett szőlőművesek első csoportja, a méltatlankodó munkások azokat a zsidókat szimbolizálják, akiket Isten elsőként hívott meg az országának terjesztésére. A példázatból kiviláglik, hogy időnként a gazda szándékát félreértve helytelenül gondolkodtak, és nem jól végezték munkájukat. Nem mindig tudták belátni, hogy az országot és terjesztésének feladatát teljesen ingyenes ajándékként kapták. Feladatukat nem végezték megfelelő módon: azt hirdették ugyanis, hogy az üdvösséget emberi teljesítmények alapján ki lehet érdemelni Istentől. Ezek a szőlőművesek Izraelnek, a választott népnek képviselői, akik kereskedői szellemben akartak tárgyalni Istennel, s nem vették észre, hogy ők maguk is mindent ajándékként birtokolnak. Kiválasztottságuk tudatától elvakultan csak saját üdvösségükkel törődtek: nem tudták elfogadni, hogy Isten mindenkit, tehát azokat is üdvözíteni akarja, akiknek szívét csak későbbi időpontban érinti meg az üdvösség örömhíre.

A szőlőművesek második csoportja, a tétlenül ácsorgók, akiket a gazda 11 óra körül fogad fel, azokat a Jézust elfogadó pogány embereket jelentik, akik Isten új választott népeként a megújult Izraelt alkotják. Ők a keresztyének, akik tudatosan vagy szívük mélyén rejtett módon követik Jézus útmutatásait, aki által Isten megalapítja országát a földön. Ők belátják: az Isten országában rejlő üdvösséget és az ország terjesztésének megtisztelő feladatát nem érdemeik alapján, hanem Isten káprázatos ajándéka gyanánt kapják. Ők azok, akik úgy hirdetik és terjesztik ezt az országot, hogy annak kiérdemelhetetlen ajándék jellegét is hangsúlyozzák. – Az „így lesznek az utolsókból első és az elsőkből utolsó” jézusi mondást, amely többször is szerepel az evangéliumokban, Máté fűzi a példázathoz. Ebben az összefüg-

gésben jelentése ez: az utolsók, vagyis a Jézust elfogadó pogány emberek a „fizetséget” illetően azonos szintre kerülnek az elsőekkel, azaz a választott nép fiaival, akiket Isten elsőként hívott meg országának hirdetésére. Isten ugyanazt a teljes „bért”, nem többet és nem kevesebbet, az örök életet ígérte és adja valamennyi embernek, aki szolgálatába szegődött.

A példabeszéd nekünk is szól, hiszen mi is a szőlőskert munkásai vagyunk. Arra figyelmeztet, hogy ne kövessük a méltatlankodó szőlőművesség példáját: ne nézzük rossz szemmel a gazda jóságát! Ne gondoljuk, hogy Isten igazságtalan velünk szemben, ha nem veszi figyelembe érdemeinket, s az utolsóknak, a később (esetleg csak a haláluk pillanatában szívükben) megtérőknek ugyanazt az ajándékot adja, mint nekünk. Nehéz az irgalmas Isten eljárasmódját elfogadni? Könnyebbé tehetjük ezt az elfogadást, ha önmagunkat az utolsónak érkezők közé soroljuk: így egyrészt nem tévedünk nagyot, másrészt hálátelt szívvel tudjuk majd elfogadni, hogy az utolsók is megkapják Isten káprázatos és felülmúlhatatlan ajándékát, az örök életet.

Évközi 26. vasárnap**Mt 21,28–32**

[Jézus egy alkalommal ezeket mondta tanítványainak]: „Vajon erről mit gondoltok? Egy embernek két fia volt. Odament az elsőhöz és így szólt: »Fiam! Menj ki ma, dolgozz a szőlőben!« Az így válaszolt: »Nem akarok«, de később meggondolta magát és kiment. Akkor odament a másikhöz is, és ugyanúgy szólt neki. Az ezt felelte: »Igenis, Uram!« De nem ment ki. A kettő közül melyik tette meg az apa akaratát?» Azt felelték: „Az első.” Erre Jézus azt mondta nekik: „Bizony, mondom nektek: a vámszedők és az utcanők előbb mennek be Isten országába, mint ti. Eljött ugyanis hozzátok János az igazság útján – és nem hittetek neki. A vámszedők és az utcanők azonban hittek neki. Ti még ennek láttán sem gondoltátok meg magatokat később, hogy higgyetek neki.”

Az evangéliumi példázatban Jézus két fiú magatartásának szembeállításával azt tanítja, hogy Isten országába, majd a mennyországba csak az juthat be, aki odafigyel Isten szándékára, és cselekedeteit az isteni akarathoz igazodva hajtja végre. Ám aki csak felszínesen mond igent Isten akaratára, de valójában nem törődik ezzel, félő, hogy kizárja magát az üdvösséget jelentő országból.

Az első fiú, aki először nemet mond, aztán mégis teljesíti atyja kérését, azoknak az izraelitáknak magatartását jeleníti meg, akik nem tudták látványosan igazolni vallásosságukat, vagy adott esetben bűnös életükkel kiszakították magukat Isten népének vallási közösségéből. Ám ezeket az embereket (köztük vámosokat, utcanőket, a farizeusok ítéletében megvetett lényeket) a szívük mélyén mégis érdekelte Isten akarata. Ennek bizonyítéka az, hogy nyitott szívvel fogadták az Isten üzenetét közvetítő Jézust, és hitvalló életet tanúsítva csatlakoztak hozzá.

A második fiú, aki igent mond, de nem teszi meg az atya akaratát, a zsidó nép vallási vezetőinek magatartását példázza. Ők látszólag igent mondtak Istennek, hiszen kínos pontossággal igazodtak a vallási előírásokhoz, szertartásokhoz, és egész életükben látványosan próbálták igazolni

Istenhez tartozásukat. Valójában azonban ez az „igen” tartalom nélküli, üres szó volt, mert nem érdekelte őket Isten akarata. Ennek bizonyítéka az, hogy nem fogadták el a megtérésre felszólító próféták üzenetét, s elutasították az Isten akaratát megtestesítő és képviselő Jézust.

Jézus arra buzdít, hogy ne elégedjünk meg a rutinos vallásossággal, a szertartások, vallási gyakorlatok lélektelen ismételtetésével, hanem próbáljuk felfedezni életünk eseményeiben Isten akaratát, és igazodjunk ehhez a felismeréshez. A Bibliából egyértelműen kiviláglik: Isten akarata az, hogy mindaz, aki hisz Jézusban, föltámadjon és örökké éljen (vö. Jn 6,40).

**Évközi 27. vasárnap –
Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonya
Lk 1,26–28**

Isten pedig a hatodik hónapban elküldte Gábiel angyalt Galilea városába, amelynek Názáret a neve, egy szűzhöz, aki el volt jegyezve egy férfival. A neve József volt, Dávid házából, a szűz neve meg Mária. Bement hozzá az angyal, és így szólt: „Üdvözlégys, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.”

Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonya, Magyarország Főpatrónája napján, október 8-án a magyar katolikusok Szűz Mária magyarokat oltalmazó pártfogásáról emlékeznek meg, miközben a Krisztussal együtt imádkozó Mária közbenjárását kérik Magyarorszáért és a magyar nemzetért. Az ünnep gyökerei Szent István király országfelajánlására nyúlnak vissza: a haldokló király 1038. augusztus 15-én, halálos ágyán az Ég Királynőjének oltalmába ajánlotta országát és népét. Mivel abban az időben az asszony szó királynőt, úrnőt is jelentett, az Ég Királynője a magyaroktól az Asszony, majd a Nagyasszony nevet is megkapta. XIII. Leó pápa 1896-ban a Nagyasszony tiszteletére külön ünnepet engedélyezett a magyarok számára.

Az ünnepen gondolkodjunk el egy kicsit azon, hogy valójában kit ünneplünk ezen a napon, és mit jelent az, hogy imáinkban Nagyasszonyunk közbenjárását kérjük.

A szentlecke (Gal 4,4–7) szövegében Pál apostol arról ír, hogy „amikor elérkezett az idők teljessége, Isten elküldte Fiát, aki asszonytól született...” Ezen az ünnepen a liturgia azért emeli ki ezt az asszony szót tartalmazó bibliai kijelentést, mert Mária személyében a keresztyény magyarok őseik példáját követve pártfogó Égi Királynőjüket, Nagyasszonyukat tisztelik. – Az evangéliumi szakasz azt a Máriát állítja elénk, akit Isten ajándékozott meg nagyasszonyi méltóságával. A leírás szerint a Jézus születését hírül adó angyal ezekkel a szavakkal köszönti Máriát: „Üdvözlégys, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled.” E kijelentéssel az angyal azt tudatosítja Máriában, hogy Isten hatékony és oltalmazó jelenléte kíséri életét. Az

egyház ezeknek a bibliai szavaknak felelevenítésével arra emlékeztet, hogy amikor első királyunk Mária oltalmába ajánlotta országát, végső fokon a mennyei Atyának kezébe helyezte népünk sorsát, mert Jézus anyját Ő tette kitüntetett emberi lényé, azaz Nagyasszonyá.

Mit jelent a Nagyasszony közbenjárásának kérése? A katolikus válasz a következő: valahányszor Nagyasszonyunk közbenjárását kérjük, a mennyei Atyához fohászkodunk, és azt kérjük tőle, hogy oly módon segítsen bennünket is életutunkon, mint amilyen módon Jézus anyját is segítette. Ha a Bibliát helyesen értelmezzük, azaz eltekintünk attól a mennyei dicsfénytől, amellyel az egyház Jézus feltámadása után visszamenőleg vette körül Mária alakját, beláthatjuk, hogy ennek a törékeny palesztinai lánynak nem lehetett könnyű dolga. Ő ugyanolyan emberi lény volt, mint mi: ő is a hit zarándokútját járta (vö. LG 58). Nem voltak különleges kinyilatkoztatásai, rendkívüli jelenései, amelyek megfosztva őt emberi szabadságától könnyűvé, kockázatmentessé tették volna életét. Neki éppúgy homályban, bizonytalanságban kellett járnia, mint bármelyikünknek, és meg kellett harcolnia a hitéért. S ha ő példásan helytállt e nehéz úton, csak azért tudta megtenni, mert Isten segítette őt a legnagyobb nehézségek között is. Az ő érdeme az, hogy elfogadta ezt az isteni segítséget. – Amikor tehát István királyunk példája nyomán a Nagyasszony közbenjárását kérjük, valójában a mennyei Atyához fohászkodunk, hogy úgy tegyen bennünket készségessé az isteni segítség elfogadására, mint ahogyan megtette ezt Jézus édesanyjának esetében.

Magyarok Nagyasszonya ünnepén köszönjük meg a mennyei Atyának, hogy egy olyan kedves emberi lényt tett meg Nagyasszonyunkká, mint amilyen Mária volt, és kérjük, úgy segítsen bennünket is a szentté válásban, miként megtette ezt a Boldogságos Szűz esetében!

Évközi 28. vasárnap**Mt 22,1–14**

Ezután Jézus újra beszélni kezdett, és ismét példabeszédekben szólt hozzájuk: „Hasonló a mennyek országa egy királyhoz, aki menyegzőt készített fiának. Elküldte szolgálait, hogy hívják el a meghívottakat a menyegzőre, de azok nem akartak eljönni. Ekkor más szolgálakat küldött ezekkel a szavakkal: »Mondjátok meg a meghívottaknak: Íme, a lakomát elkészítettem, ökreimet és hizlalt állataimat levágtam, minden készen van. Jöjjetek a menyegzőre.« De azok nem törődtek vele. Elmentek, egyik a földjére, a másik az üzlete után, a többiek pedig megragadták a szolgálait, gyalázatokkal illeték és megölték. Haragra gerjedt erre a király, s elküldte hadseregét. A gyilkosokat elpusztította, a városukat pedig felégette. Azután azt mondta a szolgálainak: »A menyegző ugyan kész, de a meghívottak nem voltak rá méltók. Menjetek hát ki a bekötő utakra, s akit csak találtok, hívjátok a menyegzőre.« A szolgálak kimentek az utakra és összegyűjtöttek mindenkit, akit csak találtak, gonoszokat és jókat egyaránt, s a menyegzős ház megtelt vendégekkel. Amikor a király bement, hogy megnézzé az asztalnál ülőket, észrevett ott egy embert, aki nem volt menyegzős ruhába öltözve. Azt mondta neki: »Barátom, hogyan jöttél be ide menyegzős ruha nélkül?« Az nem szólt semmit. Erre a király azt mondta a felszolgálóknak: »Kötözzétek meg kezét-lábát és dobjátok ki őt a külső sötétségre. Lesz majd ott sírás és fogcsikorgatás!« Mert sokan vannak a meghívottak, de kevesen a választottak.”

„Sokan vannak a meghívottak, de kevesen a választottak” – olvastuk Jézus szavát az evangéliumban. Ha a példázatot felszínesen olvassuk, könnyen arra a helytelen következtetésre juthatunk, hogy Jézus szerint csak kevesen fognak üdvözülni, kevesek jutnak be a mennyországba. Valójában azonban egyáltalán nem erről van szó, mert a példázatban említett menyegzős lakoma nem a mennyországot, hanem Isten országát jelképezi, amely csak halálunk után, illetve a történelem lezárulásakor fog mennyországgá válni. Isten országába minden ember meghívást kapott, de Jézus szerint csak kevesen bizonyulnak választottnak, azaz kevesen vállalják az ország terjesztésének tanúságtevő feladatát.

Az Isten országát szimbolizáló lakoma első meghívottjai a zsidó nép gyermekei. E meghívottak feladata az lett volna, hogy szavukkal, de főleg Istenben bizakodó életvitelükkel hirdessék az örömhírt, amely szerint Isten már a történelemben szőtte üdvösséget hozó országának ígérését. A tanúságtevő életre szólító hívásra adott válaszok, amelyek közömbösséget, érdektelenséget vagy ellenségeskedést sugároznak, drámai módon jelzik: a válaszott nép tagjainak többsége elutasította ezt a megtisztelő feladatot, nem vállalta az örömhír terjesztését. S nemcsak hogy nem vállalta ezt, hanem adott esetben üldözte és megölte azokat a prófétákat, akik Istenben bizakodó életükkel hirdették az ország érkezését. A példázatban szereplő király haragja és büntető intézkedése az antropomorf képek nyelvén azt a szomorú tényt fejezi ki, hogy a zsidó nép meghívottjai közül csak kevesen bizonyultak választottnak, mert többségük kizárta magát az ország építésén fáradozók közösségéből.

A példázat második részében az Istent megjelenítő király új vendégeket hív. Az új meghívottak (az útkereszteződésekről és utakról toborzottak) már nem csupán a zsidók közül kerülnek ki, hanem a pogánynak tartott különféle nemzetekből érkeznek. Ők alkotják a keresztény közösséget. Ám még az új meghívottak között is akadnak méltatlanok. Erre utal az a mozzanat, amely szerint a menyegzős ruhát nem viselő vendéget a király kiutasítja a lakomáról. Kultúrtörténeti adatokból tudjuk, hogy a lakomáikra vendégeket váró régi keleti uralkodók ünnepi ruhát küldtek meghívottjaiknak, hogy illő módon jelenhessenek meg a királyi rendezvényen. A menyegzős ruha a tanúságtevő feladatra képessé tevő hit ajándékát jelenti. A kiutasított vendég azért jutott az elutasítottak sorsára, mert jóllehet meghívott volt, nem fogadta el Istentől a tanúságtevéshez erőt adó hit ajándékát.

A példázat zárómondata tehát nem azt jelenti, hogy kevesen üdvözülnek, kevesen jutnak a mennyországba. Jézus inkább azt mondja: Isten sokakat (azaz mindenkit) meghívott országába, de a meghívottak közül csak kevesen bizonyulnak választottnak, azaz kevesen fogadják el a tanúságtevéshez szükséges hit ajándékát és erejét. – Az evangéliumi példázat arra figyelmeztet, hogy fogadjuk el Istentől az ország terjesztésére nyújtott erőt, hogy ne csak meghívottnak, hanem választottnak is bizonyuljunk. Adja Isten, hogy ezt meg tudjuk tenni!

Évközi 29. vasárnap**Mt 22,15–22**

Ekkor a farizeusok elmentek és kitervelték, hogy hogyan csalják [Jézust] törbe szóval. Odaküldték hozzá tanítványaikat a Heródes-pártiakkal és azt mondták neki: „Mester! Tudjuk, hogy igazmondó vagy és az Isten útját az igazság szerint tanítod, nem törödsz senkivel, mert nem nézed az emberek személyét. Mondd meg tehát nekünk, mit gondolsz: Szabad-e adót fizetni a császárnak, vagy nem?” Jézus azonban felismerte gonoszságukat és így szólt: „Miért kísértetek engem, ti képmutatók! Mutassátok meg nekem az adópénzt!” Azok odahoztak neki egy dénárt. Ekkor megkérdezte tőlük: „Kié ez a kép és a felirat?” Azt felelték neki: „A császáré.” Erre azt mondta nekik: „Adjátok meg tehát a császárnak, ami a császáré, és az Istennek, ami az Istené.” Azok ezt hallva elcsodálkoztak, otthagyták őt és elmentek.

Szabad-e adót fizetni a császárnak? – A farizeusok kérdése ravasz, ördögi logikával kieszelt kíváncsiszkodás. Ha Jézus igennel válaszol, a rómaiak által leigázott zsidó nép haragját vonja magára, ha nemet mond, a római hatóságokkal gyűlik meg a baja. Jézus látja álnokságukat, és kikerüli a csapdát. Válaszol a feltett kérdésre, de nem politikai, hanem vallási tanítást ad, és ebben határvonalat húz az e világi hatalom és Isten birodalma közé.

Adjátok meg a császárnak, ami a császáré – mondja. Jézus nem vitatja a politikai hatalom jogos voltát. Egyrészt azért nem vonja kétségbe a politikai hatalom legitimitását, mert tudatában van annak, hogy végső fokon minden e világi hatalom Istentől való, s csak a hatalommal való visszaélés írható az ember számlájára (vö. Jn 19,11). Másrészt azért sem vitatkozik, mert annak is tudatában van, hogy a politikai-gazdasági élet megszervezését Isten az emberek találékonyságára bízta. Ezekbe a kérdésekbe Isten nem avatkozik bele közvetlenül. Amikor egy alkalommal arra kéri őt valaki, hogy döntsön egy örökösödési vitában, Jézus elutasítja ezt a szerepet (vö. Lk 12, 14). Bizonyos mértékig ő maga is alkalmazkodik a világi hatalomhoz, mert tudja, hogy az államnak a maga területén lehetnek jogos igényei és követelései polgáraival szemben.

Adjátok meg Istennek, ami Istené – hangzik a jézusi válasz második része. A Názáreti Mester ezzel azt hangsúlyozza, hogy vallási kérdésekben egyedül Istennek tartozunk engedelmességgel. A császár és az Isten nem két azonos szinten álló úr, akik közül választani lehet: Isten ugyanis felette áll minden emberi tekintélynek. Az ember életében vannak olyan területek (a lelkiismereti, erkölcsi, hitbeli kérdések), amelyekhez nem sok köze van a politikai uralomnak. Jézus is szembeszáll a rómaiak bábjaként uralkodó Heródes Antipással, rókának nevezi őt (Lk 13,32), illetve szóba sem áll vele (vö. Lk 23,9), mert a fejedelem akadályozza az evangélium terjesztését. Elutasító és elhatárolódó magatartásával Jézus azt jelzi, hogy lelkiismereti, vallási kérdésekben csak Istennek lehetnek követelései, és e területeken akkor is csak az Ő útmutatását szabad követni, ha az államhatalom éppen az ellenkezőjét kívánná az embertől.

A farizeusok kérdésére adott jézusi válasz arra figyelmeztet, hogy a politikát és a vallást nem szabad összekevernünk. Tudomásul kell vennünk, hogy minden kormányszatnak lehetnek jogos követelései. Ezért meg kell adnunk a „császárnak” azt, ami az övé. Tiltakoznunk, szembeszállnunk csak akkor kell, ha a politikai hatalom átlépi illetékességi körét, s vallási, lelkiismereti értékeinktől akar megfosztani. Ugyanakkor Istennek is meg kell adnunk, ami az Istené. Ez azt jelenti, hogy bármilyen államban élünk, s keresztényként bármilyen politikai párthoz tartozunk, Isten útmutatását követő magatartással és az örök életbe vetett reménnyel kell intéznünk földi dolgainkat. Adja Isten, hogy ezt meg tudjuk tenni, s a politika és a vallás esetleges konfliktusát mindig annak szem előtt tartásával tudjuk feloldani, hogy Isten a világmindenség uraként felette áll minden e világi hatalomnak.

Évközi 30. vasárnap**Mt 22,34–40**

Mikor a farizeusok meghallották, hogy [Jézus] a szaddúceusokat elnémitotta, összegyűltek egy csoportba, és az egyikük, egy törvénytudó, hogy próbára tegye, megkérdezte tőle: „Mester, melyik a legnagyobb parancs a törvényben?” Ő azt felelte neki: „»Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből«. Ez a legnagyobb, az első parancs. A második hasonló ehhez: »Szeresd felebarátodat, mint önmagadat«. Ezen a két parancson alapul az egész törvény és a próféták.”

Az evangélium a főparancsolat követelményét állítja eléink: szeresd Uradat, Istenedet, és szeresd embertársadat, mint önmagadat! Az útmutatás hallatán kimondatlanul is két kérdés fogalmazódik meg lelkünkben: hogyan szerettem Istent, akit nem látok? S hogyan szerethetem minden embertársamat, amikor az emberiség nagy gondolkodói már többször is megfogalmazták: aki mindenkit szeret, valójában senkit sem szeret. A két kérdésre választ kapunk, ha megvizsgáljuk, hogy Jézus magatartásában és szóhasználatában mit jelent az Isten és a felebarát iránti szeretet.

Jézus életében és útmutatása szellemében Istent szeretni annyi, mint hittel, bizalommal megnyílni irányában, és engedni, hogy Ő legyen az első helyen életünkben. Őt szeretni annyi, mint elfogadni, hogy az Ő elgondolása és az általa ajándékozott remény irányítsa tetteinket. Az Isten iránti szeretetre a legtökéletesebb példát Jézus nyújtotta, és ő tette lehetővé számunkra, hogy viszonzni tudjuk Isten irántunk tanúsított szeretetét. – A történeti Jézus imádságaiban a láthatatlan mennyei Atya társaságát kereste, teljes önátadással követte sugallatait, s engedte, hogy a mennyei Atya gondolkodása és akarata irányítsa földi életét. – Számunkra is lehetővé tette a láthatatlan Isten szeretetének viszonzását. A megtestesült s az emberrel sorsközösséget vállaló Jézus ugyanis nem csupán saját személyében, hanem az egész emberiség nevében is szerette a mennyei Atyát. Azt akarta, hogy akik hittel elfogadják az ő személyét, maguk is képesek legyenek gyermeki bizalommal Istenre hagyatkozni, követni a lelkiismeretükben megszólaló isteni útmutatásokat, s az élet szenvedéseit, kilátástalan helyzeteit – amelyek

nem Isten akarataként, hanem az emberi bűnök következményeiként árnyékolják be életünket – azzal a bizalommal tudják elfogadni, hogy a mennyei Atya az emberek okozta szenvedést üdvösségünk forrásává tette.

Az embertárs iránti szereteten Jézus nem az esztétikai és érzelmi alapon történő vonzódást (a szerelmet), de nem is a másik ember személyes, belső értékeinek megbecsülését (a barátságot) érti, hanem ezeknél sokkal többet. Szerinte embertársunkat akkor szeretjük igazán, ha olyan légkört teremtünk magunk körül, amelyben a másik ember szabadon megtalálhatja Istent, és közelebb kerülhet létének forrásához. Ha Jézus szándéka szerint szeretek egy emberi lényt, valójában azt mondom neki: azt akarom, hogy légy, azt akarom, hogy szabadon bontakoztasd ki az Isten által megáldott emberségedet, s halálod után juss el az örök boldogságra! Az emberek iránti szeretetet is Jézus gyakorolta a legtökéletesebben, és ő tett képessé bennünket a másik ember szeretésére. – Ő szeretetből váltott meg bennünket: szeretetből testesült meg, s vállalta a földi lét kínjait, hogy kivétel nélkül minden embertestvérének lehetővé tegye a mennyei Atya szeretetének viszonzását (tehát azoknak is, akik nem voltak neki rokonszenvesek, mert üldözték őt, megkeserítették, majd kioltották földi életét). – Ezzel lehetővé tette azt, amire önmagunk erejéből sosem lettünk volna képesek: lehetővé tette, hogy a legnagyobb jót, Istent tudjuk akarni embertársunk (adott esetben ellenségünk) számára, s hatékonyan tudjunk imádkozni valamennyi embertestvérünk örök üdvösségéért. Lehetővé tette, hogy minden embert szeretni tudjunk: nem az érzelmek vagy a barátság szintjén, hanem abban az értelemben, hogy képesek legyünk mindenki üdvösségéért imádkozni.

Mivel a felebarát iránti szeretet Jézus szerint a legnagyobb jó, vagyis az Isten akarása az embertárs számára, az Isten és a felebarát iránti szeretet elválaszthatatlanul összefügg egymással: nem szerethetem Istent, ha nem szeretem embertársamat, és fordítva: embertársamat sem szerethetem igazán, ha nem viszonzom Isten lehajló szeretetét. – A szentmisén azért imádkozzunk a láthatatlan Istenhez, hogy segítsen bennünket a főparancs követésében: erősítse hitünket, bizalmunkat, hogy Jézus önátadásába kapcsolódva Isten akaratának elfogadásával tudjuk igazolni iránta való szeretetünket, és segítsen, hogy Jézus erejében hatékonyan tudjunk imádkozni valamennyi embertestvérünk örök boldogságáért.

Mindenszentek ünnepe

Mt 5,1–12a

A tömeget látva [Jézus] fölment a hegyre. Leült, a tanítványai oda-
jöttek hozzá, ő pedig szólásra nyitva ajkát így tanította őket: „Boldo-
gok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa. Boldo-
gok, akik sírnak, mert ők vigasztalást nyernek. Boldogok a szelídek,
mert ők öröklik a földet. Boldogok, akik éhezik és szomjazzák az
igazságot, mert ők kielégülést nyernek. Boldogok az irgalmasok,
mert ők irgalmat nyernek. Boldogok a tisztaszívűek, mert ők meg-
látják Istent. Boldogok a békeszerzők, mert őket Isten fiainak fogják
hívni. Boldogok, akiket az igazság miatt üldöznek, mert övék a
mennyek országa. Boldogok vagytok, amikor gyaláznak és üldöz-
nek titeket, és hazudozva minden rosszat mondanak rátok miattam.
Örüljetek és ujjongjatok, mert jutalmatok nagy a mennyekben; így
üldözték ugyanis a prófétákat is, akik elöttetek voltak.”

Pál apostol szerint az egyház nem más, mint a feltámadt Krisztus titokzatos
teste: azoknak az embereknek közössége, akik valamilyen módon Krisztus-
hoz tartoznak (vö. 1Kor 12,12–31). Attól függően, hogy ezek a tagok mi-
lyen életállapotban vannak, különbséget teszünk a küzdő, a szenvedő és a
megdicsőült egyház között. A küzdő egyházba azok tartoznak, akik Krisz-
tussal való közösségben, őt követve élnek itt a földön. A szenvedő egyház
tagjai azok az elhunyt Krisztus-követők, akik a tisztító szenvedés állapotá-
ban vannak. A megdicsőült egyház azoknak az embereknek megszámlál-
hatatlan tömege (vö. Jel 7,9–10), akik már eljutottak az örök boldogságba,
és imádkoznak értünk Istennél. Ebbe a sokaságba nem csupán azok tarto-
znak, akiket az egyház hivatalosan szentté avatott, hanem mindazok, akik
Krisztus kegyelméből már itt a földön azok között voltak, akiket az evan-
gélium Jézusa boldognak nevezett, és már a mennyországba jutottak.

Ünnepükön idézzük emlékezetünkbe a szentek tiszteletére és a szen-
tek közbenjárására vonatkozó egyházi tanítást.

Amikor a szenteket tiszteljük, a szent Isten művét magasztaljuk ben-
nünk. A szentté válás lényegében nem más, mint bekapcsolódás abba az

önátadásba, amellyel a történeti Jézus egész lényét az Atyának szentelte. Amikor valamelyik szentet tisztelettel övezünk, lényegében a jézusi önátadásnak azt a területét tiszteljük, amellyel a szent (pl. az irgalom, a szeretet vagy a megbocsátás gyakorlásában) legteljesebben azonosulni tudott. Végzőfokon a tisztelet Krisztusnak szól, aki földi életében a szenvedések közepette is tökéletes önátadással és bizalommal viszonyozta a mennyei Atya feléje irányuló szeretetét: az ember ugyanis csak Krisztus erejében, az ő megváltó ajándékaként képes a jézusi életvitel utánzására, a szentté válásra. Mindenszentek napján tehát elsősorban nem a szenteket, hanem azt a Krisztust magasztaljuk, aki lehetővé tette az ő megdicsőülését.

Amikor valamelyik szent közbenjárását kérjük, mindenekelőtt azt kell tudatosítanunk, amit a zsidókhöz írt levél szerzője úgy fogalmaz meg, hogy csak egyetlen főpapunk, egyetlen közbenjárónk van, s ez a Krisztus, aki egyszeri áldozatával mindenkit megváltott (vö. Zsid 9,11–15; Zsid 7,25; 1Tim 2,5). Ám Krisztus lehetőséget adott arra, hogy mi emberek is részesülhessünk az ő közbenjáró tevékenységéből. Ezt egyrészt onnan tudjuk, hogy ő maga buzdított az egymásért mondott ima végzésére (vö. Mt 5,44; Lk 6,28), másrészt az első keresztények gyakorta imádkoztak egymás üdvösségéért (vö. Róm 15,30).

Az, hogy a szentek a mennyországban imádkoznak értünk, nyilvánvaló abból, hogy ők már tökéletesen azonosultak Isten üdvözítő akaratával. Ám amikor valamelyik szent közbenjárását kérjük, akkor nem az egyetlen közbenjáró Krisztust akarjuk megkerülni, mert az üdvözült ember csak részesül a krisztusi közbenjárásból, vagyis önmagától nem tehetne értünk semmit. Ha valamelyik szent közbenjárásáért fohászkodunk, valójában azt kérjük a mennyei Atyától, tekintsen a jézusi önátadásnak arra a területére, amellyel a szent azonosulni tudott, s Jézus érdemére való tekintettel segítsen bennünket örök célunk elérésében. Másként fogalmazva: azt kérjük az Atyától, hogy ahhoz hasonló módon segítsen bennünket szentté válni, mint amilyen módon ezt lehetővé tette az általunk tisztelt szent életében. A szent élete és személye annyiban fontos, hogy reflektorfénybe helyezi az Atya felé forduló Jézus életének valamelyik vonását. Erre a megvilágításra természetesen nem Istennek van szüksége, hanem nekünk, embereknek, akik eszményképek alapján tájékozódunk.

Mindenszentek ünnepén adjunk hálát Istennek, aki megmutatta, hogy kegyelmével csodákra képes a törékeny ember. Köszönjük meg neki, hogy a szentek példás életében elénk tárta a jézusi önátadásnak egy-egy vonását, amelyet követni tudunk. Egyben kérjük Őt arra is, hogy a megdicsőült egyház tagjainak közbenjáró imáját figyelembe véve, számunkra is adja meg a szentté váláshoz szükséges segítséget!

Évközi 31. vasárnap

Mt 23,1–12

Jézus ezután így beszélt a tömeghez és tanítványaihoz: „Az írástudók és farizeusok Mózes székében ülnek. Ezért mindazt, amit mondanak nektek, tegyétek meg és tartsátok meg – de a tetteiket ne kövessétek, mert mondják ők, de nem teszik. Súlyos és elviselhetetlen terheket kötöznek össze és raknak az emberek vállára, de ők maguk egy ujjukkal sem hajlandók megmozdítani azokat. Minden tettüket azért teszik, hogy lássák őket az emberek. Imaszíjaikat szélesre szabják, bojtjaikat megnagyobbítják. Szeretik a főhelyeket a lakomákon, az első helyeket a zsinagógákban, a köszöntéseket a főtéren, s azt, ha az emberek rabbinak hívják őket. Ti ne hívassátok magatokat rabbinak, mert egy a ti Tanítótok, ti pedig mind testvérek vagytok. Atyátoknak se hívjatok senkit a földön, mert egy a ti Atyátok, a mennyei. Ne hívassátok magatokat mesternek se, mert egy a ti Mesteretek, a Krisztus. Aki közületek a legnagyobb, legyen a szolgátok. Mert aki önmagát felmagasztalja, azt megalázzák, s aki megalázza önmagát, azt felmagasztalják.”

Az evangéliumi részletben Jézus a farizeusi vallásosság visszasságait bírálja, miközben felvillantja az eszményi keresztény gyülekezet jellemzőit.

A farizeusok és írástudók vallásosságában mindenekelőtt azt kifogásolja, hogy ezek az emberek képmutatók, amennyiben vizet prédikálnak és bort isznak: ők az ószövetségi népnek adott isteni üzenet hivatalos tolmácsolói és értelmezői, de maguk nem mindig igazítják életvitelüket a meghirdetett tanításhoz. Ezért mondja tanítványainak: tegyétek meg mindazt, amit mondanak, de tetteiket ne kövessétek.

A farizeusok másik hibája az, hogy emberi hagyományokból és törvényekből ácsolt igát, elviselhetetlenül nehéz terhet raknak az emberek vállára. Nyilvánvaló, hogy a tanítványoknak ebben sem szabad követni őket: Jézus követőinek a kereszténységet nem szabad bonyolult tan- és törvényrendszerként feltüntetniük, hanem az Isten és a felebarát iránti szeretet egyszerű isteni törvényét kell életszerűen bemutatniuk és embertársaik elé tárniuk.

Jézus azt is nehezményezi, hogy a farizeusok nagyon gyakran csak feltűnési viselkedésből mutatnak vallásosságot: az emberek részéről történő elismerést keresik, és nem az Isten tetszését. Szeretik például, ha az emberek rabbinak (tanítónak) vagy atyának szólítják őket. Jézus arra inti követőit, kerüljék azt a felszínes vallásosságot, amely csupán az emberek tetszését keresi. Amikor azt mondja, ti ne szólítsatok senkit tanítónak vagy atyának, nyilvánvalóan nem a szavak vagy címek ellen beszél, hanem a kifejezések helytelen értelmezése ellen emeli fel szavát. Ha a rabbi bonyolult és emberi hagyományokra épülő törvényrendszert hirdet, akkor a Krisztus egyszerű tanítását tolmácsoló tanítvány ne legyen ilyen értelemben vett tanító. Ha az atyának szólított farizeus atyáskodó, lekezelő magatartást mutat, akkor Jézus tanítványa, aki a mennyei Atya felemelő és szabadságot biztosító jóságát kell, hogy képviselje a világban, nem lehet farizeusi értelmezésben vett atya.

Befejezésül Jézus elutasítja a farizeusok és írástudók magatartásának mélyén húzódó hamis meggyőződést is, amely szerint a vallási vezető fő feladata nem a mások üdvösségének szolgálatában, hanem a mások feletti lelki uralomban és hatalmaskodásban áll. Ezért mondja tanítványainak: „Aki közületek a legnagyobb, legyen a szolgátok.” Nyilvánvaló, hogy ezzel nem arra buzdít, hogy követői váljanak mások cselédjévé, hanem arra, hogy életükkel és szavaikkal szolgálják mások üdvösségét, mint ahogyan életével és szavaival ő is az egész emberiség üdvösségét szolgálta.

Az evangéliumban olvasott jézusi szavak bennünket is megszólítanak, cselekvésre és eltorzult vallásosságunk kiigazítására buzdítanak. A II. Vatikáni Zsinat a történeti Jézuséhoz hasonló intelmeket fogalmazott meg. Felhívta a figyelmet arra, hogy az ateizmus kialakulásáért vagy terjedéséért gyakran a hívők is felelősek, mert a hitoktatás/hittanulás elhanyagolásával, a keresztény tanítás meghamisításával vagy fogyatékos erkölcsi életükkel el-takarják Isten és a keresztény vallás igazi arcát, ahelyett, hogy feltárnák azt (vö. *Gaudium et spes* 19). – A szentmisén arra kérjük Istent, segítsen, hogy ki tudjuk küszöbölni vallási életünkéből a farizeusi visszasságokat, vagyis mindazt, ami akadályoz bennünket keresztény hivatásunk betöltésében. Kérjük tőle az erőt ahhoz, hogy életünket mindig összhangba tudjuk hozni Jézus tanításával, és hiteles tanúként tudjuk hirdetni az evangélium örömét.

Évközi 32. vasárnap

Mt 25,1–13

[Jézus egy alkalommal ezt a példázatot mondta]: „Akkor hasonló lesz a mennyek országa a tíz szűzhöz, akik fogták lámpásaikat és kimentek a vőlegény elé. Öt közülük ostoba volt, öt pedig okos. Az ostobák ugyanis, amikor fölvtették lámpásaikat, nem vettek magukhoz olajat. Az okosak viszont lámpásaikkal együtt olajat is vittek edényeikben. Mivel a vőlegény késett, mindnyájan elálmosodtak és elaludtak. Éjfélkor aztán kiáltás támadt: »Itt a vőlegény, gyertek ki elébe!« Ekkor a szűzek mindnyájan fölkeltek és rendbe hozták lámpásaikat. Az ostobák ekkor így szóltak az okosakhoz: »Adjatok nekünk az olajotokból, mert lámpásaink kialszanak.« Az okosak ezt válaszolták: »Nehogy ne legyen elég se nekünk, se nektek, menjetek inkább az árusokhoz és vegyetek magatoknak.« Amíg azok elmentek vásárolni, megjött a vőlegény, és akik készen voltak, bementek vele a menyegzőre. Az ajtót bezárták. Később megjött a többi szűz is. Azt mondták: »Uram, uram! Nyiss ki nekünk!« De ő így válaszolt: »Bizony, mondom nektek: nem ismerlek titeket.« Legyetek tehát éberek, mert nem ismeritek sem a napot, sem az órát.”

A történeti Jézus Isten országának boldogító valóságát a menyegzőjére készülő vőlegény és a násznép örömteli várakozásához hasonlította (vö. Mt 9,15), az ország földöntúli végső beteljesülését, a mennyországot pedig a menyegzős lakoma képével szimbolizálta (vö. Mt 22,2). Ebben a példázatban a vőlegény a dicsőségében megnyilvánuló Krisztust, a koszorúslányként megjelenő tíz szűz pedig a keresztényeket jelképezi, akik a bibliai szimbolika szerint egyenként és együttesen Krisztus jegyesét, az egyházat jelentik (vö. 2Kor 11,2; Jel 19,7; 21,9).

A példázat a képek nyelvén azt tanítja, hogy jóllehet az egyház minden tagja meghívást kapott Isten mennyországába, a menyegzős lakoma termébe csak az léphet be, aki olajjal táplálja hitének lámpását, s így várakozik a vőlegényre. Az olaj mint a fény forrásának szimbóluma a Szentlélekre utal, aki képessé teszi az embert az Isten útmutatása szerinti cselekedetekre (vö. 1Sám 16,13; Zak 4,12). Az okos szűzek azok a keresztények, akik nem

csupán hallgatják Krisztus tanítását, hanem a Lélek segítségével cselekedeteikben követik is azt. A balgák ezzel szemben azokat jelképezik, akik hallgatják ugyan Krisztus tanítását, de elveszítvén a Lélekkel való kapcsolatukat, cselekedeteikben nem követik ezt a tanítást (vö. Mt 7,26–27).

A példázat szerzője azt hangsúlyozza, hogy a menyegzős lakomára szóló meghívás a meghívottak részéről készenlétet, éber várakozást, felkészülést, azaz keresztény életvitelt feltételez. Egyben arra is figyelmeztet, hogy a felkészülést a Krisztussal való találkozásra senki sem végezheti el helyettünk: erre utal az elbeszélésnek az a fordulata, amely szerint az okos szüzek nem adhatnak olajukból a felkészületlen balgáknak. Isten Lelkét ugyanis (akit az edényekben vitt olaj jelképez) senki sem fogadhatja be a nevünkben. Ha tehát be akarunk jutni a menyegzőre, a hitük lámpásának működőképességéről gondoskodó okos szüzek példáját kell követnünk.

A példázat az intelem műfajában fogalmazódott meg. Ez azt jelenti, hogy szerzője nem az üdvözültek számáról akar információt adni, hanem egyszerűen azt állítja: ha akadna olyan keresztény, aki elhanyagolná a felkészülést, annak sorsa olyan szomorú fordulatot venne, mint a lakoma terméből kizárt balga szüzeké.

Ezen a szentmisén az evangélium üzenetén elgondolkodva ahhoz kérjük Isten segítségét, hogy mi is az okos szüzek táborába tartozhassunk. Segítsen bennünket a mennyei Atya a Lélek befogadásában, hogy keresztény életvitelünkkel tudjunk tanúságot tenni várakozásunkról, és adja meg nekünk, hogy amikor el kell majd hagynunk ezt a földi világot, a hit égő lámpásával léphessünk Krisztus színe elé, és vele együtt az örök boldogságot szimbolizáló „menyegzős lakoma” termébe.

Évközi 33. vasárnap

Mt 25,14–30

[Jézus egy alkalommal a következő példázatot mondta a végső számadásról]: „Úgy lesz akkor, mint amikor egy ember arra készült, hogy külföldre menjen. Hívta a szolgáit és átadta nekik vagyonát. Az egyiknek öt talentumot adott, a másinak kettőt, a harmadiknak pedig egyet, mindegyiknek a képessége szerint; és elment külföldre. Ekkor rögtön elment az, aki öt talentumot kapott, befektette azokat, és szerzett másik ötöt. Éppígy az is, aki kettőt kapott, szerzett másik kettőt. Az viszont, aki egyet kapott, elment, a földbe ásva elrejtette ura pénzét. Sok idő múltán megjött ezeknek a szolgálknak az ura és számadást tartott velük. Előállt ekkor az, aki öt talentumot kapott, hozott másik öt talentumot, és így szólt: »Uram, öt talentumot adtál nekem, nézd, másik öt talentumot nyertem rajta.« Az ura azt mondta neki: »Jól van, derék és hű szolga! A kicsiben hű voltál, sokat bízok rád: menj be urad örömébe.« Ezután jött az is, aki a két talentumot kapta és így szólt: »Uram, két talentumot adtál nekem, nézd, másik két talentumot nyertem rajta.« Az ura azt mondta neki: »Jól van, derék és hű szolga, a kicsiben hű voltál, sokat bízok rád: menj be urad örömébe.« Végül odajött az is, aki egy talentumot kapott, és azt mondta: »Uram, tudom rólad, hogy kemény ember vagy, aratsz, ahol nem vetettél, és begyűjtesz onnan is, ahová nem ültettél. Mivel féltem tőled, elmentem és elrejtettem a talentumodat a földbe. Íme, itt van, ami a tied!« Az ura azt válaszolta neki: »Te gonosz és lusta szolga! Tudtad, hogy aratok, ahol nem vetettem és gyűjtök onnan, ahová nem ültettem. Éppen ezért el kellett volna helyezned a pénzemet a pénzváltóknál, hogy amikor megjövök, kamatostul kapjam vissza a magamét. Vegyétek hát el tőle a talentumot és adjátok annak, akinek tíz talentuma van! Mert mindannak, akinek van, még adnak és bővelkedni fog. Attól pedig, akinek nincs, még azt is elveszik, amije van. A haszontalan szolgát pedig dobjátok ki a külső sötétségre! Lesz majd ott sírás és fogcsikorgatás!«

A keresztény tanítás szerint Jézus Krisztus elhozta a világba Isten országát: ez azt jelenti, hogy benne és általa kezdetét vette annak a titokzatos lelki birodalomnak kibontakozása, amelyben az emberek hatékony bűnbánatot tudnak tartani, képesek Isten szeretetének viszonzására, és reménykedhetnek az örök boldogság elnyerésében. Mérhetetlen kincs ez az emberi életnek örök távlatokat adó ország, amelynek terjesztését, további kibontakoztatását a földről távozó Jézus tanítványaira bízta (vö. Mt 28,19–20).

A talentumokról szóló evangéliumi példázatban a Názáreti Mester arra hívja fel tanítványai figyelmét, hogy a rájuk bízott kincset és e kincs megosztásának képességét kamatoztatniuk kell, hogy embertársaik közül minél többen részesülhessenek a mennyek országa áldásaiból.

A példabeszédben szereplő Úr, aki külföldre távozik, majd visszatér, nem más, mint a világot elhagyó Krisztus, aki feltámadva visszajön tanítványaihoz, hogy elszámoltassa őket tanúságtevő munkájukról. – A talentum, amely Jézus korában főleg a szegény ember számára mesés összegnek számított – akár ötről, akár kettőről vagy egyről van szó –, minden esetben azt az óriási lehetőséget szimbolizálja, amelyet a tanítvány Istentől kapott: nevezetesen azt, hogy embertársait is hozzásegítheti az Isten országában rejlő ajándékok elnyeréséhez. – Az a tény, hogy a szolgák nem azonos mértékben kapják meg a talentumokat, nem azt jelenti, hogy Isten személyválogató, hanem azt, hogy nem vagyunk egyformák, s minden kereszténynek adottságaihoz mérten kellene képességeit kamatoztatnia, vagyis az üdvösségre törekednie, és másokat is üdvösségre segítenie. – Az első két szolga jól végzi feladatát: nem holt tőkeként őrizgetik keresztény hivatásuk kincset, hanem kamatoztatják, azaz önmaguk és mások üdvössége érdekében példamutatóan gyakorolják keresztény életüket. Valamennyien beléphetnek Uruk örömébe, azaz a mennyországba. A harmadik szolga rosszul bánik a rábízott kincssel, amennyiben nem kamatoztatja azt. A vele kapcsolatos ítélet az intelem műfajában fogalmazódik meg. Ez azt jelenti, hogy Jézus nem információt ad a kárhozottak számáról, hanem csupán annyit akar mondani: ha ténylegesen adódna olyan haszontalan keresztény, aki birtokolná ugyan a hivatás talentumát, de nem kamatoztatná azt, akkor az hivatását is elveszítené, és a mennyországba sem léphetne be.

Mi keresztények valamennyien megkaptuk a talentumok által szimbolizált képességet arra, hogy terjeszthessük Isten örök életet ígérő országát. A szentmisén ahhoz kérjük Isten segítségét, hogy abban az életállapotban, amelyben élünk, azokkal az adottságokkal, amelyeket birtoklunk, hűségesen és felelősen tudjuk kamatoztatni a kincset, azaz tudjunk valamit tenni a mennyország elnyerése érdekében, és képesek legyünk másokat is hozzásegíteni az Isten országába való belépéshez.

Krisztus, a Mindenség Királya

Mt 25,31–46

[Jézus ezt tanította az utolsó ítéletről]: „Amikor az Emberfia eljön dicsőségében, és vele együtt az angyalok mindnyájan, akkor leül majd dicsőséges trónjára. Összegyűjtenek eléje minden nemzetet, ő pedig elválasztja őket egymástól, ahogyan a pásztor elválasztja a juhokat a kecskéktől. A juhokat a jobbára állítja, a kecskéket pedig a baljára. Akkor a király így szól a jobbja felől állóknak: »Jöjjetek, Atyám áldottai, vegyétek birtokba az országot, amely nektek készült a világ teremtése óta. Mert éheztem és ennem adtatok, szomjaztam és innom adtatok, idegen voltam és befogadtatok engem, mezítelen voltam és felöltöztettetek, beteg voltam és meglátogattatok, fogságban voltam és eljöttetek hozzám.« Akkor az igazak megkérdezik majd tőle: »Uram, mikor láttunk téged éhezni, és tápláltunk téged, vagy szomjazni és inni adtunk neked? Mikor láttunk mint idegent, és befogadtunk, vagy mezítelenül, és felöltöztettünk téged? Mikor láttunk betegen vagy fogságban, és meglátogattunk téged?« A király így válaszol majd nekik: »Bizony, mondom nektek: amikor megtettétek ezt egynek e legkisebb testvéreim közül, nekem tettétek.« Ezután a balján levőknek ezt fogja mondani: »Távozzatok tőlem, átkozottak, az örök tűzre, amely az ördögnek és az ő angyalainak készült. Mert éheztem és nem adtatok enni, szomjaztam és nem adtatok inni, idegen voltam és nem fogadtatok be, mezítelen voltam és nem öltöztettetek föl, beteg voltam és fogságban, és nem látogattatok meg engem.« Erre azok is megkérdezik: »Uram, mikor láttunk téged éhezni vagy szomjazni, mint idegent vagy mezítelenül, betegen vagy a fogságban, és nem szolgáltunk neked?« Akkor ő így felel majd nekik: »Bizony, mondom nektek: amikor nem tettétek meg ezt egynek e legkisebbek közül, nekem nem tettétek meg.« És elmennek majd, ezek az örök gyötrelmekre, az igazak pedig az örök életre.”

Krisztus király ünnepe arra emlékeztet, hogy Krisztus azért lett a mindenség királya, hogy szolgálta az egész emberiséget, és életét adta váltságul sokakért, azaz mindenkiért (vö. Mt 20,26–28). Az evangéliumi részlet az utolsó ítéletre irányítja figyelmünket. Máté evangélista az apokaliptikus irodalom ábrázolóeszközeivel és a Jézus korabeli bírói gyakorlatból vett képek

alapján mutatja be az ítéletet. Irodalmi freskójában két fontos gondolatot hangsúlyoz.

Az egyik gondolat az, hogy az ítélet elsődleges alapja a tevékeny felebaráti szeretet: az ítélő király annak alapján különíti el egymástól az embereket, hogy hogyan viszonyultak egymáshoz. A kereszténységet gyakran vádolták azzal, hogy elidegeníti az embert a földi élettől, mert csak a halál utáni világgal törődik. Az evangéliumi részlet egyik döntő bizonyítéka annak, hogy ez a vád alaptalan. Jézus ugyanis az embertársnak nyújtott segítséget a keresztény tanúságtevés lényegének tartja, mert a másokat segítő magatartással tudjuk Isten magatartását képviselni a világban, s a leghatékonyabb módon igazolni, hogy ez az Isten mérhetetlenül szereti minden teremtményét. Az ítélő Krisztus (a példázat királya), aki élete feláldozásával szolgálta az egész emberiség üdvösségét, azonosítja magát a szegény, az elesett, a társadalom peremére szorult szenvedő emberrel. Éppen ezért ha valaki enni ad az éhezőnek, inni ad a szomjazónak, vagy bármilyen módon segít bajba jutott embertársának, az embereket szolgáló Krisztus királyhoz lesz hasonlóvá, s így méltóvá válik arra, hogy az ő dicsőséges mennyei királyságának is részesévé lehessen.

Az evangélista által hangsúlyozott másik gondolat az, hogy Krisztus minden ember üdvözítő királya – tehát azoké is, akik önhibájukon kívül még nem jutottak el ennek felismerésére. Vallásilag közömbössé váló világunkban, illetve a különféle nem keresztény vallások reneszánszának idején gyakorta vetődik fel a kérdés: mi lesz azokkal, akik nem ismerték fel Krisztus királyságát, vagy nem keresztény vallási közösség tagjaként életükben sosem jutnak el arra a felismerésre, hogy Krisztus az egész történelem királya? Milyen sorsuk lesz az ítéleten? Különösen fájdalmas a kérdés akkor, ha olyan embertársainkról, esetleg rokonainkról van szó, akiket egyébként nagyon szeretünk. A kínzó kérdésre világos választ ad az olvasott evangéliumi részlet: akik önhibájukon kívül nem ismerik fel Krisztust királyuknak, azok esetében is van alap az ítéletre. Ez az alap az előbb említett felebaráti szeretet vagy annak hiánya. Ha valaki eszével nem is jut el Krisztus királyságának felismerésére és elismerésére, bajba jutott embertársát mindenképpen ismeri, s az ítélet szempontjából az a döntő, hogy hogyan viszonyul ehhez a társhoz. Ha jót tesz vele, burkoltan Krisztus királyságát is

elismeri, mert ha valamilyen szolgálatot tesz a király legkisebb testvérének, azt magának a királynak teszi.

Az ünnepen fontoljuk meg az evangélium két fontos üzenetét. Egyrészt gondolkozzunk el azon, hogy nem elég szavainkkal vagy liturgikus ünneplésünkkel elfogadni Krisztus királyságát, hanem embertársaink segítségével kell tanúságot tennünk arról, hogy elismerjük őt Urunknak. Másrészt gondoljunk arra, s vigasztaljon bennünket az a tudat, hogy a Krisztustól látszólag távol álló emberek sorsa sem reménytelen: ha ugyanis önzetlenül segítenek rászoruló embertársaikon, ezzel burkoltan már Krisztus királyságát is elismerik. Kérjük a mennyei Atyát, segítsen, hogy a bajba jutott embertársainkat segítő magatartásunkkal igazolni tudjuk a Krisztus királyhoz való tartozásunkat. A Krisztus királyságát önhibájukon kívül nem ismerőkben pedig tudatosítsuk azt, hogy valahányszor segítségére sietnek ínségben lévő embertársaiknak, olyasmit cselekszenek, ami a mindenség királyának szemében üdvösségükre szolgál. Igyekezzünk tudatosítani bennük, hogy cselekedeteik alapján már Krisztushoz tartoznak, s a bajba jutottak segítségével mi is tegyünk meg mindent, hogy az Atya áldottai közé tartozhassunk, s halálunk után a világ kezdetétől nekünk készített mennyország boldog polgárai lehessünk.

TARTALOM

AJÁNLÁS	5
-------------------	---

I. ADVENTI IDŐ

1. Advent első vasárnapja: Mt 24,37–44	9
2. Advent második vasárnapja: Mt 3,1–12	11
3. A Boldogságos Szűz Mária szeplőtelen fogantatása: Lk 1,26–38.	13
4. Advent harmadik vasárnapja: Mt 11,2–11	15
5. Advent negyedik vasárnapja: Mt 1,18–24	17

II. KARÁCSONYI IDŐ

1. Urunk születése (Karácsony)	
a) <i>éjjeli mise</i> : Lk 2,1–14	21
b) <i>pásztorok miséje</i> : Lk 2,15–20	23
c) <i>ünnepi mise</i> : Jn 1,1–5.9–14	25
2. Szent István első vértanú: Mt 10,17–22	27
3. A Szent Család ünnepe: Lk 2,13–15.19–23	29
4. Szűz Mária, Isten anyja (Újév): Lk 2,16–21	31
5. Urunk megjelenése (Vízkereszt): Mt 2,1–12	33
6. Urunk megkeresztelkedése: Mt 3,13–17	35

III. ÉVKÖZI IDŐ

1. Évközi 2. vasárnap: Jn 1,29–34	39
2. Évközi 3. vasárnap: Mt 4,12–17	41
3. Évközi 4. vasárnap: Mt 5,1–12a	43
4. Urunk bemutatása (Gyertyaszentelő): Lk 2,22–32	45
5. Évközi 5. vasárnap: Mt 5,13–16	47
6. Évközi 6. vasárnap: Mt 5,20–22a.27–28.33–35a.37	49
7. Évközi 7. vasárnap: Mt 5,38–48	51

IV. NAGYBÖJTI IDŐ

1. Nagyböjt 1. vasárnapja: Mt 4,1–11	55
2. Nagyböjt 2. vasárnapja: Mt 17,1–9	57
3. Nagyböjt 3. vasárnapja: Jn 4,5–15.19b–26.39–42	59
4. Nagyböjt 4. vasárnapja: Jn 9,1.6b–9.13–17.34–41	62
5. Szent József főünnep: Mt 1,16.18–21.24a	65
6. Urunk születésének hírüladása (Gyümölcsoltó): Lk 1,26–38	66
7. Nagyböjt 5. vasárnapja: Jn 11,3–7.17.20–27.33b–45	68
8. Virágvasárnap, bevonulás Jeruzsálembe: Mt 21,1–11	71

V. A HÚSVÉTI SZENT HÁROMNAP ÉS A HÚSVÉTI IDŐ

1. Nagycsütörtök este: Jn 13,1–15	75
2. Nagypéntek, Jézus kereszthalála: Jn 19,17–24.28–30	78
3. Nagyszombat este, húsvéti vigília: Mt 28,1–10	82
4. Húsvétvasárnap	
a) <i>ünnepi mise</i> : Jn 20,1–9	85
b) <i>este</i> : Lk 24,13–35	88
5. Húsvét 2. vasárnapja (Irgalmasság vasárnapja): Jn 20,19–31	91
6. Húsvét 3. vasárnapja: Lk 24,13–35	93
7. Húsvét 4. vasárnapja: Jn 10,1–10	95
8. Húsvét 5. vasárnapja: Jn 14,1–12	97
9. Húsvét 6. vasárnapja: Jn 14,15–21	99
10. Urunk mennybemenetele: Mt 28,16–20	101
11. Pünkösdvasárnap: Jn 20,19–23	103

VI. ÉVKÖZI IDŐ

1. Szentháromság vasárnapja: Jn 3,16–18	109
2. Krisztus szent teste és vére (Úrnapja): Jn 6,51–58	111
3. Jézus szent szíve: Mt 11,25–30	113
4. Évközi 11. vasárnap: Mt 9,36 – 10,8	115
5. Évközi 12. vasárnap: Mt 10,26–33	117
6. Szent Péter és Szent Pál apostolok: Mt 16,13–19	119
7. Évközi 13. vasárnap: Mt 10,37–42	121

8. Évközi 14. vasárnap: Mt 11,25–30123
9. Évközi 15. vasárnap: Mt 13,1–23125
10. Évközi 16. vasárnap: Mt 13,24–43127
11. Évközi 17. vasárnap: Mt 13,44–52130
12. Évközi 18. vasárnap – Urunk színeváltozása: Mt 17,1–9133
13. Évközi 19. vasárnap: Mt 14,22–33135
14. Szűz Mária mennybevétele (Nagyboldogasszony): Lk 1,39–56.138
15. Évközi 20. vasárnap – Szent István király: Mt 7,24–29141
16. Évközi 21. vasárnap: Mt 16,13–20143
17. Évközi 22. vasárnap: Mt 16,21–27145
18. Évközi 23. vasárnap: Mt 18,15–20147
19. A szent keresztfelmagasztalása: Jn 3,13–17.149
20. Évközi 24. vasárnap: Mt 18,21–35151
21. Évközi 25. vasárnap: Mt 20,1–16.153
22. Évközi 26. vasárnap: Mt 21,28–32156
23. Évközi 27. vasárnap – Szűz Mária, Magyarok Nagyasszonya: Lk 1,26–28. .158	
24. Évközi 28. vasárnap: Mt 22,1–14.160
25. Évközi 29. vasárnap: Mt 22,15–22162
26. Évközi 30. vasárnap: Mt 22,34–40.164
27. Mindenszentek ünnepe: Mt 5,1–12a166
28. Évközi 31. vasárnap: Mt 23,1–12.169
29. Évközi 32. vasárnap: Mt 25,1–13.171
30. Évközi 33. vasárnap: Mt 25,14–30173
31. Krisztus, a Mindenség Királya: Mt 25,31–46175
Tartalom179

and the deep in ruin, and the tops of the mountains
and the towers of the walls,
and the towers of the walls,
and the towers of the walls,

And I will cause them to be re-sown
into all kingdoms of the earth, the seed of
the righteous, and of the seed of the
righteous, the seed which is the seed of
the righteous.

In the year, I will have the seed of the
righteous, the seed of the righteous, the seed of
the righteous, the seed of the righteous,
the seed of the righteous, the seed of the
righteous.

And I will have the seed of the
righteous, the seed of the righteous, the seed of
the righteous, the seed of the righteous,
the seed of the righteous, the seed of the
righteous.

And I will have the seed of the

righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of

the righteous, the seed of the righteous, the seed of